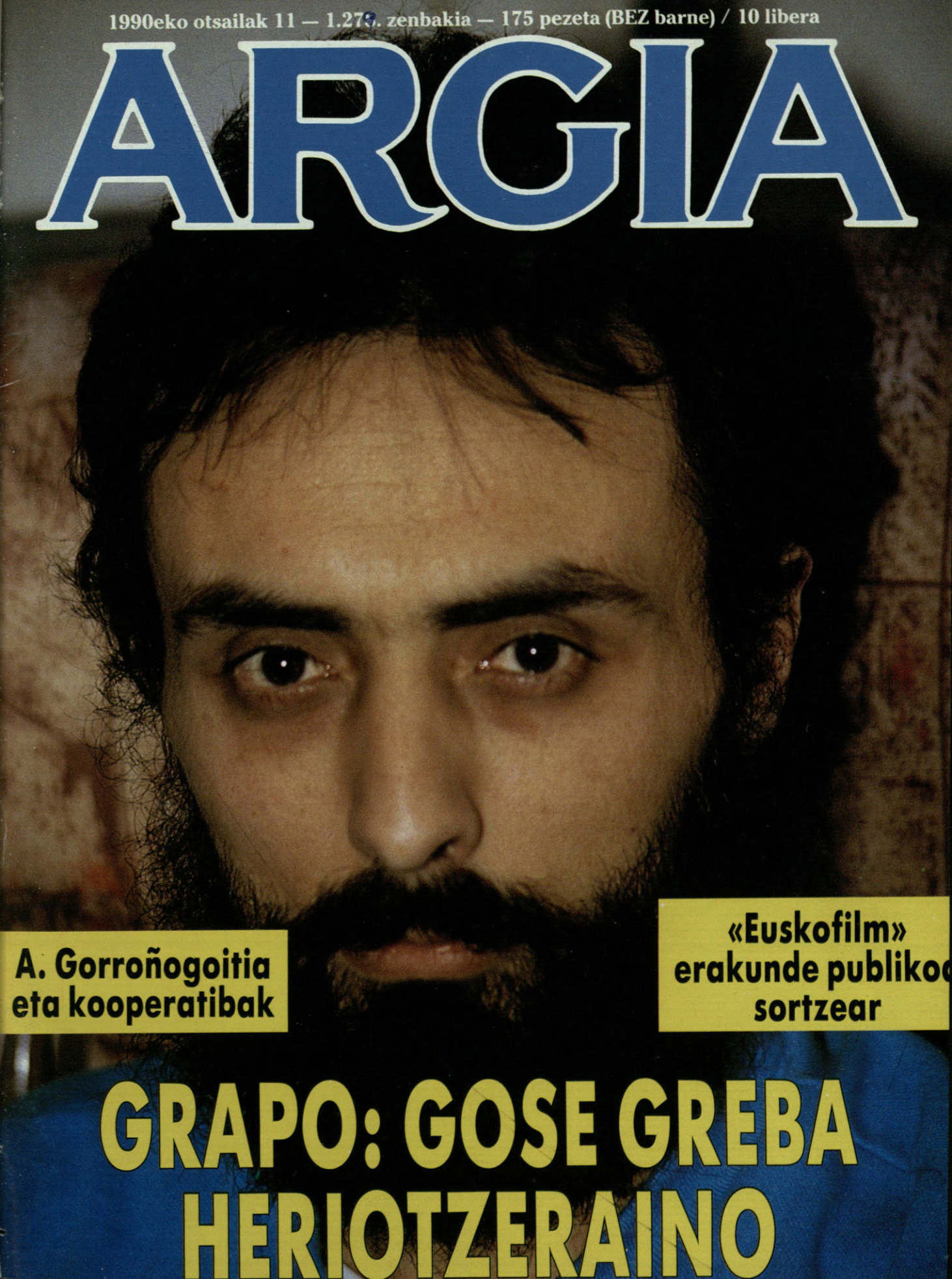

1990eko otsailak 11 — 1.279. zenbakia — 175 pezeta (BEZ barne) / 10 libera

ARGIA

**A. Gorroñogoitia
eta kooperatibak**

**«Euskofilm»
erakunde publikoak
sortzear**

**GRAPO: GOSE GREBA
HERIOTZERAINO**

EKO ALTZA
Larrazko ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

**S.JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/b.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Telf.: 12 05 73-71 61 60
San Juan, 9. Telf.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

Vivodist

1.279. zenbakia

POLITIKA

- 5.** Laburrak.
- 6.** Kronika politikoa. N. ARRAS-TOA.
- 8.** Alderdi politikoek autodeterminazio ahaztu. X. LEKUONA eta LUIS FERNANDEZ.
- 12.** GRAPO: Gose greba heriotzeraino. I. MURUA.
- 16.** Borroka politiko honetan urduritasuna nagusitu Gobernuan. B. ARTOLA.
- 18.** Sosak pilatzeko makina edo 'pax nipponica' ren aroa. P. SAS-TRE.

ERREPORTAIK

- 20.** BBK: erizpi de lukratiboek eragindako fusioa. X. MAKAZAGA eta J.M. EGAÑA.
- 23.** Zaborra gure etorkizuna hipotekatzen ari da. A. GOSTIN.
- 27.** Alfonso Gorroño goitia: «Ez dut uste kooperatibismoa 'hirugarren bidea' denik». J. SARASUA eta I. MURUA.
- 39.** Jatorrizko deiturak kalitatea erantsi txakoliñari. A. GOSTIN.
- 42.** Fitxaz fitxa ezkongai bila. I. ISASTI.

KULTURA

- 45.** Kultur ataria.
- 46.** 'Eusko Film' zinema erakunde publikoaz Jaurilaritza denbora galduaren bila. L. AGIRRE eta G. ARRESE.
- 48.** Literatura unibertsalaren itzulpen plangintza Itzultzaileen Elkarteak hartuko du bere gain. G. ARRESE.
- 49.** J.M. Mendizabal: «Zerbait kontatzeko garrantzitsua da hizkuntza goxatzea». L. AGIRRE.
- 50.** Euskal Kantu Txapelketa. J. AZPEITIA.
- 50.** Xementerio: «Hasierako kaña inork gutxik mantentzen du». X. MAKAZAGA.
- 53.** Andrei Tarkovski errusiarraren zinema gogoetak liburutatu. J.M. HERITZ.

GRAPO: 70 egun badira PCE-r eta GRAPOko presoak gose grebari ekin ziotela. Beren eskakizuna presoen sakabanatzearekin amaitzea da, baina ez dirudi Madrilgo gobernu amore emateko prest dagoenik. **12**

BBK: Bizkaiko Aurrezki Kutxak bateratu dira praktikan, nahiz eta fusioa ofizialki sinatzeko egun batzuk falta diren. **20**

GORROÑO GOITIA: Arrasateko kooperatiba mugimenduan funtsezko gizona izan da Alfonso Gorroño goitia, **27** hastapenetatik gaurdaino.

AUTODETERMINAZIOA:

Gasteizko parlamentuan ukitzeaz daude PNV-EE eta EAren ez legeko proposamenak. Horien inguruan sortu den hika-mikari unean uneko gainbegirada bota diogu. **8**

ZABORTEGIAK:

Zabor pilaketaren arazoaren aurrean zabortei kontrolatuak eraiki dira azken urteotan; kolokan jartzen dira, ordea, hauen emaitzak. **23**

«EUSKOFILM»:

J. Arregik iazko Donostiako Zinemaldian iragarri bezala, otsailaren amaierarako zine erakunde publiko berria sortuko da Jaurilaritzako **46** Kultura Sailaren dekretuz.

1990, bake esperantzaren urtea

Aljeriako solasaldiak hasi ziren 1989an, Español gobernua eta ETako ordezkarien artean. Itxaropentsu jarri ziren, 500 preso politikoak, 1000ko errefuxiatu eta deportatuak burasotatik apartatuak diren haurrak, buraso sakabanatuak, sufritzen ari diren hainbat famili, oro bat Euskal Herri osoa.

Loratxera zoan bakea, zoritxarrez Ajuria Eneako paktoak zazpuztu zuen: gudariekina bakea sinatzea baino, gerla nahiago dela pentsa daiteke, lehenik eta behin hurbileko interesak gorde nahian, hauek litezke premiatuenak.

Guzien gaintetik gorde dezagun itxaropen izpia: Herri guziek krisialdietan, berekin dakarkite beren aterabideak; Madrilén De Gaulle bat ez izanez eta Europako mendebaldean Gorbatchev bat, bakera bidean. Denis Langlois-en proposamena: Euskal Herrian mahain inguru internazional bat osatu eta gorpuztu ahal izateko, Anai-Arteak ontzat ematen du.

Nor da gai bakarka, Madrileko eta Gasteizko parlamentuetan autodeterminazioa hitza bakarrik aipatzeko: hitz hori

egi bihur dadin eta azken 25 urte minberatsu eta odoltsu hauei aterabide emankorra ahal izateko, mahain inguru internazional bat beharrezkotzat jotzen dugu.

Itxaropentzen dugun aterabidea, populuen eskubidea da. Euskal Herriak ez dezakeela behin ere bere gaintasunik lor, hori ez da bidezkoa, hori ez da zuzena. Etsai amorratu batek itxaropeneko atea ez dizkie zabaldu nahi. Zer da ausia? Españak itxura galdu gabe, Euskal populuak bere gaintasuna eskura dezan. Eta hemen Frantziak lagun dezake ikusiz berak daukan esperientzia populuen askapenerako auzietan.

Idekiko diren negoziaketei buruz, Euskal Herriko apezpikuek otoitzak, mezak behar lizkie manatu, gure gizon politikoek bake bide huntan behar den izpiritu eta zentzua, gizontasuna ukan dezaten, itsutasunetik begiratzuz.

ANAI-ARTEA
(Donibane Lohitzune)

Iñaki Antiguedad UEUko partaidea

Egunkari batetan argitaraturiko eritzi artikulua bat dela eta, Udako Euskal Unibertsitateko partaidea den Iñaki Antiguedad-en aurka, zazpi urtetako gartzela zigorra eskatuz Madriléko Audiencia Nacional delakoan otsailaren 5ean egingo

den epaiketaren aurrean, Udako Euskal Unibertsitateak ondoko puntuak adierazi nahi ditu:

1.— Udako Euskal Unibertsitateak adierazpen —eta eritzi— askatasunaren alde dago, oinarriko eskubide demokratiko ukazina dela uste bait du. Gure ustez, epaiketa hau adierazpen —eta eritzi— askatasunaren aurka dago.

2.— Udako Euskal Unibertsitatearen ustez, arazoa areagotu egiten da, juizioa jatorrizko textuan oinarritu beharrean, euskaraz idatzitako testu literario-periodistikoaren gatzelariatzko itzulpen literal batetan oinarritzen delako, textuinguru linguistiko-literarioa kontutan hartu gabe.

3.— Udako Euskal Unibertsitateak Iñaki Antiguedad-ekiko elkartasuna agertu nahi du publikoki, UEUko kide guztiek eta gizarteko kideek beraren berri izan ahal dezaten.

UEU-KO SAILBURUEN
BILTZARREA,
UEU-KO TALDE ERAGILEA

Ipar Euskal Herrian ere, lehen hitza euskaraz

Hegoaldetik gero eta euskaldun gehiago etortzen da Iparraldera, oporrak, asteburuak edo eguna ematera. Gure hiri eta herrietan gero eta nabaria go da haien presentzia. Duda-

rik gabe, hau oso egokia izan liteke gure herritarren arteko loturak estutzeko. Tamalez, askoren jarrerak kalte handia ekartzen die euskara eta euskaldungoari; batzuk, hemengo lurraldeen hizkuntza euskara dela ahantzirik, erdaraz mintzo dira nonahi: eta, ondorioz, Hegoaldeko euskaldunak behar bezala hartzeko, espainola ikasteko kurtsok ematen hasi dira, saltegi eta zerbitzutako langileentzat. Bitartean, euskaraz ikasteko ez da diru ofizialik... Hau guzti hau lotsagarria da.

Egoera oker honek, Europa-ko mugak irekitzen direnean, zanpatzen gaituzten kultur eta estatu dominanteen indartzea baizik ez du ekartzen ahal. Inoiz Euskal Herria bere buaren jabe lortu nahi bada, zazpi probintzietako euskaldunak batzen gaituen euskara gu guztien lokarria izango den lortuko da.

Beraz, zera eskatzen dizuegu Hegoaldeko euskaldunei: hona etortzen zaretenean, nonahi eta nornahirekin, lehen hitza beti euskaraz! Askotan, erantzuna euskaraz ere izango duzue; bestetan, ikasteko beharra sortuko. Eta, oro har, gure batasunaren froga eman go duzue, erdaren errazkeriaren pean makurtu gabe.

EUSKAL HERRIAN
EUSKARAZ
IPARRALDEKO TALDEA

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostia: Mikel Ariza, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Josu Landa, Xabier Lekuona, Joxan Oiz, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Pello Zubiria.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzalai, Luis Fernandez, Ermine Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gasteizen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Iñaki Camino, Maria Diez, Joxe Martin Gogorza, Imanol Haranburu, Itziar Mendibe.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Enrike Amonariz, Jon Mikel Arano, Ladix Arrosagarai, Antton

Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Bota Puntutaba, Amaia Floegé, Enbido, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Mielanjel Harana, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Xiberoko Boza Irratikoak, Koldo Izagirre, Kanko Izipizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Bego Montorio, Morau eta Martin, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealdai, J.L. Alvarez 'Txillardegi', Asisko Urmeneta, Mikel Zabaleta eta Patxi Zarautz.

Disainu eta montajea: Eneko Abrego, Leire Albisu, Jon Barandiaran eta Patxi Puertas.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Lema 7

Promozioa: Txumai Iturria.

Administrazioa: Txumai Iturria.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80—1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g. 20012 Donostia. / Ibañeta de Bilbao 3, 7.a. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)248543.

Telefaxa: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria	6.500 pezeta.
Ipar Euskal Herria	430 libera.
Estatu Espainola	6.500 pezeta.
Beste atzerriak	8.600 pezeta.
Airez	13.000 pezeta.

Hitzez hitz

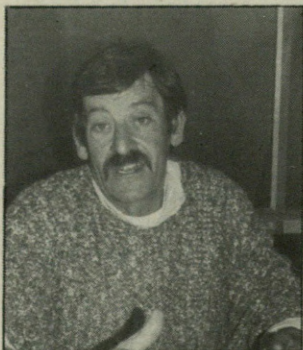
«Euskal parlamentuaren erabaki subiranoei errespetu handia diet baina Seguritate Indarrei Euskal Herrian nola zabaldu behar duten esateko gaitasunik duen zalantzan jartzen dut».

J.L. Corcuera
(Deia, 90-II-1)

«Euskal Gobernuaren inbertsioetarako politika desorekatu eta partidista ekidin behar dute udaletxeek».

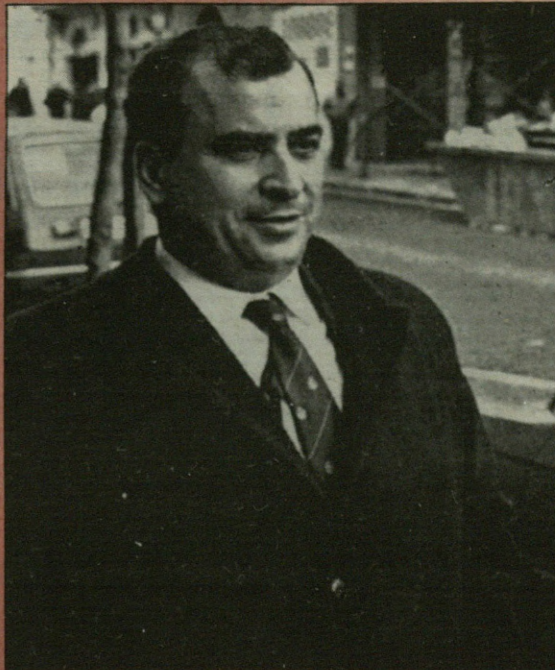
Xabier Albistur
(Egin, 90-I-30)

«Jose Luis Corcuera, Barne ministrari bezala duen arduraren jabe egingo balitz, lan asko luke bere inguruko ustelkeria eta zaborra garbitzen».

Jon idigoras
(El Correo, 90-II-2)

Gordetzekoak

MASA GONZALEZ KOMANDANTEAK TOLOSA OSO ONGI EZAGUTZEN

AURREKO ostiralean Bilboko Entzuteigira deklaratzera behartu zuten epaileek Rafael Masa González komandantea, Santi Brouard-en hiltzaileetarikoa batekin, Luis Morcillo-rekin alegia, harreman estuak dituelako. Aipatu Guardia zibileko komandante honen aita sarjentu egon zen Tolosan 60. hamarkadaren hasieran, Rafael bere semea, egungo komandantea, bertan 20 urte bete arte aitarekin herri gipuzkoar horretan bizitzen egon zen, aitzak akademiara igorri arte hain zuen ere.

GOBERNU ESPAINIARRAK NEGOZIATZAILEAK UTZI

COLOMBIA-KO gobernuak zorretan dago espainiarrarekin, azken honek negoziatzaile espertu bat utzi bait dio Virgilo Barco lehendakari kolonbiarrari gerrilarekin negoziatze dezan. Espertu hau Rafael Vera-ren menpekoa da, Félix Martínez izena duena eta galiziarra. PSOE gobernuak Hegoamerikara bidali duen funtzionario hau, negoziaketetan espertua izateaz gain, nazio askapenerako mugimenduetan oso jakitun da.

Ezpalak

10.000 MILIOI PEZETA ESKATU DIPUTAZIOAK

● INBERTSIOTAKO Banku Euro-parrak 10.000 milioi pezetako mailera egingo dio Gipuzkoako Foru Diputazioari 90-92ko azpiegitura egitasmoa bete dadin. Egitasmo osoak 34.500 mila milioi pezetatara koa da, Irurtzun-Andoain autobideak 13.500 milioi irentsi nahi duelarik. Zein monetan eta interes ordaindu behar diren ez da oraindik erabaki.

POLIZIAK BILERETAN IPARRALDEAN NAHIZ HEGOALDEAN

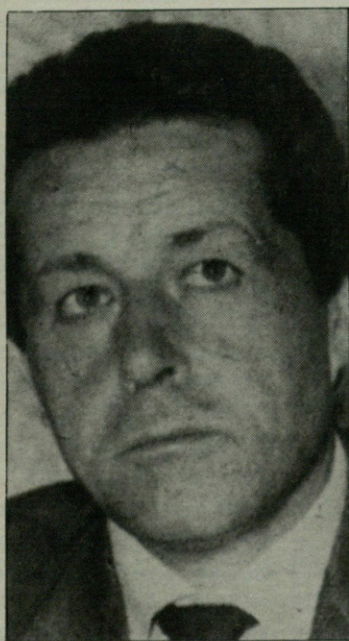
● POLIZIAREN buruak bileretan jardun dira pasa den astean. Pierre Joxe Pirineo Atlantiarretako 'antiterrorismo' borrokaren koordinatzaile den Bosle, PAFeko buru den Joel Catala eta Renseignements Généraux-eko arduradun den Charbonnier komisiariarekin bildu da. Rafael Vera, gauza bera egin du, Hegoaldeko polizia buruekin bildu bait da. Bai Iparraldeko bai Hegoaldeko bileraotan aritutakoaz izkutuko informazioa dela argitaratu da.

'GESTO POR LA PAZ' NOBEL BILA

● IAZKO abenduaren erdialdean Partido Popular (PP) eskuindarrak aurkeztutako 'Gesto por la Paz de Euskalherria' Bakearen Nobela emateko propamena onartu zuen Gasteizko parlamentuak, aurreko astean Madrilgo Senatuko Mahaiak gauza bera egin duelarik.

Autodeterminazioa baino akordio bat bilatu nahi

DATA zehatzik ez badago ere, hile honetarako utzi ditu Gasteizko parlamentuko bozeramale mahaiak autodeterminazioaren inguruan PNV-EEK eta Eusko Alkartasunak aurkeztu dituzten ez legezko proposamenak. Gai hau dela eta, azken sasoian bizi dugun egoera aldresbestuaz alderdiak ezin atera dabiltzalarik, badirudi PNVk arazoaren hastapenetan EAri eginiko keinuak, —hasiera batean fruiturik emango ez zutela baziruditen ere— oraingoan zerbait erdiestear daudela, edota serioski erdiesteko helburuak egon behar daudela. Hasteko, 'akordio' batera iristeko asmoz, 15eko Gasteizko parlamentu batzarreko gai ordenean bi proposamenok ez dira agertzen, denbora irabazi nahi da, 'akordio kontsentuatu' batera iristeko. Autodeterminazio eskubidearen sujeta, behin eta berriz Herria dela esaten bada ere, alderdiok Ajuria Eneako paktoaren inguruan jira-biraka ari dira.

Afera guzti honetan, hainbat kritika eta 'abisu' irentsi ondoren, PSOEk kausitu du bere lekua. Madril-Euskal Herriaren arteko enfrendamendua abertzaleon artera ekarri nahi du eta orain harria PNVren teilatuan dago, alderdi honen ardura delarik konponbidea aurkitzea. Beraz, alderdion arteko kontak-

toak, denei interesatzen zaien arren, noren bultzada duten begibistakoa dirudi.

KORRIKA eta presaka sinatutako beste akordio batez gogorarazten dute orain hasi diren alderdien arteko kontakto hauek, eta gauden aste honetan argituko da Gasteizko parlamentuko batzarrean hiru alderdiok indarrean jarriko duten taktika.

Bestalde, eztabaida honen aurrean Herri Batasunak zer egingo duen argitu gabe dago oraindik, alderdi honen baitan Herrialdeko batzarreke emango bait diote Mahai Nazionalari joateko edo kontrako erabakia. Hala ere, otsailean HB Gasteizko parlamentura agertzeko aukera handiak daude, alderdi honen inguruko iturriek adierazi dutenez, orain arte eskubide hau kalean defendatu duten bezala edozein lekutan defendatzeko prest bait dira, nahiz gainerako alderdiek HBren presentziarekin Parlamentu hori legitimatuagoa gelditzen dela baieztatu ahal izango duten.

Eta bitartean, Euskariak eta Herrien Ligak herri ekimena

bultzatuko dute, heurek osatu duten proposamena batasunaren klabea idatzi dutelarik. Hauek proposamen edota emendakinarik aurkeztuko duten —erabakitzeako orduan baliorik gabe geratuko zen, nahiz egun horretako aktetan jasoa izan— ez da argitu oraindik, baina, iganderako, hile honen hamaikarako, Iruñean deitu dute Euskal Herriaren autodeterminazioaren aldeko manifestaldia, bilduko den abertzalegoa Parlamentuan gerta daitekeenaren termometroa bihurtuko delarik seguru.

HASERREAK sortarazi ditu, berriz ere, Corcueran Barne ministroari espainiarrak poliziaren despliegereplegiari buruz esandakoak, Ardanza eta Juan Lasari publikoki agindutakoari ezezkia eman bait dio aipatu Barne ministroariak. Hauteskunde klabea irakurri beharko dira hemendik hauteskunde bitartean gerta daitezkeen istilu, alderdien arteko bereizketak interesatuak, hurbiltasunak e.a., baina Ertzaintza gaian amore emateko garaia ez da iritsi eta Lakuako gobernuak meritu handiak egin beharko ditu —batez ere, 'antiterrorismo' gaian— polizia espainiarraren konfidantza eskuratu ahal izateko. Eta hala ere, guztiaren baitan, Ertzaintzaren papera lehen mailakoa edota zein izango den dago jokoan, tarteko konnotazio politikoek sortarazten bait dituzte desadostasunak.

Giro honetan oraindik inork bere gain hartu ez duen polizi espainiar baten heriotza gertatu zen Galdakaon, kotxe inguruan jarri zioten lehergailuak eztanda egin ondoren. Alderdien arteko borroka aurrera doan mailan, beste borroka eta enfrentamenduaren adierazgarria izan da heriotza hau, Euskal Herriko edozein kaletan odolik ez isuritzeko berririk ez dagoenaren froga tragikoa delarik.

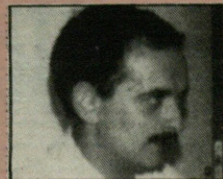
BESTE data tragikora hurbiltzen ari garen neurrian, GRAPOko preso gose grebalarien heriotzera alegia, Joxe Arregi Puerta del Sol-eko polizien eskuetan lehertu zuteneko eguna ere gainean dugu, 1981eko otsailaren 13an zizurkildar hau torturaren ikur bihurtu bait zen Madril. Torturatu izan zela frogatua badago ere, arduradunak ez da inondik agertu, ez eta agertuko ere.

Eta Joxe Arregik jasan zuen tortura beldurgarri horrez gain, egun euskal preso politikoak, gutxienez, lau hilabetez jasaten ari dira tortura zuriaren eraginak. 23 orduz lau pareten kontra jo eta jo aritzea, senideengandik bortxaz milaka kilometrotara zatitzea, isolatzea... horren truke paper bat sinatu eta aske uztea eskaintzen denean, hori tortura da, tortura zuria, ikustezina, sikologikoa, baina tortura. Eta horrek osasunean eraginik izan du, badu eta aurrerantzean ere izango du, espetxe horietan 'Instituciones Penitenciarias'ek aurrera darman politikak komisaldegiatan eramaten den 'politika'ren eragin beretsuak dituelarik. Eta gainerako heriotze eta sufrimenduak bezalatsu, tragikoa da. Bilboko kaleak betetzea adierazgarri da, baina arazoaren tamaina ikusirik, azken finean arazo pertsonala ez denez, alderdi abertzale guztien bultzada behar du.

N. ARRASTOA

BETAURREKORIK GABE

Taktismoak printzipioak irentsi dituen egun hauetan

Martin Ugalderi hartu dizkiot hitzak bere azken liburutik. «Badi-ra familia osatzen dutenen bilera hertsia eskatzen duten uneak, eta hasarreak ahaztuz agertzeak, urrun bizi diren semeak hurbiltzeak, anai baten aurka esandako hitzak irenstekoak, ozenki botatakoak ixilean pasatzekoak, ozpinak gozatzekoak, gauza guztien gainetik Aitaren etxea defendatzeko egin behar direnak elkarrekin egitekoak». Bere testuingurutik atera ditut, eta Martinek barkatuko dit: ongi daki denok dakigula non eta zertan dagoen. Batasun eta zati-ketez ari da, lekutasun politiko eta ideologiko garbi batetik eta aldi be-rean «ajola gutxi kontsignak». Bere liburuko pasarteak nahasi zaizkit Autodeterminazioaren inguruko kalapitaz idatzeko gozatzekoak, erre-pasatzen hasi naizenean. Abenduaren 28ko egunkarietan Joseba Egi-barren hitzak topatu ditudanean: EAK estrategia frentista bat planteatzen du, Konstituzioa aldatzea, eta PNVk aldiz kontsentsua nahi du, Ajuria Eneako hitzarmenaren eta PSOErikiko gobernuaren inguruan. Fronte nazionala versus kontsentsua.

Zein kontsentsu? Euskal Herriko partidu guztiak funtsean honek banatzen ditu: agente politikoaren iturri den subiranotasuna euskal populuan datzala aldarrikatzen dutenak batetik eta euskal populuak Frantzia eta Espainia datzaten subiranotasunen zati direla ueste dutenak bestetik. PNVko jendea entzun diogu, abenduan, Gasteizen EErekin aurkeztu zuten proposamena politikoa zela, estrategiari eta taktikari lotua, fruitu zehatzak lortu asmoz, eta sozialistak ere barruan egoteko helburua zuena. EArena aldiz printzipio deklarazio bat izango zen, abertzale guztiok adostasunean biltzen gaituzten printzipioak: Euskal Herria sei lurraldek osatutako herri zahar bat da... Baina bitarte horretan gertatu da PSOEkoak ostikoka hasi direla, Konstituzioarekiko atxikimendua sinatzera behartu dituztela jeltxideak, eta abenduan dokumentu politiko eta beraz posibilista izan nahi zuena doktrinazko agiri bihurtu digutela orain.

Nেকেz konpreni daiteke bi partidu abertzalaren ideologia azaltzen omen duen agiri batek nola sagaratu nahi izan dezakeen hiru probintziatako Euskadi bat, Gasteizko Parlamentua euskal subiranotasunaren altxor bihurtuz. Orain artean abertzaleon arteko eztabaidak erakunde politikoek tresna diren neurrian duten garrantziaren inguruan izan ohi ziren. Autodeterminazioa aipatzearekin batera abertzaletasunaren funtsa, Euskal Herriarena, zintzilikatzen ikusi dugu orain. Seriotan har ditzagun Artzalluzek Madrilgo prentsaurrean esanak: errierta egin zien agente espainolei ulertu ez zutelako zein zerbitzu ona egiten zuten proposamenaren bultzatzaileek HB eta ETari autodeterminazioaren bandera kentzean. Bandera kentzea ez, banderari su ematea. Konpromiso latzak hartu ditu norbaitek hasieran taktika zena estrategia bihurtu gero eta orain printzipioen mailan sagaratu nahi dutenerako. Garai latzak Euskadi bakar eta aske baten asmoan ari denarentzat.

PELLO ZUBIRIA
(ARGIAko kazetaria)

Eztabaida noiz burutuko den zain

Alderdi politikoek taktikek autodeterminazioa ahaztu

Euskal Herriaren etorkizuna baldintza dezakeen autodeterminazio eskubidearen inguruan sortu diren zalapartak oraindik isildu ez direnean, PNV-EE bikoteak eta EAK Gasteizko parlamentuan aurkeztu dituzten ez legeko proposamenak tratatzeko eguna atzeratua izan daiteke. Eskubide berau izkutatu duen gertakariei errebasotxo eman nahi izan diegu.

Araudia esku artean zutela Gasteizko parlamentuko alderdietako bozeramaleek bilera berri bati ekin zioten joan den ostiralean; agendan zuten gai bakarra otsailaren 15eko batzarraren gai ordena. Onartutakoaren arabera egun horretan 11 gai izango dira ukituak, oraingoz PNV-EE eta EAren proposamenak bazterrean gelditu

direlarik.

Alderdien kontaktoek eztabaida baldintzatuko

Alderdi espainiarrek kontrako eritzia agertu zuten arren, Parlamentuko bozeramaleak, aurkeztutako ez legeko proposa-

menei egin ahal diren emendakinen erans-teko epea errespetatu asmoz, hilaren bederatzian bilduko dira berriro, autodeterminazioaren inguruko eztabaida 15ean burutu edota azkenik atzeratzen den erabakitzeko asmoz. Sozialistek nahiz gainerako alderdi estatalistek ohizko batzarre bat nahi badute ere, Eusko Alkartasunako prentsa bulegoak adierazi digunez, «*honelako gai baten aurrean hiritarrek eztabaida nola burutzen den eta alderdi bakoitzak zer defendatzen duen ikusi ahal izateko aukera baino eskubidea dutenez, ETBk hortxe egon beharra dauka*».

Eztabaida zertan bihurtzen den batzuen

15a izan badaiteke ere, Gasteizko Parlamentuko bozeramaleen mahaia ez du eztabaidaren eguna oraindik ziurtatu.

“**S**ubiranotasun
mugatu hori amaitu
denean, kontzeptu
doktrinalak erreal bihur
daitezkeela demostratu du
Ekialdeak”

eta besteen beldurra badu zergatia, alderdi jeltzaleak Euskadiren autodeterminatzeko eskubidea Gasteizko parlamentura eramateko asmoa erakutsi zuenetik erasotzailak ez bait dira kikildu. Arzalluzek PSOEk uler zezan moduko mezua bidali nahi izan zuen, hau da, autodeterminazio eskubidea kontsentsu zabal batek bultzatua eta egungo esparru juridiko-politikoan kokatua esan nahi zuen, baina sozialisten adierazpenek ez dute hori erakutsi. Herri Batasuna alderdia urrunago joan da, Mahai Nazionalakoa den Iñaki Aldekoa adierazi zuenez, «sozialisten adierazpenek atzetik dituzten botere faktikoen mehatxuei beldurra eta makurtu beharra erakusten dute, PNVk oraingoan hanka sartze handia egin duela baieztatu daitekeelarik».

PNV-PSOEren arteko hika-mikak

PSOE alderdia —PNVk igorritako mezua ulertu ez bazuen— mehatxuka hasi zen berehala eta PSE-PSOEko Jauregui eta Marcos Merino-ren adierazpenak argigarriak benetan: «PNVk atzera egiten du ala gobernu-hitzarmenak porrot egiten du»; urrunago joan zen Madrilgo Senatuko lehendakari den Jose Luis Laborda sozialistak, Gasteizko parlamentuak honelako proposamena onartu eta aurrera eramanez gero, Parlamentua bera nahiz Gernikako estatutua indargabetzeko Konstituzio espainiarraren 155. artikulua aplikatzeko mehatxua egin zuen. PNVk atzera egin ezean, sozialistek nahi zuten agiria sinatzera behartuak izan ziren, Joseba Egibarrek onartu bezala, «sinadura PSOEr eginen diogun kontsesio bat da».

Atzera egin ezinik ertain mailako plan bati lotua egon zitekeena, taktika politiko bati lotua egon zitekeen jokaldi politiko bat alegia, doktrina mailara pasa du alderdi jeltzaleak, mugitzeko lekuri gabe gelditu delarik. PSOEk bere posizioei eutsi die

Manu Agirre, Euskaria erakundekoa

«Autodeterminazioa Herriaren eskubidea da, ez alderdiena»

Hainbat urtetan lanean ari da Euskaria Euskal Herriak autodeterminazioa eskuratu dezan. Erakunde honetako partaideek autodeterminazio eskubidea definitzeko era bakarra dagoela baieztatzen dute eta guztia argitzeko Manu Agirrerekin izan gara.

Manu Agirre, Euskaria erakundekoa.

ARGIA.— Bai Estatu espainiarrean eta bai Europa mailan gertatutakoez zeresan frango izango duzue.

Manu Agirre.— Bai, dextente, batez ere, azken denboraldi honetan gezur asko esan delako. Eta gezurrak diot zeren orain arte autodeterminazioa gauza zaharkitu bat, obsoleto bat zela baieztzen zen eta egun hori gezurra dela frogatu da. Bestalde, herri kolonizatuentzako bakarrik zela zioten eta begira... 'Cuadernos de Alzate'n eskubide honek esentzi nazionalarekin zerikusirik ez zuela idazten zen eta F. Gonzálezek eta beste 11 estatu buruek Germania nazioa dela aldarrikatu zutenean, zeharka bada ere, gure kasua ukitzen zuten. Eta azkenik, langabezia eta horrelakoak baino, egungo gertaera garrantzitsuena prolema nazionalak dira.

A.— Hala ere, abertzaleen arteko oztopoak handiak dira, ezta?

M.A.— Cánovas del Castillo-k behin

esan zuen «la conquista hace derecho» eta hori da egungo argudioa. Zure galderari erantzunez, garbi dago klabe bakarra abertzaleen arteko batasunarena dela; gure Herriak, zoritxarrez, talante politikorik ez du, Madriletik datozkigun oztopo guztiei, gure arteko borrorak erasten badizkiegun, guzti honek ez du ezer errazten.

A.— Baina alderdi bakoitzak autodeterminazioa ulertzeko era desberdina du.

M.A.— Autodeterminazio eskubidearen definizio bakarra dago eta hori 1970eko urriaren 25ean ONUk onartu zuena da. Beste guztia soberan dago. Aurkeztu dituzten ez legeko proposamen horietan, 'Herriaren eraikuntza mugikorra', 'egunero autodeterminatzen ari garela' eta honelakoek ez dute inora eramaten, autodeterminazioarekin ez dute zerikusirik. Bestalde, era baketsuz eta honelako aipamenek garrantzitsuak bada, berriro ere diot ez dute autodeterminazioarekin zerikusirik. Alderdiek beren estrategien mesedetarako behar dituzten aipamenak dira, baina Herria horien gainetik dago.

A.— Aurkeztu diren ez legeko proposamen horietako bat, inolako emendakinik gabe onartzen bada zer gerta daiteke?

M.A.— Nire aburuz, formula deskafelnatuak dira, eta espainiarrek esango dute formula bezala Gasteizen onartu zela, beraz... Formula hutsalak dira eta besteren bat lortu beharra dago, alderdien gainetik Herria egon behar bait du.

X.L.

“Arzalluzek PSOEk uler zezan moduko mezua bidali nahi izan zuen”

neurrian PNVk irentsi behar izan du.

Arzalluzek hanka sartu?

Hala ere, ez legezko proposamenak Gasteizko parlamentuan aurkeztu direnetik, eta geroago ere, alderdien arteko harremanak ez dira eten. Hasieran PNVren iniziatiba jaso zuen Euskadiko Ezkerrak, PNVk egin zion gonbidapena EAri, hau bildu zen Herri Batasunarekin eta egun proposamenak aurkeztu duten hiru alderdiak, emendakinen zain daude autodeterminazio eskubidearen inguruan ezer bateratua erdiesten duten.

Arestian aipatu bezala, funtsezko galdera Arzalluzek hanka sartu duen ala ez da. Catalunyan PNVren pareko den eta Pujolen CiU-rekin koaligatua dagoen Unió Democràtica de Catalunya-k, Esquerra Republicana de Catalunya-ko Colom-ek gol bat sartu diela onartu du, euskal Komunitate-

ko parametroetara ekarritik, Arzalluzek gol ederra sartu duela bere sareetan esan beharko litzatekeelarik.

Egin daitezkeen beste hipotesiek zein ondorio izan lezaketen zaila bada jakitea, azken honek handiren bat lekarkigukeela seguru da, PNVk irentsi badu, aurrera begira zorrotz ordaindu beharko bait die gobernakide sozialistei erdietsi nahi duen guztia, ondorioak begibistakoak egingo direlarik.

Autodeterminazio eskaera horrekin Azkoitiko jeltzaleak asmatu badu, autogobernu maila handituko dela espero liteke, transferentzien eskuratzea errealitate bat izan daitekeelarik. Oso hari aldrebestuari jarraituko lioke gertatutako guztiak, baina Arzalluz azeria dugu euskal politikagintzan, eta Madrilera hariak nondik nora mugitzen diren, nork eta zergatik mugitzen dituen ere, badaki.

Kontzeptu doktrinalak erreal Ekialdean

Baina Arzalluzek, praktikan bederen, pragmatismo politikotik doktrina mailara jeitsi duen autodeterminazio eskubidea ez da Euskal Herrian bakarrik komentagai azken aldi honetan. Ekialdeko Europan az-

ken hileotan emandako prozesuak herrien autodeterminazioaren gaia berpiztu egin du; Sobietar Batasuneko errepublika desberdinak legeak teoriak bermatzen dien autodeterminazio eskubidea benetan aplikatu nahian dabilta, eta Eki eta Mendebal Alemanien batuketaren auzia ere herri alemaniarren burujabetasunaren ikuspegitik enfokatzen da.

Kasua da herrialde sozialista hauetako konstituzioetan herrien autodeterminazioaren eskubidea espreski aipatzen dela, Jugoslavia eta SESB bezalako estatu multinazionaletan gertatzen den bezala. Sobietar konstituzioaren 72. artikulua argi dio: Errepublika federatu bakoitzak SESBetik era askean irteteko eskubidea gordetzen du.

Orain arte teoria hutsa ziruditen artikuluhoriek, kontzeptu doktrinalak baino ez agian, baina perestroikaren hariak tira egin ondoren balore osoa irabazi dute. Nazio minorizatuen aldeko Catalunya-ko CIE-MEN erakundeko Aureli Argemi-k honela ikusten du Ekialdean gertatutako aldaketa: «Orain arte, estatu bakoitzak subiranotasuna bazeukan, baina subiranotsaun mugatua zen, batetik SESBaren presentziak mugatzen zuen, eta bestetik estatu bakoitzak ikuspegi oso zentralista zeukan». Egoera honetarako aitzakia Breznev-en doktrina zelakoak ematen zuen, subiranotasuna sozialismoaren interes orokorren mende zegoela zioen.

Baina subiranotasun mugatu hori amaitu denean, kontzeptu doktrinalak erreal bihurtu daitezkeela demostratu du Ekialdeak, orain arte mundu itxi, aldakaitz eta mugiezinen paradigma zenak. Aureli Argemi-ren ustez, subiranotasun mugatua Mendebal Europan ere bizi dugu gaur egunean, baina ez horregatik autodeterminazioaren auziak ez du zentzurik. Catalunya-ko parlamentuak onarturikoak, «ate bat zabaltzen dela» esan nahi du Argemi-rentzat.

Catalunya-n ere momentuz auzi doktrinala izan daiteke autodeterminazioarena, baina hurrengo pausuak ere emateko prest dagoenik bada. Zentzu horretan, Esquerra Republicana de Catalunya-ko delegazio bategi sobietar errepublika baltikoetara pasa den astean egindako bidaia argigarria den neurrian, euskal komunitate autonomoan noiz eta nola burutuko den eztabaidak erakarri du indar guztia. Jokoan Herri baten etorkizuna dago.

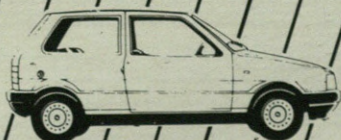
XABIER LEKUONA
LUIS FERNANDEZ

Autodeterminazio eskubidearen oinarrian sujeta Herria den ala ez berebiziko garrantzia du.

FIAT-eko AUKERA

FIAT

FIAT UNO

FIAT UNO

FIAT UNO 45 FIRE 3 P (4V).....	1.028.830
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 3 P.....	1.148.530
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 5 P.....	1.199.670
FIAT UNO 60 FIRE 3 P.....	1.213.700
FIAT UNO 60 FIRE 5 P.....	1.258.920
FIAT UNO 70 SX 3 P I.E.....	1.389.260
FIAT UNO 70 SX 5 P I.E.....	1.439.800
FIAT UNO TURBO I.E.....	1.677.870
FIAT UNO DIESEL 3 P.....	1.358.670
FIAT UNO DIESEL 5 P.....	1.449.110

FIAT

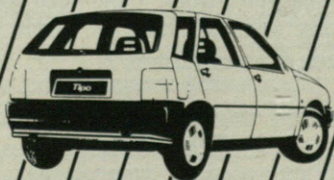

FIAT CROMA

FIAT CROMA

FIAT CROMA CHT 100 CV.....	2.374.150
FIAT CROMA 2.0 I.E. 120 CV.....	3.118.950
FIAT CROMA TURBO DIESEL 92 CV.....	2.738.570
FIAT CROMA TURBO DIESEL 118 CV.....	3.113.630

FIAT

FIAT TIPO

FIAT TIPO

FIAT TIPO 1.400.....	1.580.406
FIAT TIPO 1.400 DGT.....	1.707.288
FIAT TIPO 1.600 DGT.....	1.830.978
FIAT TIPO 1.900 TURBO DIESEL.....	2.218.008

FIAT

FIAT REGATA

FIAT REGATA

FIAT REGATA MARE.....	1.399.950
FIAT REGATA RIVIERA.....	1.567.530
FIAT REGATA DIESEL SUPER.....	1.661.960

MATRIKULATU ONDOKO
PREZIOAK

AUTO ADARRA BANATZAILE OFIZIALA

Txingurri pol. z/g. Tf.: 397241. HERRERA-Donostia. Gran Vía, 7. Tf.: 288983. GROS-Donostia.

Electricidad AYA. Zarautz. Tel.: 834618 / **IZARRA**. Ibarra-Tolosa. Tel.: 670070/ **GARAGE USURBIL**. Lasarte. Tel. 362463
SAN CRISTOBAL. Beasain. Tel.: 883908 / **NIETO ANAIAK**. Beraun-Errenteria. Tel.: 525290
TALLERES ACHAGA. Hernani. Tel.: 557232 / **TALLERES JOSE-RA**. Pinar kalea. Irun. Tel.: 613217.

FIAT

70 egun sakabanaketaren aurkako borrokan

GRAPO: Gose greba heriotzeraino

'Grupos Revolucionarios Antifascistas Primero de Octubre' (GRAPO) erakundeko 47 kidek, Estatuko gartzeletan sakabanatuta, gose greban diraute. Beren erreibindikazio xumeari —gartzela batean biltzea— amore ematea baino nahiago du bertan hil daitezen uztea, antza, Mugica Herzog-en Ministeritzak.

Eta bitartean Estatu espainoleko komunikabide handiek Alfonso Guerraren anaia-

ren trapu zikinei eskaintzen diete bere orri edo uhinetan leku nagusia. Eta GRAPOko

kideen gose grebaz aritzen direnean badi-rudi presoek borrokaren arrazoi eragilea zein izan zen ahaztu egin dutela, eta gose greba honen konbonbidea nondik etor daitekeen ere ez dutela ikusi nahi. Eztabaida guztiak indarkeriz egindako elikapenaren zilegitasunaz eta presoek bere buruaz beste egiteko duten eskubideaz ari dira. Bitartean, Mugica Herzog Justizia ministrariak zein Antoni Asunción, Erakunde Penitentzarioen Zuzendaritza Orokorreko (DGIP) buruak *terroristen txantaiari* amore ezin diotela eman esaten dute.

Hil zorian

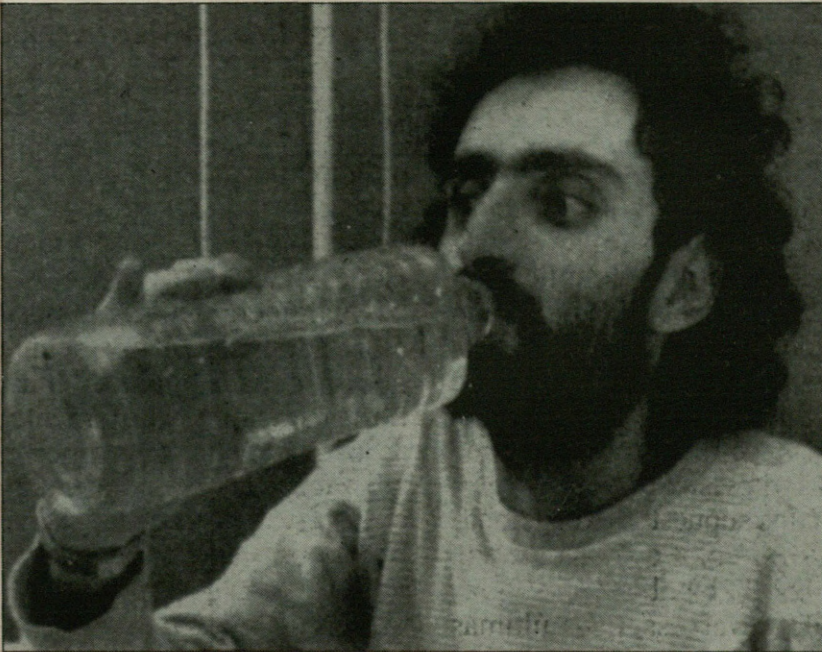
Egoera larrian daude Jaime Simon eta Benjamin Grande Gasteizko Txagorritxu Ospitalean, eta Josefina García, Carmen Lopez eta Teresa Gonzalez Basurtoko ospitalean. Joan den urteko abenduaren lehenan ekin zioten grebari, Estatuko 13 gartzeletan sakabanaturiko GRAPO eta PCE(r) beste kideekin batera; 47 lagunek diraute gose greban eta, lerro hauek argia ikusten dutenerako 70 egun beteko dituzte baraurik.

Jose Esteban eta Angel Elias abokatuak egunero ikusten dituzte Basurtoko presoak, eta astero bisitatzen dituzte Gasteizko biak. Jose Estebanek eman digu bateko zein bestekoen berri. «Bazekiten zertara arriskatzen ziren, bazekiten erreibindikazioa oso sinplea zela baina era berean korapilotsua. Guztirako prest daude, heriotzerako ere bai, eta badakite horren mugan daudela». Une honetan elikadura har erazten die bostei, Estatuan dauden beste hainbatei bezala —ez guztiei—, bertako epaileak hala agindu duelako. «Oheari lotuta daude, sudurtzulotik sabeleraino doan tuboa kendu ez dezaten, eta likido elika-

Gaur egun Basurtoko ospitalean egoera larrian aurkitzen diren hiru presoak: Josefina García, Carmen Lopez eta Teresa Gonzalez

Barauaren eraginak

Jesus Cela Seoane, 55 eguneko baraura eta gero, libre utzi zuten egunean.

Gasteizko Txagorritxu ospitalean Jaime Simon eta Benjamin Grande GRAPOko kideen osasunaz arduratzen den sendagile taldearengana jo dugu hauen gose grebaren gorabeheren berri izateko. Eguneroko agirietatik at ezer berririk ez dagoela adierazi digute; Juan Jose Arrizabalaga, Elikapen arduradunak, gose greba ororen eragin eta arriskuez hitzegitera prestatu zaigu hala ere.

Zenbait egunkarietan gose grebaren eraginari buruz esandakoak gauzak nahastea baino ez direla izan azaldu digu, herrialde azpigaratuetan —Etiopia kasu— jasaten duten azpielikapen kronikoa —*kwashiorkor*— eta gose grebalariek ja-

saten duten *marasmo* izeneko bereizi egin behar bait dira. «Gose grebalariek, GRAPOkoek kasu honetan, pisu handia galtzen dute, koipe eta proteinen galaren ondorioz; hirugarren egunetik aurrera ez dute goserik sentitzen, baina bihotza mugitzeko, berotasuna sortzeko eta abar energia behar dute, eta hori gihar eta koipetatik hartzen dute. Giharrerria neurri handian galtzen da beraz, baina hezurrek ez dute sufritzen, eta begiak ere nahiko ondo mantentzen dira».

Egunotan elikatu gabe zenbat egun iraun daitekeen aipatu izan bada ere —67 egun inguru bataz beste...—, elikapenean aditua den mediku honek hori

oraingoz ez dakitela adierazi digu. Baraur egunen eraginez hildako gehienak 60 egun inguru iraun izan dute bizirik, baina bada denbora hori luze gainditu duenik ere —Crespo Galendek 90 eguneko greba egin zuen hil aurretik—. «Ez dakigu zergatik pertsona bat 59. egunean hiltzen den, eta beste bat 74.ean. Egia esan, inolako elikadurarik gabe 60-70 egun baino gehiago ezin iraun daiteke, baina gaur egun, suero glukosatua dela, medikamentuak direla eta aminoazidoak direla... ezin da jakin zenbat iraun deza-keten».

Ospitale askotan ari dira sonda bidez presoak elikatzen, euren borondatearen kontra, epaileak horrela eginduta; eta badiudi epaileak horrela agintzen ez duen lekuetan ere medikamentu, glukosa eta halakoein heriotza atzeratzen ari direla. «Sueroa edota sondaz urtetan iraun deza-kezu». Bi hile baino gehiagoko baraurak erabat ahuldu ditu, ordea, presoan gorputzak, eta edozein konplikaziok heriotzera eramán ditzake. «Gainera, 65 egun inguru greban daramatenek, 50-55 egun zeramatenean bere ohizko pisuaren %30a galdu zuten, eta %40a galduez gero ezinezkoa izaten da bizitzari eustea».

Grebatik bizirik aterata ere, uzten dituen kalteak ez dira txantxetakoak izaten, eta sendaezinak diren ondorioak ere uzten ditu. «Isuriketak astunak dira, txarto egiten dituzte, zeren eta hesteak eta pankreasak asko sufritzen dute, eta ez dira sendatzen; artikulazioak ere betirako txarto geratzen zaizkie. Bihotza, giltzurdinak, bihotza eta abarra sendatu daitezke ordea».

I. M.

tzaileak isurtzen dizkiete». Beren egoera larria barneratua dutela diosku abokatuak: «arrisku hori oso modu sinplean asumitzen dute: 'ez dugu hil nahi, baina hil behar baldin badugu, hilko gara'; hain sinplea eta hain gogorra hein berean».

Abokatu honen ustetan, GRAPO eta PCE(r)ko presoak gartzela berean biltzearen erreibindikapenari erantzuten ez bazaio, hauek bereari eutsiko diote, «hori gertatzen ez bada greba bere azkenetaraino eramango dutela esatera ausartuko nintzateke. Ez dakit zer pasako den bihar baina,

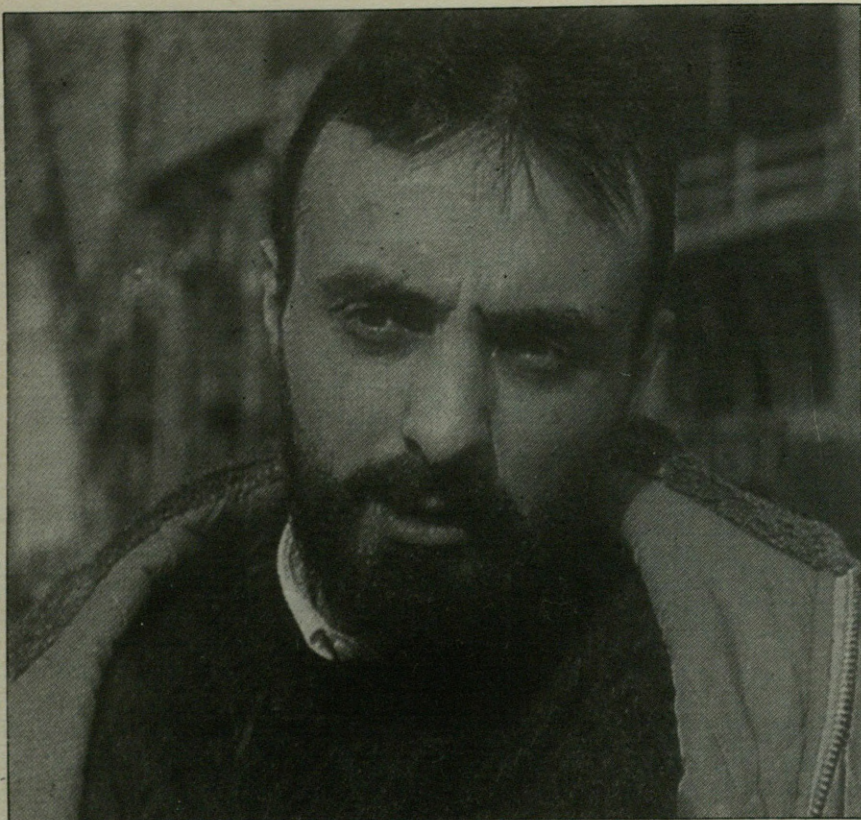
“**L**egearen arabera ezarritako zigorrari plus bat gaineratzen dio sakabanatze eta isolatze honek”

duintasun minimoz bizitzeko heriotzeraino planteaturiko borrokan sartu ziren, eta ez dut ikusten oraingoz hori alda dezakeen

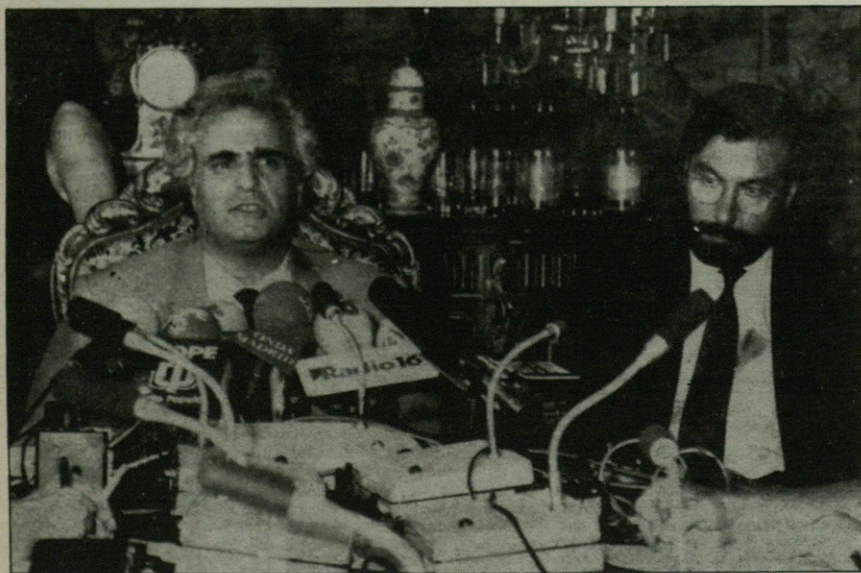
elementu berririk. Faktore berriak agertzen direla? Ez dakit, agian utziko diote grebari. Presiorako gose greba da, ez suizidiorako».

Sakabanaketaren aurka

Gose grebaren eragilea Justizi Ministeritzaren sakabanaketa politika da, ETaren aurka diseinatu baina GRAPOko presoak ere jo dituen politika hain zuzen ere. Gorenko seguritate neurriak zituen Herrera de la Manchako gartzela estrainatu zuten,

Victorino Dieguez, 11 urte gartzelan eta 40 egun gose greban egin ondoren, bere kideen egoera salatzen diharduen satutxuarra.

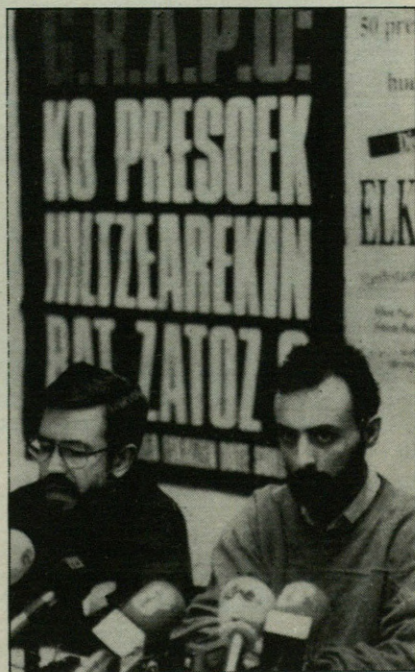

Enrique Mugica Herzog Justizi ministraria eta Antoni Asunción DGIPeko zuzendaria.

“Presiorako gose greba da, ez suizidiorako”

80. hamarkadaren hasieran, GRAPOko presoek. Gartzela berean giltzaperatu zituzten guztiak, eta horrela eduki urte batzutan; hura zen DGIPko orduko politika.

“Bazekiten erreibindikazioa oso sinplea zela baina era berean korapilotsua; guztirako prest daude, heriotzerako ere bai”

Jose Esteban abokatua, Victorino Dieguez-en alboan.

Lau gartzelataratu banatu zituzten beranduago, eta sakabanaketa politika serioari ekin ziotenean Estatuko gartzela gehienak ezagutzera eraman zituzten GRAPOki-deak, euskal preso politikoekin batera. 1989ko irailean jazotakoak piztuko zuen, hala ere, egungo gose grebaren sua: Almeriako gartzelan preso zeuden GRAPOko ki-deek ekin zioten grebak oihartzunik lor ez zezan —hauteskunde garaia zen— Justizi Ministeritzako ordezkari batek hango presoak ez sakabanatzearen konpromezua hartu zuen, Manuela Carmena epailearen aurrean. Hauteskundeak pasa ahala sakabanaketa areagotu zuten, eta Almeriakoak, hain zuzen ere, gartzela banatara eraman zituzten. Konpromezua hautsia, presoak Estatuko gartzela guztietan sakabanatuta, eta hauetako asko isolatuta eta baldintza eskasetan... gose grebari ekitea erabaki zuten.

Nekane Ruiz (Muiñoren senidea)

«Grebaren benetazko arrazoia izkutatu nahi dute»

Presoekin batera, hauen senitartekoak izan dira greba guztian zehar eztabaidaren ardatza. Jarrera nahiko bateratua azaldu du kolektibo honek azken hilabete hauetan, presoek erabakia onartu beharra dagoela pentsatzen bait dute. Ocañako presondegian preso dagoen Muiñoren senide den Nekane Ruiz-ekin hitzegin dugu.

ARGIA.— Zein da egun presoek egoera?

NEKANE RUIZ.— Beraiek argi zeukaten hasiera batetik oso gogorra izango zela, bai eta hilak egon zitezkeela. Gobernuak ere badaki hau gerta daitekeela, eta horretarako prest dago. Gobernua hilak jasateko prest dago, baina presoek ere badakite borroka gogorra dela, eta hor irabazi dezaketela.

Gobernuak inposatu nahi duen bizitza eraman baino, hiltzea nahiago dute presoek. Guztiz sakabanaturik ageri ziren greba hasi baino lehen, inolako komunikaziorik gabe. Jarrera honekin, edo beraiek hiltzen zaituzte gutxinaka gutxinaka, edo zu hiltzen zara aurre egin nahian.

A.— Nola ikusi duzu gose grebaren bilakaera?

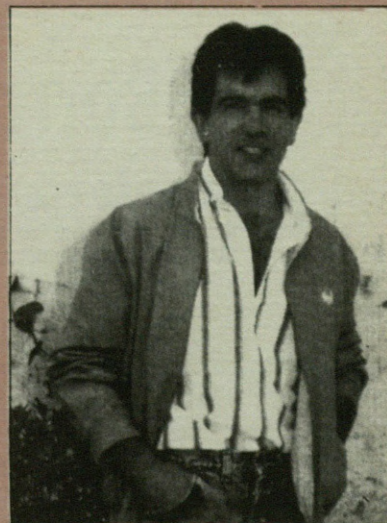
N.R.— Presoak normala den legez, gero eta ahulago daude; senitartekoei dago-kienez jokaera antzekoa izan da greba hasi zenetik hona: beraien erabakia errespetatzea gauzak konpondu bitartean. Beraieko elkartasuna azaldu da guk egin dezakegun gauza bakarra, hartutako erabakia errespetatuz azken muturreraino, nahiz eta oso gogorra izan.

A.— Zer gerta daiteke aurrerantzean?

N.R.— Preso gehienak indarrean daude. Gobernuaren erantzuna zein izan zitekeenaren jabe ziren hasiera batetik, baina aurrera jarraitzeko prest daude, azken ondorioetaraino.

A.— Nola ikusten duzue kaleko elkartasuna?

N.R.— Garbi dago gora doala jendea-

Juan Jose Muiño, gaur egun Toledoko Ocañako gartzelan.

ren elkartasuna, eta honek indar handia ematen die presoek. Jendearen kontzientziazio maila gora doa arazo honekiko, baina areagotu beharko litzateke, kaleko presoak handiagoa beharko luke izan, gobernua konturatu dadin zein da jendearen benetazko jarrera.

A.— Zer iritzi duzue nahitaezko elikaduraren inguruan?

N.R.— Torturatzeko beste era bat da hori. Normalki uko egiten diote horri, egoera luzatzea suposatzen bait du. Hala-ber, grebaren benetazko arrazoia izkutatu nahi dute, eztabaida nahitaezko elikaduraren egokitasunan kokatuz.

Jose Balmon (PCE-r) eta Jose Pedrero (GRAPO), Soriako gartzelan, preso xiita batekin.

Abokatu honen eritzira, sakabaneketa politika honek ez du oinarri legalik, eta ez da Araudi Penitentziariora ere egokitzen. «Araudi horren arabera ez Ministeritzak

eta ez DGIpek ez dute presoak bere sorterritik hurruntzeko gaitasun legalik. Legearen arabera ezarritako zigorrari plus bat gaineratzen dio sakabanatze eta isolatze

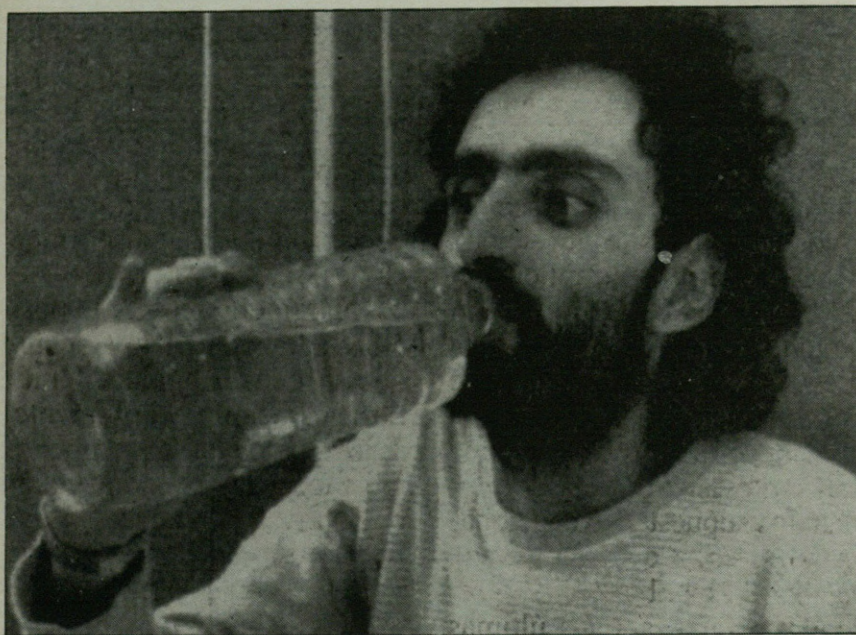
honek. Badakit hemen interpretazio desberdinak daudela, baina nire eritzira politika hori ez da legezkoa Konstituzioa eta Giza Eskubideen Adierazpena eskuan hartuta».

GRAPO presoek borroka —baten batzuk txantxa deitzen dute— honen bukaera ez da oraingoz somatzen: grebalariek tinko heltzen diote horma artean duten arma bakarrari, gose grebari alegia, eta gobernuak ez du, itxuraz, amore emateko asmorik. Gatazko hurbiletik bizi duen Jose Esteban-ek ere ez du etorkizun argirik ikusten. «Zaila da jakitea. Eskatzen dena, azken finean, zera da: gehienez, gartzela batean bildu ditzatela, eta gutxienez, gobernua hitzegiteko eser dadila. Baina gobernuak ezetz dio guztiari».

Negoziaketa eskaerei uko eginaz, sektore ezberdinei laguntza esijitu

Borroka politiko honetan urduritasuna nagusitu Gobernuan

GRAPOko presoek borroka, nazioartean ezaguna den arazo bat izatera pasa da. Zenbait abokatu Estrasburgo eta Bruselasera abiatuko dira borroka honen testuingurua azaltzeko. Suizako espainiar enbaxadan protesta ekintzak burutzen dira eta Alemaniko RAF taldeko 7 kidek elkartasunezko gose greba bati eutsi diote.

Jesus Cela Seoane, grebaren aurpegi beldurgarriaz.

GRAPOko presoak berehala hilak gertatzeko arriskua dagoen unean zenbait gertaera oso garrantzitsu eman dira gose greba honen inguruan. Lehenik GRAPOko preso zen Jose Cela Seoane bahitua izan zen pasa den astelehenean. A Coruña, bere etxetik atera eta metro batzuetara, bi gizon hurbildu eta indarrez kotxe batera sartu zuten Jose Cela. Han, eskuak bizkarrean kateatu zizkioten eta begiak estaliz bahitu egin zuten. Goizeko hamaiketatik arratseko zazpirak artean «hildako polizi eta militarren senideak» bezala identifikatu ziren zenbait gizonen esku egon zen. Bi kotxe ezberdinetan eta inoiz geratu ere egin gabe behin eta berriro mehatxatu zuten Galiziar gaztea. Azkenean eta gose grebaren aldeko borrokan jarraitzen badu, bera eta bere anaia gaztea tirokatuko dituztenaren mehatxua luzatu diote.

Funtzionariak hospitalera

Sendagileak, gose grebaliariak berehala hilko direnaren zain daudelarik, mota guztietako egoera latzak ari dira gertatzen hospital ezberdinetan. Guadalajarako ospitalean gose grebaren ondorioz GRAPOko hiru kide birus bitxi batengatik joak izan dira eta hauetariko bati bihotz irekizko ebaketa bat egin behar izan zaio. Presoen senideak bisitatzen joan direnean, ez zaie sartzen utzi eta beste batzuetan aldiz, larru bizitan jarriak izan dira seme-alabak ikusi ahal izateko. Indarrezko elikadura ezarri ondoren, Basurtoko bi grebaliariak gartzelaratuak izan ziren berriz. Bertan gose grebarekin jarraitzen dute eta bisitak izateko eskubidea onartzen zaien arren, ezinezkoa zaie bisitarik jasotzea. Bi emakume hauek, gose greban jarraitzean indarrik gabe daude eta ezin dute lokutorioeta-

ra joan beraien kabuz. Honela abokatu eta senideak espetxera joan arren, presoek ezin dute bisitara jeitsi ere egin.

Ohera lotuta

Txagorritxuko ospitalean, izugarritzko tentsio uneak bizi dira. Zuzendaritzak presoak ezartzen dizkie osasun langileei, zeinak ez duten «mota honetako txantaiarik» onartzen. Txagorritxuko langileek salatu dutenez, GRAPOko kideak ohera lotuak aurkitzen dira. Beste zenbait ospitaleetan bezala, presoak katez edo bendaz ohera lotuak izaten dira. Txagorritxuko grebaliariak gela ezberdinetan daude sakabana-tuak eta une oro Guardia Civila daukate bijilatzen. Teodoro Gonzalez Tejedor, ospitaleko zuzendariaren aurka salaketa gogor-rrak kaleratu dira, grebalariei presionatu eta gose greba uztera bultzatzeko asmotan bisitak egin omen dituela esanaz. GRAPOko kideak dauden arean tentsio handiak sortzen dira, sendagileak agindu judizial- ez beharturik bait daude presoak elikatzena. Bestalde langileak oso urduri daude ospitalean Guardia Civila dagoelako. Gainera haserre bizia sortu zuen langileen artean DGIPeke zuzenduriko aginduak. Honek zioenez, espetxetako funtzionariak ospitale-tara joan beharra dute epaileak agindutako indarrezko elikadura bete dadin. Hots, funtzionariak hospitalera joan eta presoek sondak eta sueroa indarrez sartu beharra zieten. CCOOko espetxetako ordezkari-tza agindu honen erabat aurka agertu zizna da.

Egoera honetan, inpotentziaz aurkitzen direla eta, zenbait langilek elkartasuna luzatu die grebalariei, beraien leiho azpian eginiko enkartelada batetan oi-huak eta dena botaz.

Banan-bana

SENDAGILEAK

Zaragozako hospitalean Grapoko preso osasunaz arduratzen diren sendagileek kontzientzi eragozpènari ekingo diotela adierazi dute. Honela DGIP eta Justizi Ministeritzarengain bakarrik legoke espe-

txeratuen bizitzaren ardura, eta beraiek ez dira hauen heriotzaren «konplize» egiten. Sendagileek, preso osasuna zaintzeko inolako defentsarik gabe aurkitzen direla aipatzen dute, Zaragozako epailearen erabakiz ezin bait dira indarrez elikatu gose grebalaria.

ABOKATUAK

Guadalajarako entzutegi probintzialak, herriko hospitalean gose greban aurkitzen diren hiru preso abokatu den Francisca Villalbak aurkezturiko errekurtoa jaso zuen beregain. Grapoko preso aboka-

tuak, bere bezeroak sueroaren bidez indarrean elikatuak izan daitezaren agindua atzera botatzea eskatu du. Orain beste zenbait entzutegitan bezala, epaileen eskutan geratzen da preso eskubidea onartzea edota Estatuko Fiskal Nagusiaren aginduak betetzea.

ELKARTASUNA

Aste guztian zehar GRAPO eta PCE (r)ko kideek daramaten gose grebaren aldeko elkartasun adierazpen ugari izan dira. Nabarmena izan da ostegunean eta herri ezberdinetan antolatu ziren manifestaldiak. Elkartasun adierazpenak manifestaldi, bide mozketak, konzentrazioak, udaletxeetan aurkezturiko mozioak e.a. izan dira. Azkenik eta Amnistiaren Aldeko Batzordeek antolaturik, larunbatean borroka honen aldeko manifestaldi nazioanala izan da elkartasungune garrantzitsuena:

Arrastoa

Gartzela zuzendarien aldizkari faborittoa

Castellon-eko gartzelan dagoen Juan Nazabal Auzmendi euskal presoari, ARGIA irakurtzeko eskubidea ukatu zion DGPI delakoak Abenduan luzatu zuen agindu batean. Madrildik bidalitako zirkularrak Castellongo espetxeko zuzendariaren sinadura jaso zuen eta honela euskal presoak euskarazko aldizkari hau irakurtzeko eskubiderik ez dauka. Aste batzuek lehenago Sevillako gartzelan espetxeratutako beste zenbait euskal presori ere ARGIAren zenbakiak bahitzea erabaki zuen DGIPek. Presoek jendez aurrean errekurtoa aurkeztu zuten eta honek beren aldeko epaia eman duenez aldizkaria berriz eskuratu ahal izan dute.

Bestalde eta aurreko jarrera erabat hankaz gora botaz, Langraitzeko espetxeko zuzendariak Argia aldizkariara gutun bat helerazi du, aldizkariaren partaidetza eskatuz. Gutunak dioenez, espetxeko 500 presoek Argia irakurtzeko agertzen duten zaletasuna dela eta, harpidetza egin beharra somatu da zuzendaritzan. Aldizkari lankide den Petri espetxeraturik dagoen gartzelako zuzendariak hala ere, harpidetza hau dohainik izan dadila eskatu digu. Agian, Madrilek Petreren kasua kontutan izan du, beste espetxe anitzetan indarrean jarri duen euskal aldizkarietako bazterketak politika ahazteko orduan.

Ixilpekoak

Ocaña-1 espetxeko ihesak porrot

Ocaña-1 gartzelako funtzionarioek ETako hiru kidek burutu nahiriko ihesa galerazi omen zutelá kaleratu zuen ABC egunkariak. Dirudienez preso komunek eskuraturiko zerren bitartez lortu zuten ETako kideek espetxeko barroteak moztea.

54 urte bi euskal presoentzat

«Audiencia Nacional» delakoak erakunde armatuko partaidetza, leherkailuak izatea eta arma depositatu edukitzea leporatuz 27 urtetako kondena ezarri die Mario Zapata Solano eta Oskar de Miguel Sagardiari.

Arnaldo Otegi, berriz trasladatua

Euskal preso politiko elgoibartarra azken hilabeteen majina bat aldiz izan da trasladatua, Madrilek eta DGIPk zuzenduriko sakabanaketa politikoaren ondorioz. Arnaldoren senitartekoek diotenez, Herreratik Huelvara eta Alcalara gero izan zen eramana. Gurasoek eginiko azken bisitan espetxe honetako funtzionarioek preso non ote zenaren berririk ez omen zutela adierazi zuten.

«GRAPOkoekin negoziazorik ez»

Justizi Ministro den Mugica Herzogek adieazi duenez, euskal preso politikoek izaten dituzten permisoak gutxi omen dira eta «une hoiek aprobetxatuz terroristekin kontaktoan jartzeko arriskurik ez dago». Mugicak oraindik epaiketa guztiak izan ez dituzten euskal preso politiko % 60,8a (200) lehen graduaren dagoela onartu zuen. Baina ministroak egin zuen adierazpen nagusia, gose greban diren presoekin negoziatuko ez dela izan zen. Botere publikoen zaintzapean dauden presoak hiltzea onartezina iruditzen zaiola aipatu zuen.

Japon eta EEBBak, elkarren zein baino zein menpekoago

Sosak pilatzeko makina edo «pax nipponica»ren aroa

Hilaren 18ko hauteskundeak begibistan, bere historiaren etapa berri batean sartzen ari da Japon, «mendebalde»ko lagun pazifikotarra. Ekonomiaren desaroilo azeleratuari ekialde «sozialista»ko merkatuen zabaltzea eranstean zaio orain.

Bere finantz boterea eta industriaren dinamismoari esker, bigarren gerraz gero behin ere baino puntanago dago Japon munduko ekonomian. Estatu Batuek eta berak mundu kapitalistaren produktu brutoaren %42aren jabe dira.

Gauza ezaguna denez, 1945etik hona EEBBek izugarri behera egin dute nazioarteko merkatuan. Gerra hari esker, munduko ekoizpenaren bostetik bi produzitzen zuten berek. Militarki bezala finantzetan ere munduko nagusi ziren.

Nazioarteko Moneta Fondoa eta Munduko Bankua sortu zituzten orduan.

1970. etako hasieran hasi zen dolarra balore galtzen. Mailegu-emaile nagusi zirenek utzi behar izan zioten, halako batean, zeregin horri. Parean, Japon agertu zitzairen. Eta halaz ere, finantza sistemaren gaineko kontrol galtze hori, Japonetik lehiaketari baino, Vietnamgo gerrari leporatzen diote gehiago espezialistek.

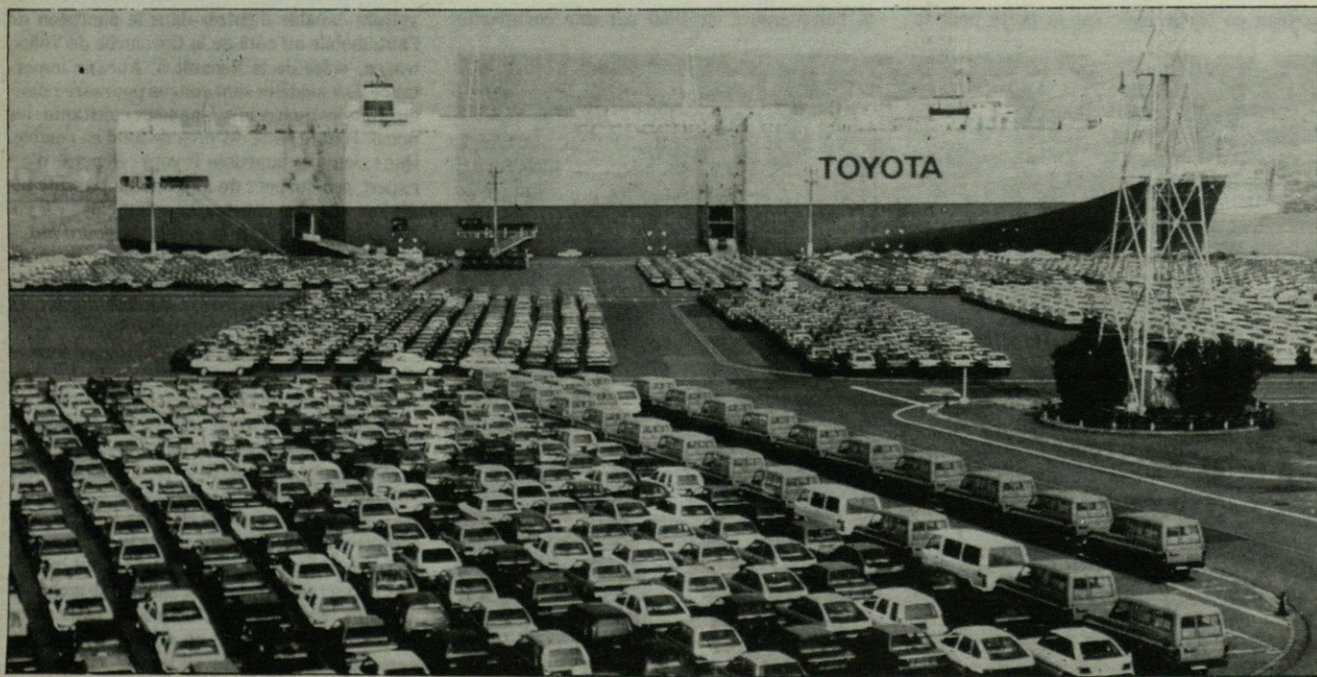
Nolabait esan, Inperioa zaintzen, hau

da, espedizio militar garestietan xahutu zituzten amerikarrek sosak. Kontrolaketan, alegia. Henry Luce, *Time* eta *Life*-ren jabeak aipatu zuen «Amerikaren mendea» mende motxa suertatu zen hortaz. *Pax nipponica*-ren aroa hasita zegoen.

EEBBetako Altxorren erosle

Gaur egun, populazioz Japon bi halako izanik eta iturri natural oso garrantzitsuekin, Estatu Batuek Japonen baino %40an handiagoko Nazio Produktu Brutoa daukate, bakarrik. Irlandian, per capita errenta 23.000 dolarretakoa da, EEBBetan baino %18az gehiagokoa.

Eta joera alde hori areagotzekoa da. Japondar hazkundearen motoreak? Esportaketa masiboak, mundu guztian inbertsio

Ameriketara gero eta gehiago preziatzen dituzte Japongo produktuak —alderantziz gertatzen ez dena.

zuzen eta zeharrek, barne demanda geroz eta zabalagoa, yen-aren sendotasuna. Yenaren indar horri eta hazkunde geragaitzari esker —1988an %5,2koa, 1989ko prebisioa %9,1ekoa zen—, japonar finantz kapitalak segitzen du nazioarteko sistemaren zirrikito guztietatik barrena sartzen.

1980an, japonar 24 bankuk munduko ehun bankurik handien hartzeko %24a biltzen zuten. 1988an, hango 31 bankuk konjuntio horren hartzeko %45a zuten bildu (*ikusi koadroa*).

1988an, munduko hamar bankurik handienetan, bederatzi ziren japoniarrak. Dai-ichi Kangyo, Sumitomo, Mitsubishi eta Sanwa lehen posizioetan mantentzen dira 1980tik, Dai-ichi Kangyo aurrena, 379 mila milioirekin, Sanwa laugarrenoa, 330rekin. Iazko abuztuan berriz, Mitsui Bank eta Tayo Kobe (orain arte zazpigarren eta zortzigarren zirenak) kontzentratu ziren, munduko bigarren bankua sortuz, Sumitomo-ren aurretik.

Artean, Japon barruan, atzerriko bankuek atzeraka egiten dute. «*Simple-simple esanda*» —zioen estatubatuar Barclays Bank-eko arduradun batek— ezina zaigu aurpegi ematea daukaten potentziari.

Fenomeno kapitala, geopolitikari dagokiolarik: Japongo lau titulu-etxerik handienak (Nomura, Daiwa, Nikko eta Yamaichi) EEBBetako Altzor-bonoen erosle nagusiak dira. Etxe horiek elkarrekin intimoki lotuta daude gainera, eta Estatu Batuetan horrelako botere bilketari arrisku mortala deritzote.

Espekulatzailerik handienak

Dagoeneko, titulu-etxe horiek, eta berek aukeratu momentuan, amerikar dibisa desestabiliza bait dezakete. Bestela esanda, dolarren zortea Tokion erabaki daiteke. Eta, gainera, lehen aipatu lau bankurik handienek Federal Reserve Board-i mone-ta fluxoen kontrola galeraz dezaioke. Horra «japonar bake»aren ondorioetako bat.

EEBBetan kanpoko inbertsioen pisua etengabe emendatzen ari da. Euren alde 130 mila milioi dolarretako diferentzia zutelarik 1980an, 1988an gehiago ziren kanpotiko inbertsioak (329 mila milioi) bertakoak baino (327 mila milioi). Zerga gogorra ordaindu beharko dutena: 90.etan EEBBek dozenaka mila milioi dolar ordaindu beharko dituzte dibidendoak eta interesak ordaintzen, euren kanporako merkataritzak penagarri segituko duen aldi berean.

Japongo finantz kapitalismoak segurtatzen

EHUN BANKURIK HANDIENAK 1988-AN					
ESTATUA	KOPURUA		HARTZEKOAK		
			Mila milioi dolar	Portzentaia	
	1988	1980	1988	1988	1980
Japon	31	(24)	4 867	44,9	(24,2)
Frantzia	9	(8)	1 175	10,9	(12,6)
BRD	11	(11)	970	9,0	(12,0)
EEBB	12	(14)	935	8,6	(15,6)
Br.Handia	5	(5)	605	5,6	(7,5)
Italia	8	(8)	534	5,0	(6,4)
Canada	5	(5)	325	3,0	(4,6)
H.Behereak	4	(4)	293	2,7	(3,9)
Suiza	3	(3)	289	2,7	(2,9)
Txina	1	(-)	150	1,4	(-)
Hongkong	1	(1)	113	1,0	(1,1)
Belgika	2	(5)	107	1,0	(3,0)
Australia	2	(3)	105	1,0	(1,3)
Iran	2	(-)	105	1,0	(-)
Brasil	1	(1)	80	0,7	(1,2)
Espainia	1	(2)	63	0,6	(1,0)
Irak	1	(-)	55	0,5	(-)
Suezia	1	(3)	47	0,4	(1,4)
	100		10 827	100	

Iturria: *The Banker*, 1981 ekaina eta 1989 uztaila.

sunez ematen ditu urratsak: lehenik, euren firma industrial handien kanpo merkataritza finantziatu zuten (70.etako bukaeran); bigarrenik, inbertsio zuzenak finantziatu zituzten (80.etako erdialdean), eta hirugarrenik eta bigarrenarekin lotuta transakzio eta espekulazio gisa posible guztiak eragiten ari dira. Ez bait da, honezkero, Japongo finantz kapitala munduko lehen aktorea, lehenbiziko espekulatuzailea ere bada eta.

EEBBak ekonomi gerra etsitu batean iharduten dira. Hango orkestraturiko prentsa kanpainetan, etsaia ez da aspaldion «gaizkiaren inperio» komunista, Japon baidzik. Baina, ezin ezer egin, zeren eta asiar kapitalak Altzor-bonoak erosten dituen eskerrak odolberritu bait dira EEBBen esklerotizaturiko arteriak, horixe dela medio eutsi ahal izan diotelarik amerikarrek beren kontsumo maila estrabaganteari. Alta bada, noiz arte iraun dezakete horrela?

Zordunaren menpe

Japongo makinak geroz eta altuagoko diru metak pilatzen ditu. Haatik, inbertitu beharra dute diruketa hori, bestela mozkin-tasak lurjoko bait luke. Japon barruko merkaturak, bizkor hazten ari bada ere, ez

bait da surplus edo exzedente masa horiek irensteko gauza.

Merkatu globalaren menpeko bait da, azken batez, *pax nipponica* delakoa, eta amerikar merkatuaren gorabeheren menpeko batipat —mundu guztia izaki, gogoratzeari dagokionez, merkatu horrexen menpeko, bai Europako Elkartea, bai Asiako «dragoiak», eta bai hirugarren munduko beste hainbat ere: Indiako produktu industrialen herena, kasu, EEBBetan saltzen da, Brasilen berriz askoz altuagoa da proportzioa.

Errezesioak joko balu EEBBetako merkaturak, mundu guztiak egingo luke krak. Paradoxa bait da: Iparramerikaren hauskortasun estremoak indartu egiten du Washingtonen negoziaketa boterea. «*Dolarra gure dibisa da, baina zeuen problema duzue*», Altzor-idazkari izandako John Conally-k esan zuenez. Keynes-ek zioena azken finean: mailegari batek 100 libra zor baditu, mailegu-emaileak bere esku dauka, baina mailegariak milioi bat libra zor baditu, mailegu-emaileak larri-larri ibiliko da.

EEBBek, dagoeneko garbi dago, ezin ordainduko dituzte bildutako zorrak. Zer egingo dute orduan? Horren arabera dago *pax nipponica*-ren etorkizuna.

PABLO SASTRE

Exekutibo baten ihesak kontratu pribilejiatuen esistentzia agertu

BBK: ERIZPIDE LUKRATIBO EK ERAGINDAKO FUSIOA

Bizkaiko banketxeen fusio sonatuaren ondoren, Aurrezki Kutxen txanda etorri da. J.A. Basterraren osasun egoera larria medio, BBK osatu berriko kontrola lortzeko lehia gogorra aurrikus bazitekeen ere, bi kutxetako asanbladek Berroetaren izendapena onartu dute Presidente Laguntzaile gisa.

J.A. Basterra —Bizkaiko Kutxako presidentea— eta J.C. Loidi —Bilboko Kutxako presidentea—, fusioaren protokoloa sinatu zutenean, 1989. urte hasieran.

Bilbo eta Bizkaiko Aurrezki Kutxen arteko fusioa aspalditxotik prestatua bazegoen ere, Bizkaiko Aurrezki Kutxako Presidente den Jose Antonio Basterraren osasun egoerak BBK kutxa berriko kontrola lortzeko lehia zabaldu zuen bi aurrezki kutxen artean. Izan ere, berau izendatu zuten osatu berriko kutxaren Presidente Exekutibo, Bilbo Aurrezki Kutxako Presidenteak, Juan Carlos Loidik alegia, Presidenteorde postua eskuratuz. Baina Jose Antonio Basterraren osasunak eragindako botere hutsunea ikusirik, Bilboko Aurrezki Kutxan bazegoen esperantzarik Manfred Noltek, bertako Zuzendari Nagusi Laguntzaileak, BBKren kontrola lor zezan.

Usteak ustel gertatu zaizkie baina, Bizkaiko Kutxakoek Banco de Vizcayan zebilen Jose Ignacio Berroeta proposatu bait zuten kargu horretarako. Tentsio une batzuren ondoren, hasiera batetan Bilbo Aurrezki Kutxako administrazio kontseiluak erabaki unilateral eta fusioaren espirituen kontrako ikusi bait zuen proposamen hau, urtarrilaren 27an egindako Asanblada Orokorretan bi kutxek onartu zuten Berroeta BBK aurrezki kutxa berriko Zuzendari Nagusi Laguntzaile izateko.

Madrileko "Comisión Nacional de Fusiones" delakoak bi kutxen arteko fusioari dagokion 44.000 milioitako benefizio fiskala onartu eta diputazioen onespena jaso ondoren, Eusko Jaurlaritzako Basagoitik bai-

BBKren zuzendaritza osatuko duten exekutiboak, fusioaren prestaketarako egindako asanblada batean.

menduko zuen honez gero BBK operatiboki martxan jartzeko fusioa. Honela, Bilbao Bizkaia Kutxa estatuko laugarren aurrezki kutxa handiena bilakatuko da, bien arteko aktiboa bilioitik gora igoten dela.

Urtarrila amaieran egindako asanbladetan bi kutxetako asanbladek urteko balantzea onartu zuten; bertan esandakoaren arabera, bi kutxen artean 28.736 milioitako *cash flow*a ematen dute. Datu honek adierazten du azken urtean sortutako dirutza eta errentagarritasun neurle gisa erabil daiteke. Azken urteotan bi kutxetan gorakada nabaria izan du *cash flow* delakoak, 88-89 bitartean % 13,65ean igon baita da Bilbokoan eta % 16,05ean Bizkaikoan. BBKren hustiapen edo esplotazio marjina berriz 21.106 milioitakoa da azken datuen arabera, eta baliabide ajenoen zifra 768.329 milioi pezetaraino igoten da. Katalunyako Aurrezki Kutxen iragarritako fusioa ematean, estatuko hirugarren kutxa izatera helduko da BBK. Bilbao Bizkaia Kutxa berriaren Korporazio-Identitatearen aurkezpenean agertzen duten bezala, «*egitura alorreko zioei gure fusioaren mamia bera den azken arrazoi hau eransten diogu: hots, finantz-merkatuko baldintza berri eta gero eta konplexuagoek beharturik gure zerbitzuak zabaltu eta hobetzeko dugun esijentzia, gure konpetitibotasun maila mantendu eta gehitzekoa*».

Bizkaiko Udal guztietatik eta Diputaziotik alderdi politikoen ordezkariak joaten dira bi kutxetako Administrazio Kontseiluak osatzeko

100 milioi jaso eta hanka

BBK sortzeko fusioan kutxa bakoitzak kontrola lortu nahiak eragindako tira-birez gain, berauen izaera ulertzeko argigarria izan da Bizkaiko Kutxako Zuzendaritza taldean pisu dextentea zuen Andoni Olabarriren afera. Goi mailako direktibo honek 'baja voluntarioa' eskatu eta ia 100 milioi pezeta jasoz hanka egin du, beste enpresa batetan lan egiteko. Bizkaiko Aurrezki Kutxan LABeko delegatua eta Bilbo Aurrezki Kutxan HBko kontseilaria den Txema Pikok sakonki ezagutu du direktibo honekiko, eta zera diosku: «*Bera bankatik etorri-*

takoa da eta 4 urte eman ditu geurekin lanean. Kontratu berezia sinatua zuen, Bizkaiko Kutxan beste hiru exekutiboren antzera, eta geuk kontratu hau ezagutzen ez dugun arren, badakigu jubilazio plan berezia duela, tipo honi geuregana etorri aurretik bankan egindako urteak ere kontatzen bait zaizkio. Gainera, besteok, pentsio hori jasotzeko jubilatu egin behar badugu, eta Olabarrik hori gabe ere jaso du dirutza, 57 milioi kontzeptu honengaitik, gehi 7 milioitako likidazioa, eta beste 30 kilo ere jaso ditulakoan gaude». Guzti hau Bizkaiko Kutxako Administrazio Kontseilaritzak berak ere onartzen du, eta Fernando Goiriak, goi-direktiboentzako klausula berezi batzu aipatuz, dirutza guzti hau jasotzea legekotzat jotzen duenean, Txema Pikok ez du zalantzan jartzen honen legaltasuna, «*berak duen kontratoa ondo egina badago le-gala da, baina Administrazio Kontseiluak onartu zuen kontratoa eta benetan duena desberdinak direla dirudi...*».

Bizkaiko Aurrezki Kutxako Zuzendaritza Ekipoan honen antzeko beste hiru kontrato daude, Gregorio Villabeitia Zuzendaria eta Luis Kontxa eta Rodolfo Machín Zuzendariordeenak alegia, eta badira Villabeitiak Olabarriren bide bera hartuko duela dioten zurrumurruak, «*bestelako langilegoaren pentsio fondoa pikutara joango delakoan gaudelarik*». Txema Pikoren hitze-

tan, «hiru exekutibo hauek beraien soldata negoziatu nahi dute. Merkatuan exekutiboek heuren aldean asko kobratzen dutela diote, eta kontratuak eskaintzen dizkieten abantaila guztiei esker soldata ikaragarriak eskatzen dituzte, nahi izanez gero hanka egin bait dezakete, milioi piloa kobratuz, Olaberriren antzera».

Bizkaiko Kutxa Banco de Vizcayan ari-tutako exekutiboz hornitu da aspaldian; Jose Antonio Basterra handik sartu zen, eta baita honen aurreko Zuzendari Oroko-rra ere, orain Banco Guipuzcoanon dabilen Bontiguio. Honela hasi ziren kontratu pri-bilejiatu eta diskriminatorioak egiten, eta PNVren ardura politikoa nabarmena da honetan, berak kontrolatzen bait ditu Biz-kaiko Diputazioa eta udaletxe gehienak, hauetatik izendatzen direla kontratuok onartu zituen Administrazio Kontseiluko partaideak. Bilbo Aurrezki Kutxan ez dago ordea horrelako kontratua duen exekuti-

BBKren logotipoaren aurkezpena.

borik, eta desoreka honek gora-behera eta istilurik sor dezake fusioa operatiboki bu-rutu ondoren. Homologazioaren aitzakia medio, izango da diruzorroa bete nahiko duen direktiborik.

Interes politikoek agintzen

Bizkaiko Udal guztietatik eta Diputazio-tik alderdi politikoen ordezkariak joaten dira bi kutxetako Administrazio Kontsei-luak osatzeko, eta bezeroen ordezkariak ere kutsu politiko garbia du, inolako lotu-rarik ez eta oso eskuragarria bait da; go-bernu paktoen arabera oso aldakorra da osaketa hau, eta esan daiteke politikak mug-itzen dituela bi kutxetako Administrazio Kontseilu zein asanbladak. Txema Pikoren

ustetan, «interes politikoak garbi ikusten dira baita beste herrialdeekiko fusioa eman nahi ez den neurrian; izan ere, Gi-puzkoako paktuak (EA-EE) Bizkaian inda-rrean dagoenarekin ez du zer ikusirik».

Bi kutxetako Asanblada Orokorretan Kontseilari laborek eta HBkoek gogor kritikatu zuten Ekintza Ongile-Sozialaren gaia, negozio bolumenak gora egin arren azken lau urteotan kongelatuta bait dago kontzeptu honetara zuzenduriko aurrekon-tua. Txema Pikok 'Obra benefico social' delakoa imajina hutsean gelditzen dela dio, «baina hau fusioa baino lehenagotikoa da, eta BBK sortzearekin ez da aldatuko, fu-sioa interes lukratibo hutsen atzetik egina bait dago». Orain aurrekontuaren % 8 zu-zentzen dio kutxa bakoitzak alor honi, «eta kontutan izan behar da entitate hauen ete-kinak ekintza horretara zuzenduta behar-ko lukeela, baina hori administrazioaren la-na dela esan eta bapo gelditzen dira».

Bi entitate hauek kutxa bakarrean bi-hurtzeak izango du eraginik entrepresa ba-koitzeko lanpostuak ziurtatzeko orduan. Orain arte egin den estudio bakarra kutxe-tako zentralari dagokiona da, eta honen arabera 200 pertsona soberan daude. Su-kurtsaletan zer gertatuko den esan ezin ba-daiteke ere, ziurra da kontratu tenporale-kin daudenak kalera joan beharko dutela, soberan dauden gainontzeko langileak alor komertzialetara aldatzea oso posible delarik. Beste fusioetako datuen arabera, langilegoaren % 20 kalera botea izan da, eta pentsatzekoa da BBKren kasuan ere horrelakorik gertatuko dela.

Bilbao Bizkaia Kutxa estatuko laugarren aurrezki kutxa handiena bilakatuko da, bien arteko aktiboa bilioitik gora igoten dela

Andoni Olabarria, BBKren finantziar politikaren arduradun izan behar zuenak hanka egin du, 100 milioi hartu eta gero.

X.MAKAZAGA
J.M. EGANA

Zabortegi kontrolatuek ez dute azken urteotan pilaketaren arazoa konpondu

ZABORRA GURE ETORKIZUNA HIPOTEKATZEN ARI DA

Zaborra plastikozko poltsa batean sartu eta edozein bazterretan uzten dugu. Hondakin hau pilatzen hasten da gutxinaka eta hiri normal batean egunero 300 tonelada biltzeraino hel daiteke. Arazo honen aurrean, zabortegei kontrolatuak eraiki dira azken urteotan, baina emaitzen duda mudak kolokan utzi dute berriro hondakinen arazoa. Zer egin daiteke bada zaborrarekin?

Ingurugiroan orohar, eta zabor kontuetan batipat, diru gutxi inbertitzen da administrazioaren aldetik.

Hamelingo biztanleak ez ziren zaborra eta arratoiak leporaino iritsi arte beren herrian jasaten zuten arazoaz ohartu, baina bukaera gertu zutenean, flautista majikoa azaldu eta egoera baretu egin zen.

Gaur egungo gizarteak ordea, orduan baino askotzaz soberakin gehiago eragiten du, eta zoritxarrez ez du enkantadore postmodernorik aurkitzen. Zaborra, bitartean, hainbat gune desegokitan pilatzen, ingurugiroa ihaultzen eta gizakion etorkizuna no-

labait hipotekatzen ari da, plastikozko poltsa zaharretan ixurtzeari erruz segitzen badiogu ere. Donostiak, esate batera, 250 tonelada zabor urbano eragiten du egunero, herri ttikitan tamainako kopuruak gertatzen dira, baina jendearen kontzientzia, adituaren eritziz, lehengo teman mantentzen da, poltsatan laga, ertz ezkutuetara eraman eta lehenbaitlehen ahaztu utzitakoaz.

Gizarte modernoan hiru hondakin mota ezagutzen dira: etxeko zaborrak edo solido urbanoak, hondakin industrialak eta nuklear edo erradioaktiboak. Bi azken hauen prolematika, neurri handi batean bederen, ekoizleen eskuetan geratzen da, baina zaborra guztiok produzitu eta erakundeek «desegiten» duten gaixotasuna da, zahartzarora bezala gutxinaka erasotzen duen kaltea gainera. «Hondakin solido urbanoa, kaleko hizkuntzan zaborraz ezagutzen dugun zikinkeria, elementu kezkarri bihurtu da denboraren poderioz, ezen hartu duen zabaltasuna eta ezarritako planteamenduak gure etorkizun bera hipotekatzera heldu baitira», aitortzen du Josu Cerrato Erandioko Ingurugiroko zinegotziak, «ixurketa segurua inoiz hasi ez den prozesu baten bukaera» dela gaineratzeko.

Irtenbideak

Zaborra eragiteaz aparte noski, desegin behar da. Horretarako hiru irtenbide tekniko ikertu dira azken hamarkadan: zabortegei kontrolatuak, errausketa eta birziklaia, erakundeek gehienbat estraineko sistema landu dutelarik. Batzuk zein besteak alderdi positibo eta negatiboak nahasten dituzte eta hor sortzen da beharbada, azken egunotan errepikatu den egoera gogorra: «Zabortegeiak ez dira gauza onak, ezta kontrolatuak ere» adierazten du Juanjo Armendarizek. «Aurrenekoz, azeri, pipi, arratoi eta antzeko animalien ugalketa eragiten du,

Zabortegien sakabanaketa

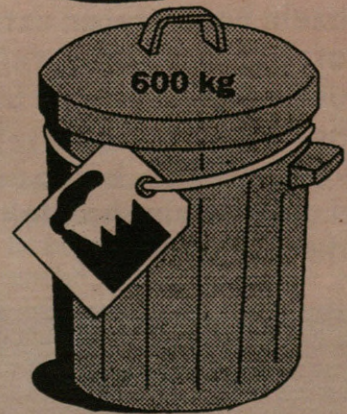
Gaur egun, esan bezala, hiru neurri eza- gutzen dira hondakin solido urbanoen erasoa baretzeko. Sistima tekniko hauetatik, zabortegi kontrolatuak nagusi dira azken urteotan eta errausketa nola birziklai plantak zeharo arrotzak dira oraindik Hego Euskal Herrian.

Mapa geografikoari begirada eskainiz, Aldundi desberdinek burutu plangintza orokorren onodoriak ikus daitezke. Gipuzkoan, esate batera, hiru zabortegi ari dira momentu honetan lanean, beti ere kontrolatuak: Azpeitiko Lapatz (1987), Urola Erdi guztiko hondakinak pilatuz; Zarauzkoa (1989), Urola Kosta osorako; eta, San Marcoseko zabortegia (lehen fasea 1988an bukatu zen), Donostialdea komarkarentzat. Horrezaz gain, Arrasateko Akei errausketa planta aurkitzen da, 1982tik lanean eta Dega Garaia eta Behera zabalduz. Obratan berriz, San Marcoseko bigarren fasea, Beasaingoa (Goierrirrentzat) eta Elgoibarren hondakin industrialentzat burutu eta Deba Behearen zikinkeriak jasoko dituen. Azkenik, proiektu bezala, Irungo Bentasekoa, Bidasoarentzat, eta Tolosaldeako zabortegia, oraindik toki finkorik gabe.

Bizkaia aldean berriz, Aldunditik jasotako datuak honako hauek dira. Lanean, Amoroto (Lea Artibai komarka beteko duena), Gordexola (Enkarterriak) eta Igoerre (Arratia). Udaberri aldera, Mungiako zabortegia zabalduko da Uribe-Kosta osoaren gunetik bilakatzeko. Bestalde, birziklai azterketa eta aurreproiektu batzuk prestatu dituzte datozen urtetarako.

Nafarroako kasua desberdina da, eta esku artean dugun informazioaren arabera, Bortziri, Doneztebe-Mugaire, Araiz, Tafalla eta Tuterako zabortegi kontrolatuak daude, Sakana eta Arbizun negoziaketetan ari dira, Lizarran birziklatzen eta Iruñean asmo horri bueltak ematen dihardute. Lekunberrin ere badago beste zabortegi bat, erdi kontrolatua nolabait. Hauek aparte, Arangurengoa kasua agertzen da.

Arabian azkenik, egoera oso ona omen da Aldundiko Ingurugiriko zuzendariaren esanetan. «Biltze sistema ezarri dugu Lautada, Añara, Mendia, Errioxa eta Nerbioi Garaia edo Kantauri Kornisan, zabortegi bezala guk geuk Dulantzi 1 eta 2, Amurrio, Araia eta Hasparrena 1 eta 2 berriztatu ditugularik. Pentsa bakarrik,

1987ko urritik gaur egunera aurrebiltze, biltze eta deskarga sistemako 43 hiritik 273ra pasatu gara.

A. G.

konportamendu desberdineko basatiak sortuz. Zentzu honetan, emaitza arraroak eskaini duen azterketa franko burutu da; azeriak, kasu, lau edo bost kume izaten ditu udaberriro, baina zabortegietan sortutakoek bi bider erditzen dute urtero eta aldi bakoitzean pare bat animaliatxo baino ez dute izaten. Miruak halaber, ugaltu egiten dira zaborren artean aurkitzen duten oilas-

ko tripa eta honelakoak irentsiz. Horrezaz gain, zabortegi kontrolatuak gasak ixurtzen ditu, industriek jausten duten soberakinez gain jakina; ene ustez, azkenik, lur kapatxoa ez da nahikoa hondakinak lurperatzeko».

Erakundeen plangintza orokorra zabortegiak mantendu eta sakabanatzea izan da oro har. «Zabortegiek abantaila asko dituz-

te: batetik, Euskal Herrian haran asko dago hondakinak metatzeko; bestetik, esploazio errazagokoak dira, onuragarriak ekonomikoki eta erantzuna eskaintzen diote gainera zikinkeria industrialei», zehazten du replika gisa Carlos Pérez, Gipuzkoa Aldundiko teknikoak. Bi eritzien artean, Josu Cerratok interbentzio hasieraren lehen pausutzat jotzen du zabortegi kontrolatuaren neurria: «Bilketa, banaketa eta aprobeitxamenduaren hasiera izan behar du. Nafarroan saiakera garrantzitsuak burutu dira; Arangurengoa, esate batera, egin proiektu anbiziosoena izan da, nahiz

Frantziako hondakinak

Etxe hondakinak: 16 milioi tonelada urteko; 300 kilo biztanleko.

Hondakin bereziak: 18 milioi tonelada urteko; 337 kilo biztanleko. Hauetatik, bi milioi tonelada toxikoak dira.

Industri hondakinak: 32 milioi tonelada urteko; 600 kilo biztanleko.

Hondakin nuklearrak: 300.000 tonelada urteko; 0,6 kilo biztanleko.

Hondakin solido urbanoa, elementu kezkarri bihurtu da

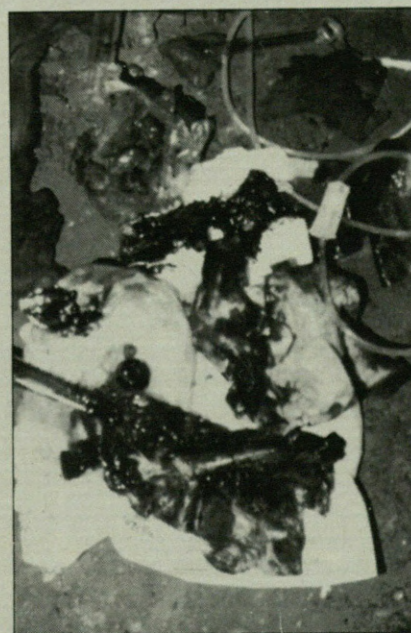
Frantziako panorama

Hondakin pilaketaren arazoak, egoera larria eragin du Estatu frantses osoan. Dunckerqueko kanpaina, Segreén aldean ixuritako deskarga nuklearra edo Saint Etienne inguruan gertatutako gatazkek, esate batera, alarma gorria piztu eta neurri berezien beharra aldarrikatu dute. Honen aurreran, Brice Lalonde Ingurugiro saileko ministroak, hondarrak metatzeko lau oinarri plazaratu ditu: hondakin gutxiago eragin, gehiago birziklatu, beharrezkoa bakarrik bildu eta muga arteko jarioaldia kontrolatu. Neurri hauekin batera, Geofix elkarteak etxeko zaborrak eta soberakin industrialak pasta likido bihurtzen ahalgindu da, lehengo petroleo biltegietan lurperatzeko.

Horrezaz gain, Andra hondakin radioaktiboen agentziak, gatz, buztin, granito eta arroka lurren ikerketa burutu du, 400 hektareako guneko egokienean, 400 eta 1000 metro artean, hondakin nuklearrak gordetzeko. Horretarako, hidrogeologia arazoak eta ingurugiroan eragin ditzakeen ondorioak aztertutako, 2010. urtean metaketa hasteko prest izateko. Andra agentziak erabiltzen duen kontzeptua itzulezinezko pilaketa da, teoriarik ez baitago errurik burutzeko aukerarik. Gauzak honela, urak, mugimendu sismikoak, inguruarren erantzunak edota beste hainbat gertakizunek arrisku bizia eragin dezake. Plutonio edo neptunioak, kasu, 24.000 eta bi milioi urte behar dituzte, hurrenez hurren, beren indar edo ekin-tza galtzeko, eta nork bermatuko du sabotaiak, barneraketa edo ihesaldi baten segurtasuna datozen ehun edo mila urteetan?

A. G.

ezarpenareko joera salatu beharrezkoa gertatu. Hala badere, zabortegeiek ez dute arazoa inolaz ere konpontzen eta sarri askotan aurretik aitortu ez den arazo baten konponbidetza baino ez da saldu. Erakundeak ez dira nolobait zabor solidoen arriskua aitortzen ausartu eta bukaeran, inongo azalpenik gabe, zabortegeiak ezarri dituzte herri titikietan. Normala da honela

Ugaritzen ari dira zabortegeiak azken urte hauetan.

zenbait jende haserretzea».

Kontzientziatu

Egoeraren aurrean, zabortegeiak baztertu gabe eta errausketa nola birziklaia ahazteke, Josu Cerratok hiru epetako soluziobidea aztertzen du: «Arazoaren kakoa jendearen kontzientziazio mailan kokatzen da. Lehenbizikoz, zaborren bilketa bereizgarria egin behar da, zabor maila batzude batera ixuri eta besteak bestera. Bigarren urratsa tratamendu plantetara zabaldu behar da, tratamendu egokiak ezarri eta hirien saturazioari erantzuna eskainiz. Oso inportantea da jendea kontsumismoa-

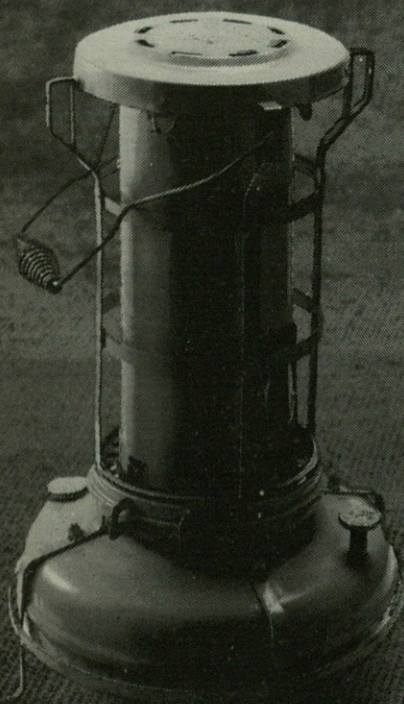
ren gizartean bizi garena kontzientziatzea, eta zaborra ezin dugula edonon utzi jakinaraztea».

Azken bide honetatik abiatuz, Juanjo Armendarizek birziklaia teknika defendatzen du, gogorki defendatu ere: «Etxeko materia guztiak birzikla daitezke, zabor denak alegia. Birziklai mekanikoa garestia da, baina egunero 300 tonelada pilatzen badira Donostian bezala, pena merezi du. Hala eta guztiz ere, sistema honen ez ezar-ketaren arrazoiak beste bat da. Industria batek zabaltze MINP lizentzia jaso behar duenean, erabili eta ezarri behar duenaren memoria azalduko du. Lizentzia eskaintzen duenak, erantzuna eduki behar du bere hondakinentzat, eta talde bakoitzari tratamendu berezia emateko dibertsifikazio-rik ez dagoenez, errazena zabortegeira ixurtzea da. Beraz, ezin daiteke ezer esan zabortegei kontrolatuaz, botatzen dena kontrolatzen ez denean. Soluzioa bada, materia organikoa banatu, 'compost' ongarria lortzeko, eta birziklaia neurri handienetan erdieste da. Eta konpostia plantak bikain ari dira funtzionatzen Frantzia, Suiza, Alemania edo Israel bezalako estatuetan».

Bi sitemen aurrean ordea, Carlos Pérez eszeptiko xamar agertzen da, eta Europa nahiz Iparamerikan zabortegeiak nagusitzen direla zehaztu ondoren, errausketaren gorabeherak aztertzen ditu: «Labeak bada, kopuru nabarmena behar du hondakinak aprobetxatu ahal izateko, depuradorearen eraketaz gain; gaur egun, 30 edo 40 toneladako errausketa antiekonomikoa da. Catalunyan halako esperimendua iker-tu zuten, elementu berreskuragarriak eta materia organikoa banatu eta fermentazio plantetara eramanez, baina hogeita bost egunez gure zabortegetan baino askotaz kirats nazkagarriagoa gertatu zen. Teknika honek gainera, hauts metaliko toxikoa uzten du, berreskuratzen den materialen kalitatea oso baxua den bezalaxe».

Batetik zein bestetik, ondoko koadroan nabarmendutako datuek argi uzten dute zaborraren eragina, kasik leporaino zikinduta gauden honetan. Josu Cerrato zinegotziak aitortu legez, «aurrekontuetan isladatzen da erakundeen aldetik gai honi eskaintzen zaion interesa, ogerleko sinple bat gastatzeke sikiera. Zabortegei kontrolatua saltzen dizkizute, baina ahalmen tekniko eta finantzierorik gabe».

A.GOSTIN

1956

FAGOR-en produktu ugariak

1956an, petrolioeko berogailuak egiten zituen fabrika zen FAGOR. Gaur egun, Euskal Herriko Talde Industrial garrantzitsuen bilakatu da.

13 Enpresek osatzen dute FAGOR Taldea.

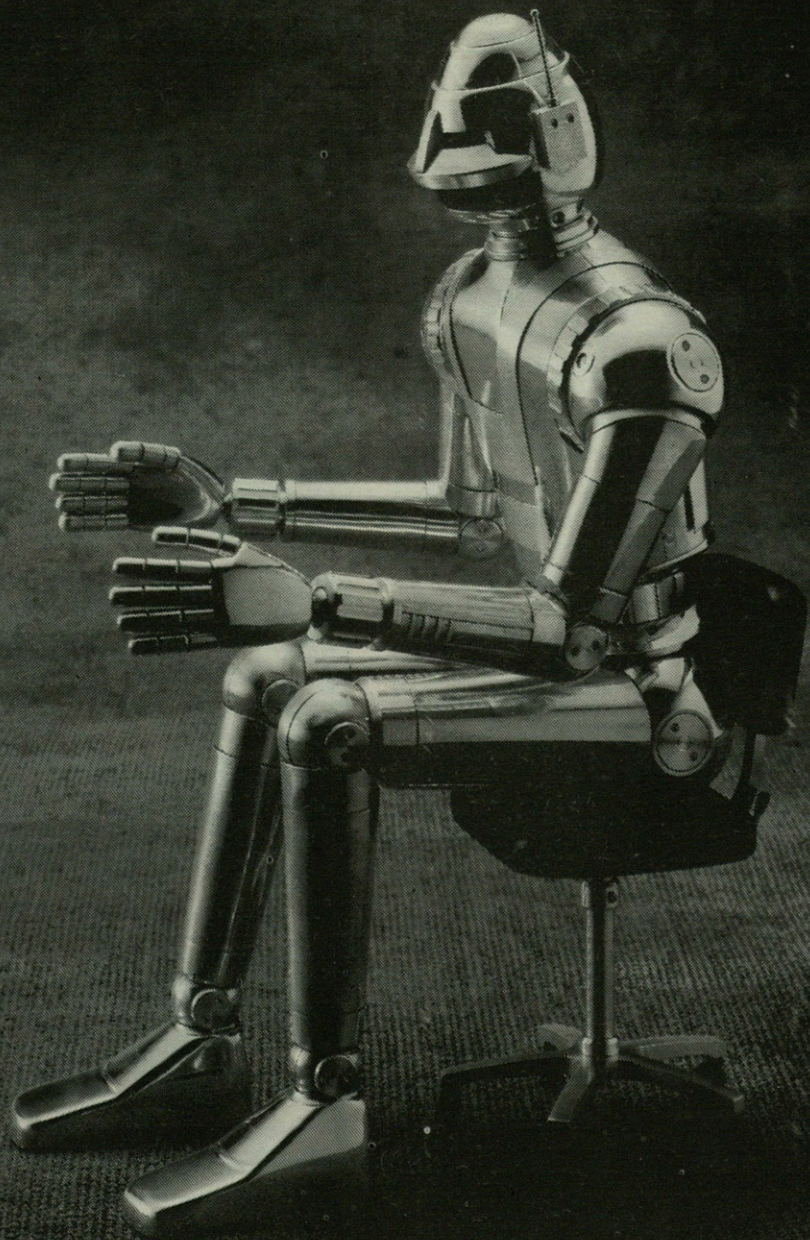
Elektrotresnak, Txip-ak, autoentzako segurtate-piezak, produkzioko automatizazioarako injenieritza eta ekipamenduak

zenbakizko kontrola, robotak... Guzti horiek fabrikatzen ditu FAGOR-ek.

34 urte zifratu

Epealdi honetan, bere teknologia propioa sortu du FAGOR-ek. Eta hori, 34 iharduera-mota desberdinetan aplikatu bide du.

Lortutako salmentek 100.000 milioi pezetako muga gainditzen dute, eta kopuru horretatik %25a baino gehiago esportatzen dute.

1990

Enpresagintzan burubelarri jardunez aritu den 8.000 lagunek giza-talde honek lortu du egun FAGOR-ek berea duen altxorrik aberatsena.

Teknologiaren aldetik etorkizun fastastiko bat.

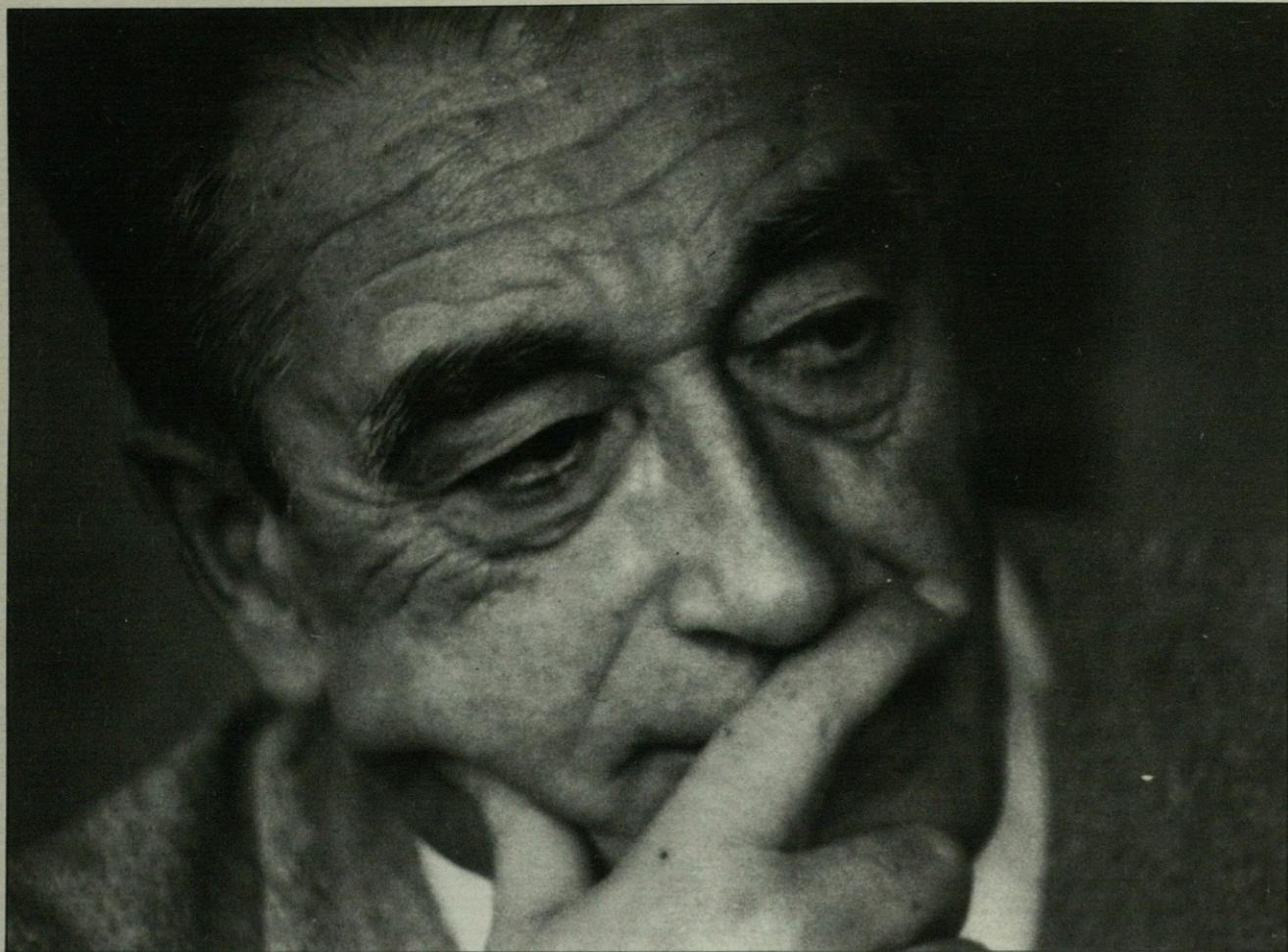
FAGOR

ALFONSO GORROÑO GOITIA

«Ez dut uste kooperatibismoa 'hirugarren bidea' denik»

Lider eta eredu izaera aitortu diote Arrasateko Kooperatibetan berataz mintzatu zaizkigun guztiek. Esperientziaren pioneroetako bat, mende laurden batean behin eta berriz aukeratu dute Ulgor, Ularco-Fagor eta Lankide Aurrezkiko lehendakaritzetarako. Bizitzeko eta lan egiteko eran kooperatibismoak markatu duen gizona eta aldi berean kooperatiben prozesua markatu duena, erretiroa hartu berria dugu.

MANOLO

Gerraostean Jose María Arizmendiarrera, gerora kooperatiben ideologo izango zena, Arrasatera apaiz etorri zenean 17 urteko gaztea zen Alfonso Gorroñogoitia. Bere eraginez, lanean ari zen bitartean ikasketak egin ondoren 1956rako lehen enpresa kooperatiboa sortu zuten, bost lagunen eta herriko hainbat laguntzaileren artean. Elizaren doktrina sozialaren oinarriekin enpresa bat sortzea zen kontua: «Kapitala nagusi izan beharrean lana nagusi izatea, irabaziak denon artean banatzea, kontrola eta soberania diruak eduki beharrean gizakiak edukitzea».

**Aurrera irteteko eta gaur egungo errealtate-
ra heltzeko beste osagarri bat behar da, ordea,
enpresan.**

Bai, hasieratik garbi eduki dugu kooperatibari enpresarial mailako tresnak ematen zaizkiola, enpresa espiritua, edo ez dagoela zer eginik. Ideia bat aurrera ateratzeko enpresa bezala irabazi behar duzu. Orduan ez zen erraza ideia hori edukitzea, orduan kooperatiba salbamen soziologiko antzerako bat zen. Baina enpresa enpresa da, produktua produktua eta teknika teknika. Eta hori besteak baino gehiago haiz edo kaminotik kenduko haute. Eta kaminotik kentzen ba haute kenduko diate dena, izatea, intentzioa, espiritua, arima eta mistika.

—«**Demokrazia**—
serioa ez da inon
egiten
kooperatibetan
adina; informazioa
sistematikoki ematen
da, eskatu ez
—arren»—

Superbibentzia ekonomikoaren izenean hartu behar diren neurrien eta kooperatibismoa mantentzearen artean kontraesanak eta orekak aipatzen dira askotan.

Askotan auresuposatzen da kontraesanak daudela hor. Nik uste dut hori formulazioan akatsak daudela. Baina zer da kooperatiba? Kooperatiba enpresa bat da, besteak bezala. Diferentzia bakarra da kooperatiban soberania lanean datzala, produkzio bideen jabetza langileena dela eta irabaziak langileen artean banatzen direla. Beste enpresetan jabea kapitala da, dependentzia erlazioa lan-kontratua da eta lanak sortutako mozkinak kapitalarentzako da. Hortxe dago aldea, eh? Kontrolean demokrazia, irabazien banaketa eta lanaren soberania.

Konpetentziaren exigentzien zorrotzasunak eskatzen du enpresa barruan jokoan jartzen diren elementuak garapenari begira egotea, baina hori ez doa lehen esan ditudan hiru ezaugarrien kontra.

**Kooperatiben dimensioa haundituz doa eta gainera konpetitzeko gero eta egitura haundia-
goen beharra azpimarratu da kooperatiben az-
ken kongresuan. Ez al dakar horrek oinarriko
jendea eta erabaki zentruak urruntzeko arris-
kua?**

Antolakuntza politikoaren adibidea jarriko dizut.

Bizi eta garatu al daiteke udal mailako antolakuntza hutsetan? Enpresa mailan ere polita da enpresa batean funtzionatzea, errezagoa, noski. Baina maila horretan ezin bazara bizi, apur bat goragoko elkarketa egin behar duzu eta horretarako zenbait erabaki maila horretan hartu behar dira. Horrek ez du esan nahi behean erabakirik hartzen ez denik. Azkenean zu hasierako mailatik goikoetara ordezkaritza demokratikoz bazoaz, partehartzea bermatua daukazu. Erabakiak gero eta konplikatuagoak dira. Dударik gabe, zenbait erabaki oinarritik urruntzen dira.

Arazo hauek hor daude, baina nire ustez ez dira funtsezkoak demokrazia industrialaren bidegarritasuna erabakitzerakoan. Mundu merkatuaren eta beskeen konzentrazio prozesuaren bilakaerak exijitzen dituen tresnak ezinbestekoak dira.

Azken kongresuan gizarteko eta inguruneke baloreen aldaketa aipatu zen, solidaritatearen galera, kontsumismoa... eta honek kooperatibetan duen eragina. Baina zenbateraino ez dira balore hauek —bizitza maila igotzearena, kontsumitzearena— kooperatiben jardunetik bertatik bultzatu?

Galdera polita da. Erantzuna zaila da hor. Hemen errealtate bat daukagu: batetik eskenatoki ekonomikoa aldatu egin da. Eskenatoki autarkiko eta babes-tuan albokoa baino argiagoa izan behar zenuen, orain Alemania edo Japonen enpresak baino argiagoa izan behar duzu. Hori aldatu da. Beste aldetik protagonista aldatu da, batzabesteko gizakia. Ez dauka zentzurik belaunaldiak hobe-txarrago terminoetan erkatzeak. Baina aldatu egin da, orain ematen diren mezuak (publizitatean, komunikabideetan, etab) aztertuta, nik uste zenbat eta diru gehiago solidaritate zentzua galduagoa egoten dela.

Hori sortzeko kooperatibak zenbateraino lagundu duen? Bueno, hemen denok galdi berean sartuta gaude. Gizartean egiten diren mezu-transmisioen aurrean, kooperatibek nahiko maila txikia dute gizarte oso baten jokaera-pautak baldintzatzeko. Zenbat dezibelio ditu gure emisioak? Emisio handiak komunikabideak dira, kultura dominantea. Orduan, gu kultura dominante horren mienpekoak gara. Kooperatibetara datorren gizakia, lehen agian enpresa ezberdina lortzeko eta parte hartzeagatik duro batzu safrikatzeko prest zetorren, eta beharbada orain profesio duin baten bila dator eta nahiago du kontrollean demokrazia baino %10eko igoera. Baina giza-mota hori non trokelatzen da?

Hau aldatzeko gaitasuna oso mugatua da. Demografikoki hitzeginda, kooperatibetako beharginak, hoge mila inguru gara Euskal Herri osoan, Nafarroa barne, eta biztanlego osoa bi milioi t'erdikoa da. Nolanahi ere, kooperatibek ekarritako kultura hori (enpresako errealtatearen ezagutza, arazo ekonomikoei buruz erabakitzeko ohitura, adibidez, balantze bat ulertzea) duten herrialdeetan, ez dut uste beste le-

MANOLO

kuetan baino gizaki insolidarioagoa sortu denik.

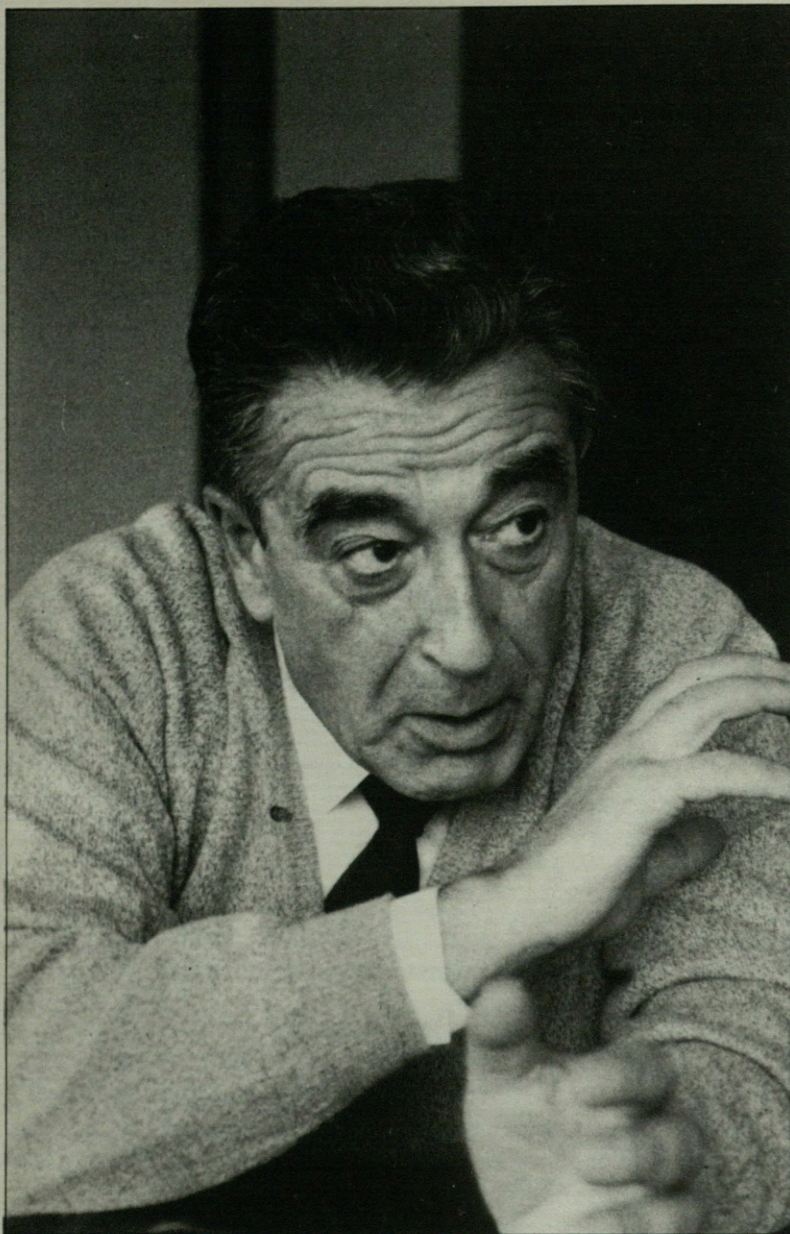
**—«Kooperatibak—
hirugarren aroan
sartzera doaz, eta
pasatzen badute,
Euskal Herriko
kooperatibismoak
bizitzeko eta
garatzeko ahalbidea
berretsia izango du
urte askotarako»—**

Baina hor zailtasunak ez al daitezke etor...

Azken finean kooperatibak lehen aipatu ditudan hiru ezaugarri horietan definitzen dira. Gero, horretarako beharrezko den solidaritatea planteatzen baduzu, balore indibidualak landuta zailtasun gehiago izango duzu. Aurrera egiteko ahaleginak egin behar dira, eta ahalegin hori egiteko gaitasuna kulturak kentzen badizu, orduan nahiko zail gertatzen da. Kooperatibetan bazkidea bera da enpresaria eta noizean behin ahalegin bereziak egin behar dira. Eta hor has daitezke kooperatiben zailtasunak, ahalegin horiek indibidualismo arradikal bategatik egiten ez badira. Beraz, balore oso indibidualistak bultzatzea arriskutsua da kooperatibentzat, eta hori kontutan eduki behar da gerorako.

Botere teorikoa botua izatea bada ere, botere erreala informazioa eta hezkuntza izatea da. Ba al dago benetako eskaririk, langileen aldetik, informazioa jaso eta parte hartzeko?

Denetik dago. Antolaketa guztietan bezala barruan ideala sentitzen duen jende oso kontzientziatua dago, hori portzentaia mugatu bat izaten da. Beste batzuk konsiente-intuitu artean ikusten dute eta beste batzuri bost ajola zaie. Eskariari dagokionez, ez nintzateke ausartuko esatera lehen parte-hartze eta informazio eskari gehiago zegoenik orain baino. Baina hori Kontseilu Erretoreak eta organuek siste-

MANOLO

matikoki egin behar dute, sistematikoki. Nik beste antolakuntza eta erakunde batzu ezagutzen ditut eta ez dut uste demokrazia serioa, serioa, inon egiten denik kooperatibetan adina. Hemen informazioa eman egiten da, eskatu ez arren. Bestela ezin da eskatu boto konszienterik. Informazioa demokrazia posible egiteko mekanismoa da, kooperatibetan sistematikoki egiten da.

Behin irakurri nion filosofo eslaviar bati «askatasuna betebeharrak bezala eta ez eskubide bezala». Parte hartzea ere hala da, behar bat, eta ahalegina eskatzen du, txostenak landu egin behar dira, irakurri, pentsatu. Parte-hartzea beti da bukatu gabeko prozesua.

Mundu kapitalistaren bilakaeran aurrean —konzentrazioa, multinazionalizazioa— eta ekialdeko egoeraren aurrean, nola kokatu koo-

—«Balore —
indibidualak
bultzatzea arriskutsua
da kooperatibentzat,
hori kontutan hartu
behar da
—gerorako»—

peratibismoa proiektu bezala?

Nik ez dut sekula pentsatu kooperatibismoa sistema bat denik, «hirugarren bide» famatu hori denik kapitalismoaren eta sozialismoaren artean. Nik dakidana da posible izan dela kooperatiboki antolatzea sistema kapitalistan, baina baita sistema sozialistaren barruan ere. Sobietar Batasunean kontsumo kooperatibek egindoko indarra daukate, Lenin-en hitzetan ere errespeto handia merezi dute kooperatibek.

Ekialdeko kolektibismoaren krisia nahiko penaz ikusten dut nik. Kapitalismoaren gehiegikeriak arbuigarriak dira: lukroa guztien gainetik, kompetentzia suntsitzaila, izugarritzko marjinalitateak uztea, izugarritzkoak, mundu mailan biztanlegoaren bi heren. Horren soluziobide totalista kolektibismoa zen, zoritxarrez uste dut porrot egin duela. Nire eritziz, kapitalismoak baino eginkortasun gutxiago eduki duelako. Zergatik? Kolektibismoak neutralizatu egiten du, komunitateak berdindu egiten ditu eta berdintasun hori beti ahalmen gutxien duenaren mailara egiten da.

Kooperatiba nire ustez ez da sistema bat. Egin dena da eskenatoki honetan ensaio bat, edo esperientzia bat, edo presentzia bat —testimonia baina zerbait gehiago, duzun indarraren arabera— ezberdintasuna agertuz. Beste sistemen borrokan zer gertatuko den? Ez dakit. Problema da: herriko indarrekin testuinguru kapitalista batean, iraun daiteke, bai ala ez? Hori da arazoa.

Azken kongresuan estrategia berriaren beharra ikusi da, kooperatibak koordinatu eta sektoreka elkartuko dituen antolakuntzak sortuz. Zeri erantzuten dio estrategia horrek?

Une honetan 120 kooperatiba inguru egongo gara Euskal Herrian. Kongresuan ikusi da, unitate horiek, solterik, datorren hamarkadan Europako kompetentziarekin ez daukatela zereginik. Etorkizuna iluna izan daiteke, ez kooperatiba guztientzat, baina bai askorentzat. Koordinatu egin behar dira ahalegin zaitu horiek. Hori desafio bat da. Eskala-ekonomia eran antolatzea lortu behar dugu, produktu-paketeak eskaintzeko, ikerketarako, giza baliabideetarako. Honela posible egin nahi da ingurunean dagoen konzentrazioari aurre egitea. Honek zailtasun handiak ekarriko ditu, banakako kooperatiben interesak elkartu behar direlako.

Hori izango da «encuentros en la tercera fase» antzerako bat. Lehenengo aroa ur gaineke bitzetan ibiltzea izan zen, hazkuntza urteak; gero krisia, latza izan da baina nahiko ondo gauditu dugu. Orain hirugarren aroa gatoz, mundu mailako desafioari erantzun behar diogu. Hau pasatzen badugu uste dut Euskal Herriko kooperatibismoak bizitzeko eta garatzeko ahalbidea berretsia izango duela urte askotarako. Erantzuna 2010.ean.

TXT

Komikia
181

ARGIA

E E

Denborapasa

HITZ GEZIDUNAK

UNTZI MOTA BITXIKERIA	↓	ZEHATZASUNA ILARAK	↓	ARRATIKOA JAURTIKI	↓	HARAGIAK ERBIOA	↓	ESNATUA ZORO	↓	ZELAIK ITSUAN	↓	
→		↓		↓		↓		↓		↓		
PORTURATU HORMA	→											
→						BELDURRA SUFREA	→					
URTE HASIERA	→					↓		ZAREN HORREK	→			
JANARI ERRAZIOA								BIZKAIKO HERRIA				
→				↓	↓	PLURAL SUARI DARRIOA PUTRE	→	↓			JOAN NADIN	
ERREPikatua, JO	→			↓		↓		AZALEKO POTASIOA	→		↓	
ARBOL FRUTTUAK	→							↓	KONTSONANTEA AZKENA BIRBITAN	→	ZERO 1001	→
BOKALA NAFAR ESKUALDEA	→	NEURI KONTSONANTEA	→					ILE LUZE NAHASIA BAT	→	↓		
→		↓				HAR ODOL ZURRUPA- TZAILE	→	↓				

LETRA KENKETA

Kenketa honetako letra bakoitzari zenbaki bat dagokio. Zein da kenketa honetako letra bakoitzaren balioa? Zergatik? Ondoko kuadro honetan duzun zenbaki bakoitzaren azpian, ipin ezazu zure ustez hauetako bakoitzari dagokion letra. Zenbaki bati letrarik ez dagokionean • ikurra ipiniezaziozu. Koadroko zenbaki baten azpian letra bat azaltzen bada, har ezazu aurrez ematen dizugun laguntza bezala.

Bigarren laguntza: I letra eta U letra N baino handiagoak.

SEI

KEN

LAU

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
		•	K	•					E

EZETZ ASMA

1.- ZEIN TALDETAN KANTATZEN DUEN M. EUGENIA ETXEBERRIAK

- a) Azalan
- b) Xaximikun
- c) Ganbaran
- d) Deliriumen

2.- NORK IRABAZI DUEN AURTENGO «DONOSTIA HIRIA» IPUIN LEHIAKETA

- a) Eduardo Gil Berak
- b) Arantxa Iturbek
- c) Patxi Ezkiagak
- d) Bernardo Atxagak

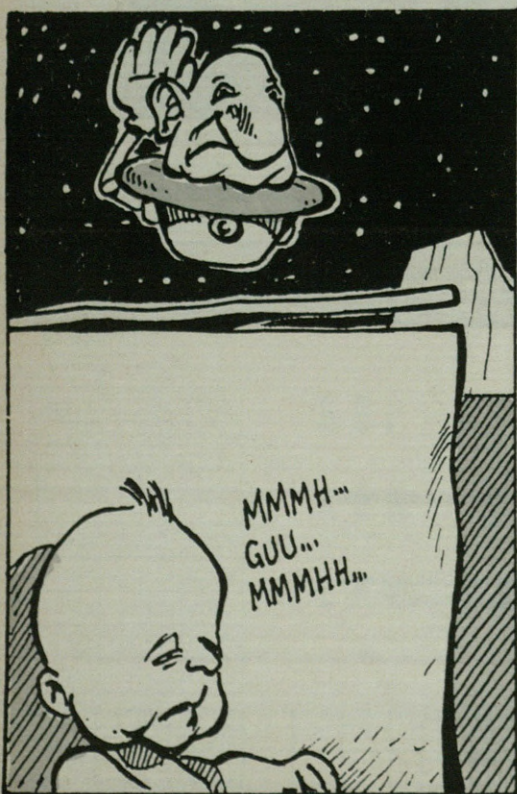
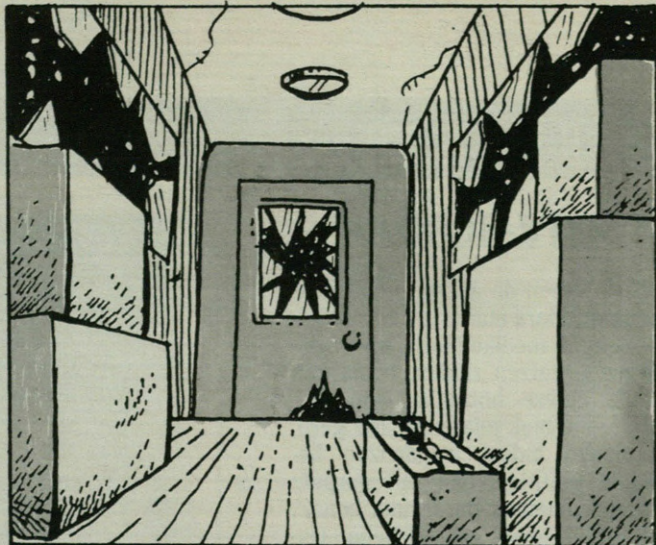
3.- ZEIN HERRI DAGOEN BAIGORRI ETA ELIZONDO ARTEAN

- a) Amaiur
- b) Azpilkueta
- c) Errazu
- d) Zugarramurdi

4.- ZEIN NAZIO BISITATU BERRI DUEN GORBATXOFEK

- a) Lituania
- b) Letonia
- c) Estonia
- d) Galiza

— A ze suertia izan behar duen banku horretan eseritzen denak!

IZARRETAKO BIDAIA

NATXO
ALLENDE k. 89..

KONTUZ
ASTEROIDEKIN!

ESKUNETIK!
ESKUNETIK!

HORRELA,
ONGI GOAZ
HORRELA..

MARTZIANOAK
GARBITU
BAIETZ!

KAPITAINA
ZERBAIT DABIL
HOR AIREAN

HAGO ISILUK!
KAPITAINA
LANEAN ARI DUK

TREN BAGOI
BAT. IKUS
DEZAGUN.

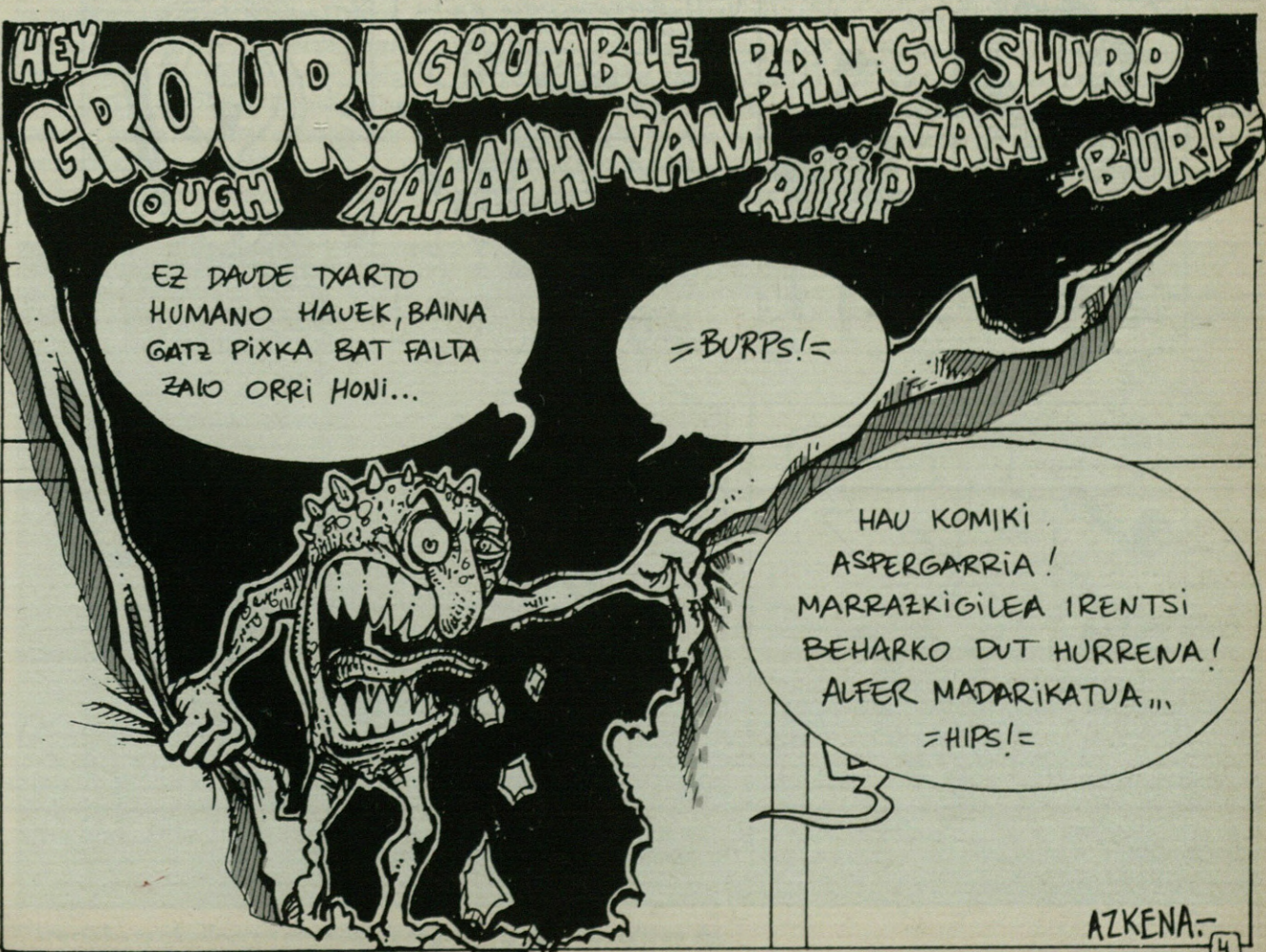
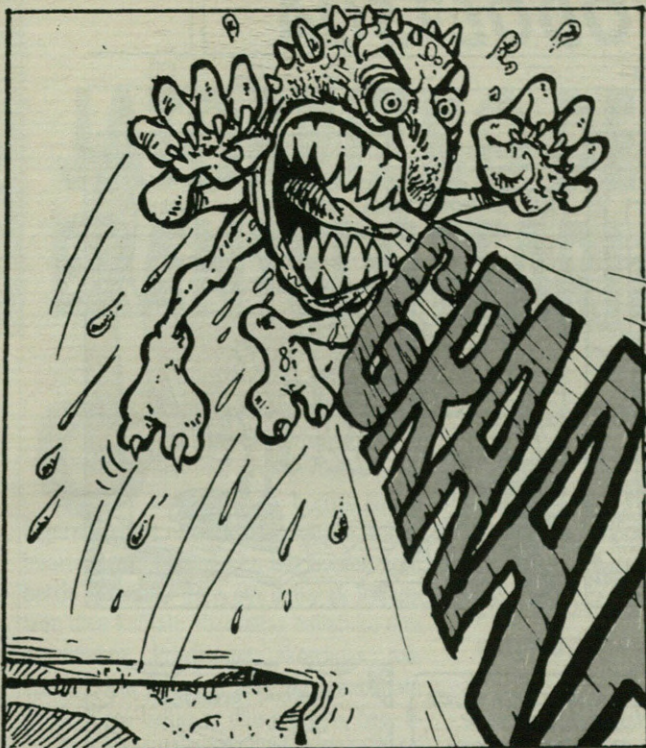
HARTU ARMAK!

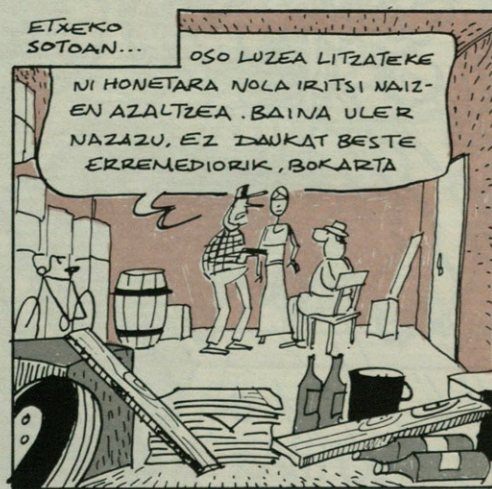
HORI!

AURRERA MUTILAK!!

NATXO
ALLENDE
1989

Denominazioa hogeita hamar hektareatarazabaltzen da eta hirurehun mila botila salduko dira aurten

JATORRIZKO DEITURAK KALITATEA ERANTSI GETARIAKO TXAKOLINARI

Getariako txakolinak San Anton egunez lortu jatorrizko deiturak protagonismo berezia erantsi dio berriro euskal bigarren edari ofizialari. Izendapen honen bitartez, milioi laurdenen bat botilek arau berria onartuko dute eta deiturak eskaintzen dien kalitate abantailaz baliatuko dira estrainekoz. Printzipioz, akordioak Aia, Zarautz, eta Getarian bereziki sakabanatu 45 hektarea baino ez ditu osatuko, bere filosofiarene esentzia zabaltasunetik kalitate-ra mugatu baita azken urteotan. Gauzak honela, Getariako txakolina bezala ezaguturiko edariak horretarako propio eratu Kontseilu Erregulatzailerak kontrolatutako kalitatea, babesa eta etiketa eramango ditu hemendik aurrera.

«Denominazioaren bilakaera txakolina-

Sagardotegiak beren ateak irekitzeko amorrazioz aurkitzen diren momentuan, txakolinak sasoi aparta lortu du merkatuan. Izanez ere, uza bikaina izateaz gain, Getariako txakolinak jatorrizko deituraren izendapena lortu baitu azken egunotan. Bizkaia partean, borroka latza dago deitura eskuratzeko ahalegin horretan.

ren historia bezain zaharra da kasik», azaltzen du Iñaki Txueka getariarrak, Kontseiluko presidente eta deituraren borrokan parte nagusia hartu duen gizonak. «Edariak garapen oparoa ezagutu zuen XV, XVI eta XVII mendeetan, eta txakolinaren izena azken gizaldi honetan aurrenekoz agertzen bada ere, produkzio ugari azaltzen da izkribuetan. Gero, joan den men-

dean batipat, krisialdi edo gaixotasun uneak jasan zituen, eta kostaldean orduan zeuden 260 hektareetatik, Bizkaian 45 eta Gipuzkoan 30-35 Ha. izatera igaro zen. Gerra ondoren berriz, han utzi egin zuten ia guztia, eta hemen, Zarautz eta Getarian mantendu zen apurtxo bat, sinbolikoki bada ere», gogoratzen du kimiko ezagunak txakolinaren aurretikoak kondatu asmoz.

Getariako txakolinaren ehuneko larogea Gipuzkoan saltzen da.

Bizkaiko txakolinaren borroka

Txakolinak bi produkzio gune garrantzitsu mantendu zituen Euskal Herrian gerra ondoren. Getariak eta Zarautzek unitate geografiko berezia osatzen zuten Getariako Mahasti Komarkaren barruan, eta bigarren fokoa Bizkaia, eta Bakiora bereziki, mugatu zen. Toki hauek egungo produktore nagusi eta kasik bakarrak dira, baina ehun kilometro barrenik sakabanatzen dituzte puntuok. Gauzak honela, edaria arras desberdina da batetik bestera, Getariako hondarrabi zuriak eskaintzen duenatik Bakioko txakolin gorria, esate batera, alde nabarmena baitago; beraz, jatorrizko deitura diferenteak izan behar dituzte merkatura iritsi ahal izateko.

Getariak denominazioa lortu ondoren, bizkaitarren helburua bertako ardoari duintasun minimoa ematea izan da. Orain hiru urte eskax, 65 mahastizale bil-

du eta Bialtza izeneko elkarteak eratu zuten helburu finko eta nagusi batekin: «Bizkaiko txakolinak bere jatorrizko deitura izatea etorkizun gertu batean», Manuel Kalera presidentearen aburuz. Izaenez ere, ardo marka ugalketa, elaborazioarako metodo modernoek gabezia eta zenbait txakolinzaileen izaerak edariaren etsai bihurtu baitira denboraren poderioz. Zentzu honetan, nekazal ingeniaria eta enologoa kontratatatu dituzte elkarrean kalitatezko txakolina lortzeko.

Bizkaitarrek bada hektarea gutxi eta produktore gehiegi dute, eta horregatik, batasunaren beharraz aurkitzen dira deitura hori eskuratu ahal izateko: «Gure xedeetarako bat elaboratzaile nagusien arteko elkartzea lortzea izan behar du hiruzpalau marka desberdin kaleratzeko, gaur egun dugun nahaste borraestetik pixkabat aldentuz», aitortzen dute. Bertako

lurraldeari hobe egokitzen zaizkion markak lantzen ari dira oraintsu, eta bitartean, 25 hektarea soilera mugatzen den lurra aztertzeari segitzen diote.

Hala ere, deiturak borroka eta buru-hauste gehiago eragingo du oraindik, txakolina Bizkaian produktu errentagarria den arren. Altzairu herdoitezinezko kupelak, enbase berriak, lehiaketak, jateetxekiko begirunea eta etiketen erabilerak osasuntsutzat jotzen dute Bizkaiko txakolinaren etorkizunarentzat, baina elkarte inguruan badakite jakin, produkzioa igo eta kalitatea ondu behar dutela nahita nahiez. Getariako txakolinaren izendapena eta gaur egungo egoeraren ondoren ordea, «erlojuaren aurka ari gara gure txakolinaren duintasuna eskuratzeko».

A.G.

Iñaki Txueka,
Kontseiluko presidentea.

Eguraldiak hilabete batez aurreratu zuen iazko uzta aparta.

Deituraren beharra

Jatorrizko deituraren prologoa askotaz laburragoa gertatu da, hamarkada beteko borroka bilakatu arren. «Gure familiaren helburua, aitarena behinik behin, txakolinaren kalitatea eta prestigioa lortzea izan zen, jatorrizko deitura erdiesteak alegia. Xedeak oztopo franko zuen ordea, tokia txiekia izateaz aparte, beste arazo batzu agertzen baitziren, elaboratzaile beraien mentalitatea kasu. Nolanahi ere, mahasti gehiago landatu eta proiektu propio eta

pribatua aurkeztea erabaki nuen. Diputazioak eta Jaurilaritzak, antza, onartu egin zuten borradorea, baina mahastizale guztien elkartasuna beharrazkoa zela agertu zidaten. Poliki poliki, guzti denok biltzen hasi ginen eta bukaera nahi genuen errekonozimendu hori lortu dugu», aitortzen du Txuekak. Gasteizko Jaurilaritzak konpetentzia osoa dauka gai honetan eta Gobernu zentralak urtero jatorrizko deitura onartzeko eskubidea du.

Deitura guztien antzera, Getariako txakolinak hiru helbururen atzetik ibili da etengabe: mahastien ikerketa eta eraberi-

Europako ardo denak txakolinaren garraztasuna ari dira bilatzen

Txakolina negozio familiarra bihurtu da denboraren poderioz.

keta; elaborazioaren hobekuntza; eta xede zein jokabide berdineko promozio elkarte baten eraketa. Hirurak gauzatu ondoren, denominazioak edari mota berezia, mahasti kopurua, laborazio tankera, eta legezko balioa duen egitura eraiki du, Europako deituren antzera. «Kontinentean gaur egun nortasuna duten ardoek jatorrizko deitura dute, izendapena lortzen ez bada, jai dago eta; pentsa, Alemania edo Frantzia aldean hektarea soil batez osatutako denominazioak daudela», esaten du Txuekak, «txakolin izenpean gradu erdi bajua eta garratzasun bizi xamarra duen ardoa ezagutzen» dela gaineratzen duen hein berean.

Hektarea gutxi

Jatorrizko deitura lortu da bada behin-goz, berronespenak babestu egiten du txakolina, eta eskaria gehitzen doa urterik urte. Norberaren uztza gainera, alde aurretik saltzen da, urtebeteko aurrerapenarekin. Zergatik orduan hain mahasti gutxi eta ardo urriago? «Lehenik, mahasti bakoitzak bost edo sei urte behar ditu etekina jasotzeko. Horrezaz aparte, lurra oso zatituta dago eta inork ez du saltzerik nahi. Eta lurrak, guzti hori gutxi balitz, ezaugarri mi-

Mahastiak bost edo sei urte barru hasten dira etekinak eskaintzen

nimo batzuk behar ditu txakolin ona eskaintzeko: eguzkiarekiko norabide ona (ekialdera begira ahal izanez gero), ifarekialdeko haizeaz babesturik, gutxi eusten duen lurra, eta tenperatura standarda, Getarian egiten duenaren antzekoa. Lurrak halaber, ez du kasik mekanizaziorik onartzen, pendizeak kausa; hemen, Rhin, Oporto edo Mosela inguruan trebatutako sistima beretsuak erabiltzen ditugu. Beraz», arraposten du, «zaila da hutsetik hasi eta honako inbertsion sartzan ausartzea, zaila etekinak sei urteei begira mantentzea, zaila finean saltoa egitea. Bestalde, guk 300.000 botila zentsatu ditugu, baina kopuru hau erridikulua da, sagardoa zortzi edo hamarren bat milioira iristen denean, esaterako».

Kostalde partean hogeitahamar familiei bizimodua eskaintzen dien beste hogeita

hamar hektarea lantzen dira gaur egun, eta laister beste hamabost kimatzen ikus-tea espero dute. Datuok nabarmenak badi-rudite ere, Errioxa deituraren milaren bat besterik ez dira, azken ardu honek 45.000 hektarea osatzen baititu, txikienetarikoa izanik ere. Hala eta guztiz, orijinaltasunak eta kalitateak eransten diote deitura, eta iazko eguraldiak zapore onekoa erdietsi du: «Getariako txakolinak ezaugarri bereziak ditu. Deituraren babespean aurkitze-ko, toki batean egon (Getaria edo Zarautz), bi mahats mota aldatu (hondarrabi zuri eta hondarrabi beltza), izaera bereziko plantazioak landu, elaborazio propioa izan eta Kontseiluaren kontrolpean egon beharko dute», aldarrikatzen du Iñakik.

Jatorrizko deituraren ondoren, Getaria-ko txakolina eroso saltzeko aukeraz jabetu da, ekintzak hobe antolatzeko moduan alegia. Kontseiluko presidentearen ustez, «denominazioa ez dator prestigioz, izen horren atzean desberdin egiten duen erantzunaz baizik. Hala badere, lana erruz egin behar da baldintza berezi hauetan, eta neronek ez dut inbertsiorik ikusten afan kapitalista bezala».

Agentzian topatzen du askok betirako laguna...

FITXAZ FITXA EZKONGAI BILA

Egutegi kristauak agintzen duenez, maiteminduek bere eguna ospatuko dute hilaren 14ean, San Valentin egunean. Maiteminduta ala maitemindu gabe, bada hala ere egun hau bakarrik pasako duenik. Ezkontz agentzietara jotzea erabaki dute horietako batzuk, falta zaien laguna bertako fitxategietan topatu asmoz; 'helburu serio'ekin beti ere.

Ezkontzea da agentziara hurbiltzen diren ia guztien helburua.

Diskrezio osoa eta bertako bezeroen asmo 'serio eta jatorrak' ziurtatzen dituzte eza-gutu dugun ezkontz agentzia donostiarrean. «Hona etortzen den jende guztia intentzio serioekin etortzen da, hau da, ezkontza dute buruan, behintzat hori suposatzen da; hala ere, jende heldua da eta ezkondu gabe batera bizitzea erabakitzen badute beren kontua da». Agentzia honetako arduradunak dioskunez, urtean 50-60 inguru dira agentziaren bitartez Gipuzkoan gauzatzen diren ezkontzak, eta 200tik gora dira agentziara ezkongai bila agertzen direnak. Bilbon lan beretan diharduen agentzia batek antzeko kopuruak aipatu dizkigu: 300en bat bezero urtean eta 70 ezkontza inguru.

Ezkontzari begira

Agentziaren fitxategietan sailkatuta geratzen den agiria bete behar du lehenengo bezeroak. Datu orokorrak lehenengo, norberaren ezaugarri fisikoak gero, maila sozial, ekonomiko eta kulturalari buruzko galderak ondoren... eta azkenik, balizko lagunaren ezaugarriak zein nahi dituen aitortzen du bezeroak. «Denek jartzen dute zerbait azken atal honetan, batzuk oso estuak dira beste askok ezaugarri orokor batzuk baino jartzen ez dituzten bitartean, baina inork ez du esaten berdin dionik». Bete beharreko fitxan agentziaren 'seriotasuna' azpimarratzen da 'Baltzintza Orokorrak' atalean: «Debekatuta dago NIRE AGENTZIA legezko familia bat osatzea ez den beste helbururen baterako erabiltzea».

Fitxa bete ahala ordaintzen zaio, aldeztu aurretik, agentziari. Donostiakoan ezkongai egokia aurkitu arte nahi adina aurkezpenez izateko eskubidea du, behin ordainduz gero, bezeroak —denboran ez du mugarik, «fitxategietan dauden hautagaiak di-

Lehenengo zitan kide egokiarekin topo egitea ez da erraza izaten; gertatzen da hala ere.

ra muga bakarra»—; ez digute argitu, ordea, eskubide horren salneurria zein den. Bilbon ezagutu dugun agentziaren zerbitzuaz baliatzen denak 25.000 mila pezeta ordaintzen ditu, baina urtebeteko epea du ezkongaiak kausitzeko.

Fitxa bete eta agentziaren zerbitzua ordaindutakoan, beste sexuko hautagai batekin gera eratzen dute bezeroa —sexu bereko kideak ez dira ezkontz agentzien eske metan sartzen—, eta hortik aurrerako lana, jakina, bikotearena da. Lehenengotik asmatzea ez omen da batere erraza, baina gertatzen omen da. «Esan dezagun hamarretik batek lortzen duela lehenengo elkar hizketan gero bere ezkontidea izango dena topatzea; eskuarki bigarren, hirugarren, laugarren edo bosgarrenean lortzen dute. Laguna aurkitu gabe joan denik ere bada, baina normalean, nahi adina zita izan ditzaketenez, oso gutxi alde egiten du etsituta», azalgu digu agentzia donostiarreko arduradunak.

Seriotasuna

Adin, inguru eta maila sozial guztietako jendea joaten omen da ezkontz agentziara, bakardadearen beldurra eremu guztie-

Hona etortzen den jende guztia intentzio serioekin etortzen da, hau da, ezkontza dute buruan

tara hedatzen omen da eta. «Jendeak beldurra dio bakardadeari, gero eta bakardade gehiago dago, gazteen artean ere bai. Adin jakin batean askok bakarrik ikusten du bere burua: kuadrilakoak pixkanaka ezkontzen joan direla, bakoitza bere alde tik joan dela...». Asko omen dira tabernan, kalean edota lantegian ezagutu ditzakeen lagunekin harremanetan hastera baino agentzia hauetara jotzea nahiago dutenak: «Tabernan, diskotekan edo berbena batean ezagutu dezakeenak baino seriotasun berma handiagoa ematen die hona etortzen denak. Norbera erlazio serio baten bila bator datozen besteak ere intentzio berberekin datozela suposatzen du bezeroak, eta zera pentsatzen du: 'ni formala banaiz,

eta formaltasun horren bila hona etorri banaiz, ni bezala hona etorri direnak ere formalak izango dira, eta bikote formal bila ibiliko dira'; eta hori ez dute gauzez taberna batean topatzen». Agentziako arduradunak aitortzen digunez, bikotea, ezkontza eta familiarekiko ohizko mentalidadea dute bikote bila agentziara joaten diren gazteek.

Etxekoandrea behar

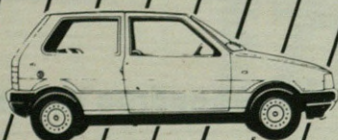
Gazteen artean oso gutxi dira, hala ere, etxekoandre bila joaten diren gizonak eta mantenduko duen gizonaren bila dabilzan emakumeak. Helduagoen artean, aldiz, ez dira hain gutxi. «Barrukaldeko gizon helduen artean ikusi ditut batik bat halako asmoak. Horien artean bada oraindik bere etxeko andrea eta bere semealaben amaren bila datozenak soilik. Batzutan mihiari ozka egin behar izaten diot zentzu horretan entzuten ditudan gauzen aurrean. 'Ama hil zait eta orain ez naiz moldatzen'. Jende nahiko edadetua izaten da gehienetan, probintziakoa, baserrikoa, beti gurasoekin edota arreba batekin bizi izandakoa... Jende gaztea beste ideia batzukin etortzen da, baina egokitu izan zait ideia horiekin gazteren bat ere».

Etxekoandre papera bete nahiko lukeen emakumerik ez omen da agentziara hurbiltzen. «Emakumeak gehiago etortzen dira hiritik baserritik baino, eta nahiko ondo prestatuta esango nuke, gehienak lanean dabilzanak. Ez dut uste inor inoiz mantenu bila etorri denik».

Maila kultural eta sozialari dagokionez, bakoitzak norbere mailaren parekoa eskatzen omen du —«batez ere goi mailako ikasketak dituzten emakumeek eskatzen dute gizonak maila bera izan dezala; gizonak ez diote hainbeste garrantzi ematen»—, eta gauza bera gertatzen da maila sozialarekin. Bi arlo horiei emakumeak garrantzi gehiago ematen dion neurrian, gizonak gehiago begiratzen dio emakumearen fisikoari alderantziz baino, eta gehienetan adinaren aldetik diferentzi handirik egoten ez den arren —«8-10 urte gehinez»—, ez dira gutxi emakume dexente gazteagoa eskatzen duten gizonak. Gizon askozaz zaharragoa eskatzen duen emakumerik aukeran izaten ez denez, norbere adinaren ingurukoarekin konformatu behar izaten dute azkenean.

FIAT-eko AUKERA

FIAT

FIAT UNO

FIAT UNO

FIAT UNO 45 FIRE 3 P (4V).....	1.028.830
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 3 P.....	1.148.530
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 5 P.....	1.199.670
FIAT UNO 60 FIRE 3 P.....	1.213.700
FIAT UNO 60 FIRE 5 P.....	1.258.920
FIAT UNO 70 SX 3 P I.E.....	1.389.260
FIAT UNO 70 SX 5 P I.E.....	1.439.800
FIAT UNO TURBO I.E.....	1.677.870
FIAT UNO DIESEL 3 P.....	1.358.670
FIAT UNO DIESEL 5 P.....	1.449.110

FIAT

FIAT CROMA

FIAT CROMA

FIAT CROMA CHT 100 CV.....	2.374.150
FIAT CROMA 2.0 I.E.....	3.118.950
FIAT CROMA TURBO DIESEL 92 CV.....	2.738.570
FIAT CROMA TURBO DIESEL 118 CV.....	3.113.630

FIAT

FIAT TIPO

FIAT TIPO

FIAT TIPO 1.400.....	1.580.406
FIAT TIPO 1.400 DGT.....	1.707.288
FIAT TIPO 1.600 DGT.....	1.830.978
FIAT TIPO 1.900 TURBO DIESEL.....	2.218.008

FIAT

FIAT REGATA

FIAT REGATA

FIAT REGATA MARE.....	1.399.950
FIAT REGATA RIVIERA.....	1.567.530
FIAT REGATA DIESEL SUPER.....	1.661.960

MATRIKULATU ONDOKO
PREZIOAK

AUTO ADARRA BANATZAILE OFIZIALA

Txingurri pol. z/g. Tf.: 397241. HERRERA-Donostia. Gran Vía, 7. Tf.: 288983. GROS-Donostia.

Electricidad AYA. Zarautz. Tel.: 834618 / **IZARRA**. Ibarra-Tolosa. Tel.: 670070 / **GARAGE USURBIL**. Lasarte. Tel. 362463

SAN CRISTOBAL. Beasain. Tel.: 883908 / **NIETO ANAIAK**. Beraun-Errenteria. Tel.: 525290.

TALLERES ACHAGA. Hernani. Tel.: 557232 / **TALLERES JOSE-RA**. Pinar kalea. Irun. Tel.: 613217.

FIAT

PUNTAKO TEKNOLOGIA

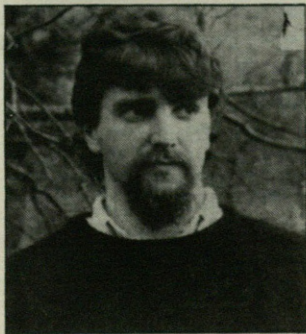
Erranak erran

ESPAINOLEZ KANTATZEKO BELDUR

“Single bat atera nahi genuen espainolezko abesti batez, baina beldur ginen espainolez kantatzeko, ez gara ausartu. (...) Taldea desegin egingo zen kontua zurrumurrua izan da. Gasteizen etengabe galdetu digute horri buruz. Ongi dago gutaz kezkatzen direla jakitea.

Hertzainak.

(«Punto y Hora», 564. zbk.)

XAMURTASUNA ETA LITERATURA

“Badakit giputz xentrismoaren inkultura naif exotiko komertzialaren inguruan dabilen euskal elite modernillo txoroak laguntza asko ukatu dizkiola Gil Berari. (...) Nazkatuta naukate tternura, xamurtasuna eta haur litteratura eginez unibertsaltasunaren parean dabilzala uste duten euskal idazle afeminatu ergel guziek.

Patziku Perurena.

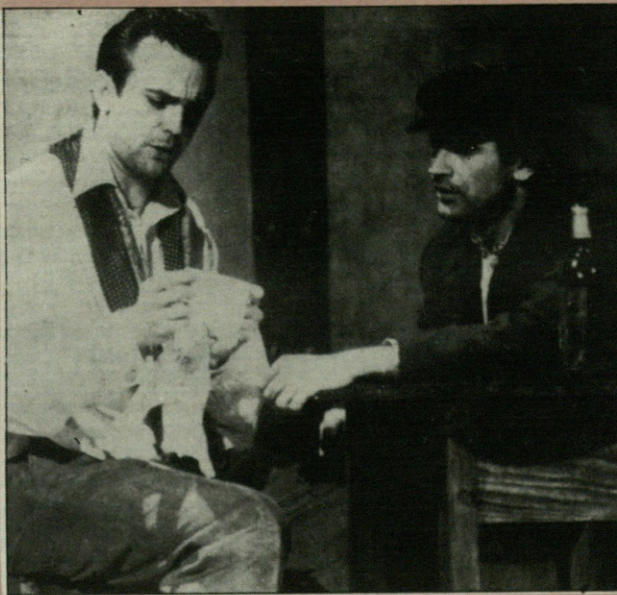
(«El Diario Vasco», 90-1-31).

HABE-REN DINAMIKA AGORTZEN

“Euskalduntze formalizazioa, HABEk bultzatzen duena, agortzen ari da, ez du gaitasunik euskalduntze lan eraginkorra eta demanda berria sortzeko. (...) Egin dutena izan da herri mugimenduaren dinamika ahuldu nahi, interes politiko batzuren menpean inizatiba instituzionalari protagonismoa eman.

Xabier Alegria.

(«Hemen», 90-2-2).

EZ ZEN EUSKARAZKO EMANALDIRIK IZAN

TEATRO ESPAINOLA TAULARA DONOSTIAKO 3. ANTZERKI AZOKAN

Urtarrilaren 31ean hasi eta otsailaren lehen hiru egunetan barrena burutu Donostiako 3. Antzerki Azoka. Emanaldien egitarauari behatuz gero, taularatu ziren 18 obratarik 8 Euskal Herriko taldeenak ageri ziren: Tarima («Gaspar Book»), Tlanttaka («Flaminio»), Acción («Feliz acontecimiento»), Bederen-1 («Gillermo Tell...»), Eterno Paraiso («El pupilo...»), La Funcionaria, Orain («Modigliani») eta Duodeno («Pasen y mueran»). Baina bakar bat ere ez zen euskaraz jokatu, azokaren helburua programatzaile espainolentzat zuzendua dagoela aitzaki.

320 LAGUNEK PARTE HARTUKO DU BERTAN

AIEGI-N BURUTUKO DA ASTEBURUAN AEK-REN ZAZPIGARREN MINTEGIA

1988ko azaroan egin zuen AEK bere azken mintegia Aiegin, eta leku bera baliatuko asteburu honetan (otsailak 9, 10 eta 11) 7. mintegia burutzeko.

AEKko 320 lagun bilduko dira hurrengo urteetako dinamika eta jokabide orokorra aztertu eta finkatzeko: 48 Nafarroatik, 27 Arabatik, 4 Iparraldetik, 128 Bizkaitik eta 113 Gipuzkoatik.

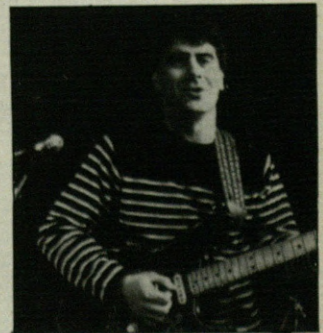
Mintegiaren prestaketa lanetan txosten-liburuki zabal bat osatu da, horren aurrean makina bat emendakin eta proposamenen bigarren liburuki batekin batera. Antza denez, eztabaida eta erabakigune inportantea gertatuko da, segimendurik eskatuko duena.

□ **PELLO** Aldazabal, Filмотека Vasca-ko arduraduna izendatu zuen Donostiako Zinemaldiko zuzendari gisan, Diego Galán-en ordezkorik topatu ezin eta gero. Bestalde, Udal patronatoa zen Zinemaldia elkarte anonimo bilakatu dute.

Txutxumutxuka

IVAP-HABE AKORDIOAK AEK BAZTERTU DU

□ Administrazioa euskalduntze-ko legea urrian onartu zelarik, IVAP erakundeak HABEren eskutan utzi zuen ekimenaren ardura osoa, 1990 urterako 800 milioi pezetako aurrekontua luzatuz. HABEk ordea, azpiegiturarik ezean, euskaltegi homologatuak subentzionatuko ditu funtzionarioen euskalduntzeko, AEK hobesten dutenak laguntzarik gabe utziz.

«AKELARRE» ELKAR-ERA ETA «EGAN» IZ-RA

□ «Akelarre» taldeak IZ etxearekin eta «Egan»ek Elkar-ekin kale-ratu dituzte beren diskoak. Oste-ra hurrengoetarako mudantzak gertatu dira, Elkar-ek «Akelarre» fitxatu bait zuen eta ondoren IZ-k «Egan». «Akelarre»ren 7-90 izeneko plastikoa martxorako izango da, eta «Egan»en *Erromerian* apirilerako.

UPV-KO FAKULTATEEK BORROKAN SEGITUKO

□ 203 irakasleren premia larria du UPVk aurtengo ikasturterako. Leioako Arte Eder eta Gasteizko Filologia eta Historiako fakultateak geldirik egon dira, azkenean 21 irakasle kontratatzea erabaki duela Errektoregoak ikasleak isil daitezen. Orain al-diz, Donostiako Injineritza eta Majisteritza fakultateak hasiko dira borrokan falta dituzten euskal adarreko irakasleen eskean.

GORKA ARRESE

DONOSTIAKO ZINEMALDIAN J. ARREGIK IRAGARRI BEZALA
OTSAILAREN AMAIERA ALDEAN ENTE BERRI BAT SORTUKO

«Euskofilm» zinema erakunde publikoaz Jaurlaritza denbora galduaren bila

Euskal zinemagintza razionalizatu eta sustatzeko xedez, Gasteizko gobernua erakunde publiko berri bat sortzear dago, egitura zinematografiko eta industrialara eraikitzeko orain arteko subentzio politikak fruiturik emango ez duelakoan bait dago.

Lakuara deitu genuen. Eusebio Larrañaga bartzarturik omen zegoen eta Maria Jesus Perez idazkariak erantzun zigun: «Euskofilm erakunde publikoari buruz ezin diezazuket oraindik deus esan». Noiz jakin erazi ahalko duzue zerbait? «Ez dakit, oraindik ezin diezazuket ezer esan. Saiatu zaitez hurrengoan berriro». Noiz ordea? «Ez dakit».

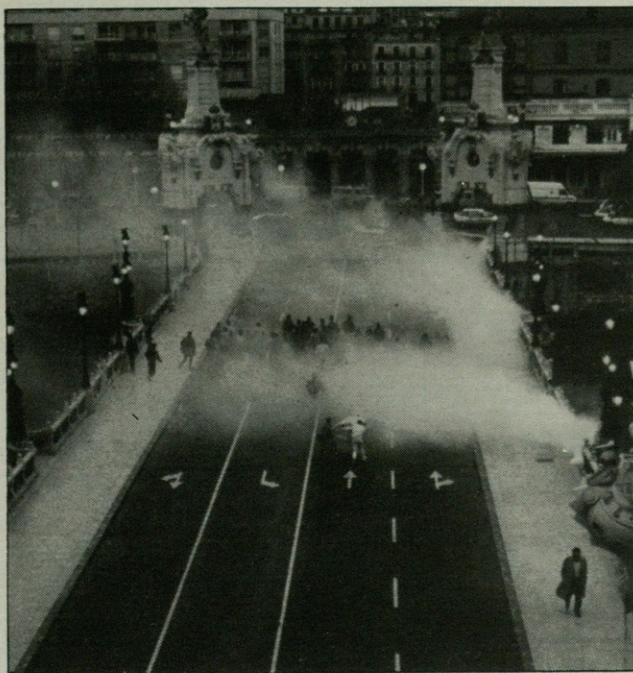
Iazko Donostiako Zinemaldian Joseba Arregi eta Eusebio Larrañagak prentsaurrekoz adierazi bezala, otsailaren amaiera aldean Gasteizko gobernua instituzio publiko berri bat sortuko du dekretoz: «Euskofilm». Oraingoz ezkutuau dauzkate proiektu honen gorabeherak, baina bere egitekoa ezaguna da honez gero: euskal zinemagintzaren promozio industrial bideratzea. «Egundainoko subentzio politika soila ez da bide egokiena egitura zinematografiko industrial bat eraikitzeko», egin dute autokritika Kultura Saileko arduradunek, eta erakunde-entrepresa publiko bat jarriko dute martxan horretarako.

maldiari luzatuko dizkio, eta zine ekoizpenetarako 200 milioi baliatuko: 70 koproduzioetarako eta 130 telebistako audiobisualetarako.

«Euskofilm» erakunde publiko berri honi buruzko eritzi pa-

du bileran bat dela medio Iguel-do produktorako Angel Amigok. 92. urtean marko juridiko berriarekin, subentzioen bidea desagertuko denez, entrepresa publiko honek beteko luke zinemagintzaren finantziaketa. Beldurra nahiz itxaropena sortzen omen dio proiektu berri honek. «Argi dago zineak ezin duela iraun dirulaguntzarik gabe, erdi hilik aurkitzen den industria bait da». Europako herrialdeen bidera gatoz formula honekin; ikus-entzutezko medioak europear kulturaren definitzailetzat jotzen diren heinean, Ipar Amerikan egiten den zinearekiko defentsa formula bat omen da. «Elkarte anonimoak edo telebista pribatuak dira zinea finantzatzeko bideak».

Proiektua ona nahiz txarra izan daitekeela pentsatzen du Amigok, «jestioa, organigrama, parte hartze erizpideak direla eta. Suposatzen dut, beraiek ere oraindik ez dakitela nola gauzatuko den». Dirulaguntza hauen behar izanaren oinarrian merkatuaren egoera ezkorra ei dago. «Zinemagintzaren merkatua ez bada errotik konpontzen, beti sartu beharko dute dirua». Arazo honen barne daude, bertako zineak jais-ten duen zirkuito falta, bideoaren fraudea, merkatuaren zinema amerikarraren kontrola, eta beste. «Azken finean estatu

«Ke arte egunak» filmea Trenbide Filmeak produktorak burutu zuen Madrilgo Ministraritza, TVE eta Jaurlaritzako Kultura Sailaren diru babesaz.

EITB ente publiko eta elkarte anonimoa (S.A.) den era bereztuan egituratuko da «Euskofilm» erakundea ere. 20 milioi pezetako kapital soziala izango omen du eta aurten 400 milioitako subentzio publikoa. Horietatik 70, Donostiako Zine-

re bat jaso dugu Angel Amigo eta Juanba Berasategiren ahotik.

Angel Amigo: «Beldurra eta itxaropena»

Eusko Jaurlaritzako kultura sailetik informazio zuzena jaso

«Euskofilm»: erantzun gabeko galderak

Gasteizko gobernua «Euskofilm» izeneko instituzio berria sortaraziko duen albisteak argitaratu izanak makina bat kezka eragin du honez gero euskal zinemagintza munduan. Nahiz eta oraindik ezkutuan gorde nahi izan duten Lakuan zertan izango den erakunde publiko berri hau, nola egituratuko eta gobernatuko den eta nola jokatuko duen euskal zinematografia sustatzeko orduan, badirudi hipotesi eta galdera ezberdinak bizitu direla dagoeneko: elkarte anonimoa izango al da? koproduktore gisan agertuko ote?; ETB ere bertako partaide izango baldin bada, zenbateko etekina atera ahalko (eta nahiko) dio?...

Koprodukzioaren arazoez

«Euskofilm», ez da zinemagintzarako dirulaguntzen administrazioa huts bilakatuko, gaur arte Jaurilaritzako Kultur Saila izan den antzera. Bere egituraketa, erakunde publiko gisan, elkarte anonimo moduan oinarrituko da ziurrenik, inbertsio gastuak justifikatu beharko di-

tuela, eta ez subentzio eran diru publikoaren banaketa soil a egin.

Beraz, koprodukzio enpresa baten iharduera izango duela dirudi «Euskofilm»ek. Eta koproduktore izango den neurrian, filmeen ekoizpenetan egingo dituen inbertsioetarik etekinak ateratzen saiatuko da. Baina, inbertituko duen diru publiko hori berreskuratzea murriztuko da ala inbertitua baino gehiago bereganatzeko aukera izanen du?

Etekinik ateratzeko posibilitaterik badu: beste filme baten ekoizpenari ekingo dio ala lehen berekin batera koproduktore izandako produktorekin bigarren filme bat entseiatzeko konpromezua hartuko du?

Benefizioak erdiesteko helbu-

rudun ekoizpen erakunde-entrepresa inbersorea izaki, boterrik ukanen al du pelikula proiektuen gidoiak berari kometen zaizkion heinean alda erazteko? (ETBk horrelakorik egitera behartu du dagoeneko euskal produktora bat).

ETBren partaidetzaz

«Euskofilm» erakunde publiko koproduktorean ETBk parte izango du egundaino ezagutze-ramandako informazioaren arauera. Gisa honetan, filmeek ETBren babesa lortuz gerotan, antena eskubideak automatikoki bereganatuko lituzke. Orduan, debekatu egingo al zaio koprodukzioako produktora pribatuari beste telebista batzuekin eskubideak negoziatzeko aukera?

«Euskofilm»ek luzemetraiak nahiz teleserieak sustatuko badiu: luzemetraiekiko babes bezirik ezarriko al da teleserien ekoizpenaren aldamenean? Babesik ezarriko ez balitz behintzat, ETBk teleseriekiko interesa indartuko luke, delako erakunde publikoak ETBren zerbitzuak beteko lituzkeela. Euskal zinemagintza munduko produktora ezberdinek protekzio politikoa premia izango dute.

Elkarte anonimoaren jokabideaz

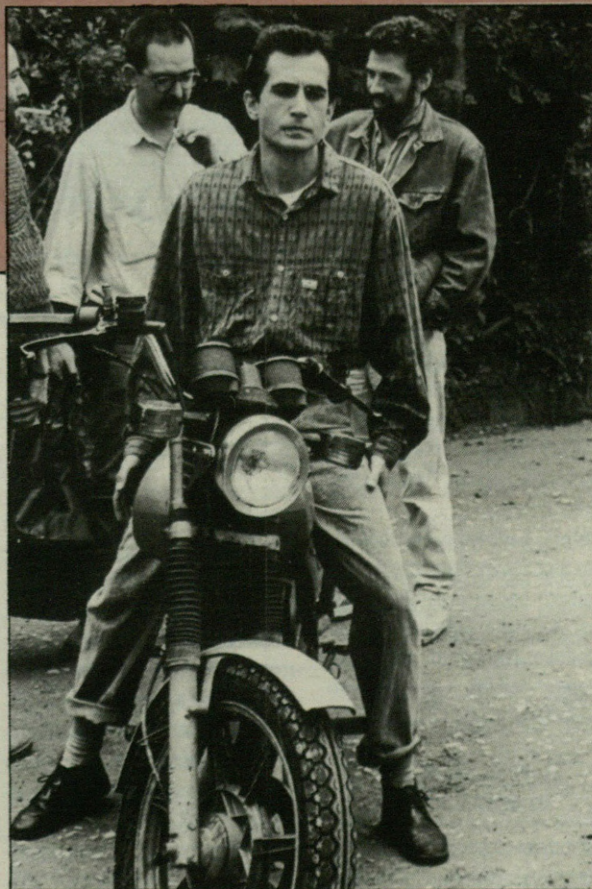
Orain arte Jaurilaritzako Kultura Sailak pelikula proiektuak subentzionatzeko kontseilu batzorde *sektretua* baliatu baldin badu, «Euskofilm»ek —S.A. moduko elkarteak izaki— balorazio batzorde propioa eta sekretua baliatuko ahalko du bere koprodukzio eta inbertsioak deliberatzeko. Erakunde publiko honek egingo duen diru publikoaren erabilera erizpideak zailantzan jartzeko aukera publikorik izango al da?

GORKA ARRESE

arazo bat da eta beraren konponketa neurri politikoek ekarriko dute.

Juanba Berasategi: «Eszeptiko nago»

Eskuz produktorako Juanba Berasategik esan digunez, oraindik ez du informaziorik jasotako «Euskofilm» proiektu berriaren inguruan, Joseba Arregik gai honen inguruan, Donostiako zinemaldian aurreratu zutenekoa ez bada. Hau da, ez du kontakturik izan gaurdaino Jaurilaritzako kultura arduradunekin. «Badirudi ezkutu samarrean aurkitzen dela proiektu honen inguruko informazioa. Espero dut denbora gutxi barru gobernua esplikatu eta

«Ander eta Yul», Igueldo produktorearen filmeen subentzio moduaz eztabaida frango suertatu zen 1987-88an.

produktorearekin kontaktuan jarriko dela». Informazio garbirik ez izan arren, inpresioak eskatzerakoan, itxaropentsu baino eszeptiko ikusten du bere burua; arriskutsua izan daitekeela dio, «zein estatuto, jestio... eta bestek esango du nolakoa izango den. Hemen gakoak, Gobernua koproduzio ala produzio bidea aukeratzean datza». Produzioaren bidera joateak, Jaurilaritzak produktua- ren kontrol osoa izatearen arriskua ekar dezake. «Hemen tranpa bat egon daiteke; hau da, Jaurilaritzak bere produktuak ateratzeko erabil dezakeela enpresa hau».

GORKA ARRESE
LOREA AGIRRE

JOAN MARI LEKUONAK LEHENDAKARITZA UTZI ZUEN 3. BILTZARREAN

Literatura unibertsalaren itzulpen plangintza

Itzultzaileen Elkarteak hartuko du beregain

Urtarrilaren amaieran Donostiako Majisteritza Eskolan burutu zuen Euskal Itzultzaile, Zuzentzaile eta Interpretarien Elkarteak (EIZIEK) bere 3. biltzar nagusia. 55 lagunek parte hartu zuen bilkuran Iñaki Zubizarretak hartu zuen lehendakaritza postua.

Euskal Itzultzaileen Elkar-
tea 1987. urtean sortu
zenetik aurrerapausu na-
barmenak ematen ari da antola-
tu duen egituraketaren ondoko
lorpenei esker, nahiz eta dirula-
guntza publiko laburra jaso —2
milioi Lakuatik eta 1'6 Gipuzkoa-
ko Diputaziotik—. Egun 148 baz-
kidek osatzen dute EIZIE, itzul-
tzaileak, zuzentzaileak eta inter-
pretariak tartean direla, lau bat-
zorde ezberdinetan banaturik:
komunikabide (telebista), admin-
istrazio, literatura eta interpre-
taritzaz arduratuak. Iragan den
urtarrilaren 27an Elkarteak buru-
tu zuen 3. biltzar nagusian iazko
balantzea egin ostean, aurtengo
proiektuez eztabaidatu zuten Do-
nostiako Majisteritza Eskolan bil-
dakako 55 lagunek.

Literatur ondarearen itzulpen plangintza zuzendu beharra

Iazko funtzionamenduari bu-
rurko balantzeko puntu beltza, li-
teratur ondare unibertsalaren
itzulpen plangintza praktikan jar-
tzeko orduko kalamitateak sortu
du. Jaurilaritzako Kultura Saila-
ren jestioek eragozpen eta ozto-
po ugari eragin zituelarik proiektu-
en onartzeko garaian, 1989an

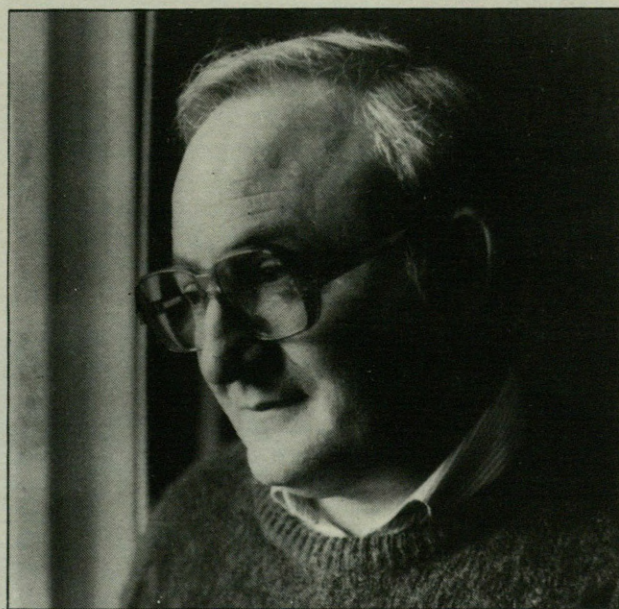
itzultzekoak ziren 15 obratarik
ezin izan da batere landu ahal
izan. Hasteko, aurkeztutako
itzultzaileetarik 2 bakarrik izan
bait ziren onartuak, segidan biga-
rren deialdi bat egin behar izan
zela, 8 gehiago onesteko aza-
roan. Beraz, 10 obra hauek aur-
tengo udarako egon beharko du-
te burututa, iazko orde.

Jestio okerra zuzendu asmoz,
Jaurilaritzak EIZIEri proposatu
dio horren kontu egin dezan, ur-
teroko hitzarmen bat dela me-
dio. Gisa honetan 1990ko mar-
txorako obra gehiagoren itzul-
pen proiektuak emango dira on-
tzat lehiaketa bitartez —EIZIE,
Editoreen Elkartea eta Jaurlari-
tzako ordezkariak izaki epai-
leak—.

Ostera, badirudi proiektuok jo-
rratu ahal izateko itzultzaileei es-
kainitako bekak ordaintzeko or-
duan Lakuako administrazioak
egundoko atzerapena daramala.
Oztopo berriok konpontzeko
premia berehalakoa da, itxuraz.

Harremanak eta ordezkaritzak

Munduko Itzultzaileen Na-
zioarteko Erakundean parte har-
tzeko Galiza, Catalunya eta Eus-
kal Herriko elkarten artean or-

Joan Mari Lekuonak EIZIEko bere lehendakaritza utzi zuen.

“Udaberrirako iragarritako
ihardunaldietan gerra garaiko eta
ondoko itzultzaileei omenaldia
eskainiko die Elkarteak”

dezkar bat izatea erdietsi berri
da, APETI espainol elkar-teaz
aparte. Lehen bi urteetan euskal-
dunek hartuko dute ordezkari-
tza —Josu Zabaletaren eskutik—, hu-
rrangoetan galego eta katalunia-
rrek jarraipena egiteko.

Bestetik, itzulpenen egiazkota-
suna ziurtatzen duen zinpeko
itzultzailearen figuraren onespe-
na lortuko da EIZIEko dozena er-
di bat lagunentzat Madrilgo Kan-
po Arazoetarako Ministraritzatik,
egun ez dagoena.

3. biltzarrean, gainera, Elkar-

tearen zuzendaritza berriztatu
zen. Joan Mari Lekuonak lehen-
dakaritza utzi bait du, eta orde-
zko Iñaki Zubizarreta izendatu da.
Idazkari bezala Josu Zabaletak
eta diruzain gisa Jon Unanuak ja-
rraituko dute.

Udaberrirako berriz, ihardu-
naldi batzu antolatuko diren ira-
garpena egin du EIZIEk, bertan
gerra sasoiko eta ondoko itzul-
tzaileei omenaldia eskainiko
zaiera.

GORKA ARRESE

EREIN-EKIN BERE BIGARREN NARRAZIO LABURREN LIBURUA KALERATU DU

J.M. Mendizabal: «Zerbait kontatzeko garrantzitsua da hizkuntza goxatzea»

Atseginago ditu narrazio laburrak bai gustoz eta bai praktikotasunez. Literaturan aritzeko ordu gutxi uzten bai dizkio egunak. Narrazio hauek tartean-tartean lorturiko fruituak omen dira: «Ilargia lekuko».

Liburuaren izenburua «Ilargia lekuko» izanik, kontatzailea da benetako lekuko; orojakaile eta partziala, «protagonisten berotasuna eta sentimenduak nik neuk kontatzen ditut, beraiek ematen dioten garrantzi berbera ematen diet nik ere». Ipuin kontatzaile klasiakoaren papera jokatzeko du Mendizabalek, «nere kontakizunean ez dut egitura modernorik erabili, agian ez dudalako literatura moderno gehiegi ezagutzen; euskaraz ere gehien irakurri ditudanak klasikoak izan dira».

Kontrabando historio errealeak

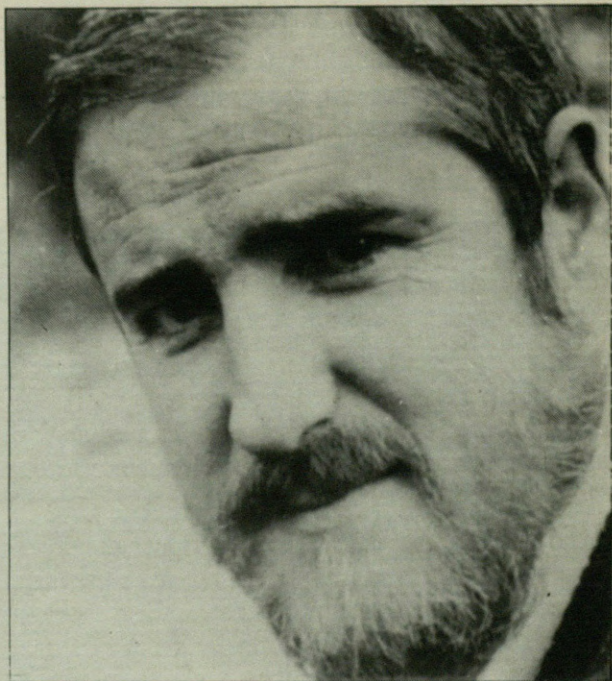
Bidasoan barrenako zazpi kontrabando histori dakartzkigu; «Goierritik Hondarribi aldera joan, eta besterik gabe sortzen dira kontrabandoaren inguruko histori zaharrak. Gustatu zitzaidan mundu hori eta haseran asmorik ere ez hortaz idazteko, baina gero jaso nituen halako hari batzuk eta nire ustez ematen zuen nahiko gai eta kontu zerbait gorpuzteko, eta serioago hasi nintzen histori eta datuak bilduz». Laupabost urtetan zehar eginiko nohizbehinkako lanaren emaitza da. Leku, herri eta pertsonaiak eta kontakizunak errea-

lak dira, «zertxobait asmatua baduten ere».

Beharbada, falta omen zitzaien zertaz idatzi eta momentu horretan, «argia piztu zitzaidan eta zergatik ez honetan eskua sartu? Badago hemen zer esana». Baserri bakoitza mundu bat da eta kalean bizi den askok bizi izan du hori gertutik, eta mundu errural hortara hurbildu gaitu. Bestetik «oraindik ez naiz ausartzen hirira jeisten; nahi nioke gaur egungoari heldu baina, lehenengo narrazioak ateratzeko nahiago izan dut hortara jo. Argi dago eskuak garbiago gertatzen zaizkizula».

Hizkuntzaren samurtzea

Gaia eta tratamenduaz gain, benetan azpimarragarria da hizkuntzaren aberastasuna eta estiloaren samurtasuna. Batez ere literatura zaharra izan omen du iturri hitzen eta esamolde berezien lortzeko. Saiatu da ere pertsonaien hitzetan bertako euskalkia erabiltzen. «Zalea naiz horrelako esamolde berezi horiek biltzen. Beharbada, gaur egungo hitzeko euskararen galtzen ari zaizkigun mode horiek, politik eta erabilgarriak direnak, lastima da paperean erabili beharra bakanrik. Hizkuntza hain bizia eta na-

“Protagonisten berotasuna eta sentimenduak nik neuk kontatzen ditut, beraiek ematen dioten garrantzia berbera emanez”

turala egiten dena oso eremu ttikitian topatu daiteke; publikora begira darabilgun hizkuntza askoz ere murriztagoa da».

Hizkuntza herrikoi darabil. Honelako kontraera bat egitean oso beharrezkotzat jotzen du euskara aberatsa erabiltzea, «zerbait kontatzeko garrantzitsua da hizkuntza samurtu eta goxatzea». Baina ez hizkuntza errazera jotzea; «zorioneko euskara erraza irakurlegoa erakartzeko!

Irakurleak ulertzerakoan ez baidu zerbait jartzen, eskastu egingo zaigu hizkuntza. Maila bat beti markatu behar da».

Literaturan, orain dituen asmoen arabera, mundu errural hortatik agian urruntzera joko du. «Orain nahiko nuke neuk asmatu. Gaurko situazioak isladatu nahiko nituzke, hau ere narrazio motzetan izango litzateke».

LOREA AGIRRE

KANPORAKETAK NAFARROAN HASIKO DIRA MARTXOAREN LEHEN ASTEAN

Euskal Kantu Txapelketa aurten haurrentzat soilik

Orain 20 urte Iparraldean hasi zen Kantu Txapelketak aurten lehenengo aldiz haurren edizioa burutuko du, aurrerantzean, nagusien lehiaketarekin txandatzuz bi urtez behin egiteko asmotan.

tuko dira: txikien taldea, batetik, OHOeko laugarrena bitartekoe-kin eta Gaztetxoan Taldea, bigarrenik, OHOeko zortzigarrena bitartekoe-kin. Horiek guztiak bakarka, binaka, edo taldeka har dezakete parte lehiaketan, nagu-

netan izena emateko epea otsailaren 15era luzatuko da eta interesatuek Euskal Herria irratora dei dezakete, 170151 telefonora.

Arabian eta Bizkaian ere ari dira antolatzaileak lehiaketa honen xehetasunak prestatzen. Bagare Euskal txokoak antolatua, kanporaketa bakarra izango da Gasteizko Iparralde Zentru Zibikoan maiatzaren 5ean arratsaldeko 5etan. Bizkaitarrek ere laster emango dute dituzten asmoen berri.

Iparralde eta Hegoaldean giroa diferente

Iparraldean, Euskal Kantu Txapelketaren jaioterrian bete bete dabilta txapelketa prestatzen bertako ikastolen elkarteak eta zenbait kultur talde. 1969ko txapelketan banaka garaile ateraz zen Maite Idirin dugu egun antolatze lanetan dabilena. Beraren esanetan, Iparralde eta Hegoaldeko kantagintzaren giroa oso ezberdina da. Iparraldean kantuak izugarritzko garrantzia mantentzen du, aldiz Hegoaldean giro hau galtzearekin ikusten du Euskal Kantari buruzko hegoaldeko jarrerak salatuz «badirudi Hego Euskal Herrian etxeko produktoa ez dakigula baloratzen, atzerriko produktoa asko ordaintzea ez zaigu axola etxekoarekin gonbaratuaz».

Azkenik esan Euskal Herriko Txapelketaren finala Iparraldean jokatu dela maiatzaren 26ean, aurrez informazio zabal eta zehatzik emango dela.

JOSEBA AZPEITIA

Iazko Kantu Txapelketaren finala Zuberoako Iruri herrian egin zen, Etxahun Irurikoa omenduz.

Kantagintza zabaldu eta bultzatzea du helbururik nagusiena Euskal Kantu Txapelketak, gure kulturaren bi ardatz garrantzitsuenak elkartuz: euskara eta kantua. Orain arte helduen artean burutu den txapelketa haurrengana zabaldu nahi dute, hiru helburu nagusi nabarmenduz: euskal kantagintza haurren artean zabaldu eta erakustarazi, haurrengana zaletasuna piztu eta kantuaren bidez haurrak hezi.

Lehiaketa hori aurrera ateratzeko herrialdeka eratu dira da- goeneko talde eratzaile batzuk

eta herri batzuetan bestetan baino aurreratu xego badaude ere, egun gutxi barru izango dira antolatzaileak leku eta data finak- tuak ateratzeko moduan.

Herrialdez herrialde

Gipuzkoan oiartzuarrak izango dira hain zuzen ere Ugaldetxoko Kultur Elkartea antolakuntza aurrera eramango dutenak. Aipatu elkarteko partaide batek adierazi zigunez, ikastetxe eta ikastola bakoitzean lehiaketa txikiak egin eta zonaldeka lehiaketa- tak eratzea da beren asmoa. Horretarako haurrekin bi talde era-

siek egiten duten bezalaxe. Oraindik lekua ziurtatu gabe bada ere, martxoak 31, apirilak 7 eta 21ean —guztiak larunbatak arratsaldeko 5etan— izango direla finalerdiak ospatuko diren dat- tak. Izen emateko epea otsailak 18an bukatuko da eta interesa- tuak 492509 telefonora dei deza- kete

Nafarroari dagokionez antola- keta jadanik aurreratu dago hi- ru kanporaketa eratu dituztela- rik: martxoaren 4ean Baz- tan-Errekan, 11ean Lizarran eta 18an Lekunberrin. Martxoaren 25ean Iruñean egingo da herrial- de mailako finala. Herrialde ho-

MAKETA-DUN TALDEAK EZ DITU INORK GELDI ERAZIKO (13)

Xementerio: «Hasierako kaña inork gutxi mantentzen du»

Punkak azken urteotan beherantz egin badu ere geure artean, Aramaioko boskote honek bide horri eutsi zion taldea sortzean, eta beste talde batzuk ez bezala berean jarraitzen dute. Soldaduzkak sortzen dizkie egun buruhausterik handienak.

ra, eta asteburuetan entsaiatzerik izango dugu. Ea aurreraxeago, tarteren batean zerbait grabatzen dugun; gogo behintzat badugu, hori fijo».

Bertakoen eragina

Kanta gehienak beraiek sor-

dira jaialdiak eta sarriago egiten, ikusten da badagoela zerbait egiteko gogo». Xementeriori dago-kionez, punk oldarkorra hitz gogorrekin lotzen jarraituko du, «batez ere askatasunaz, presoe-taz eta horrelakoetaz aritzen ga-ra», bide hori oraindik guztiz

Taldea sortu behar zutela eta entseiatzen hasi ziren 89ko udan, «distorsionerarik ere ez genuen», eta piskanaka-piskanaka beren musika finkatzen joan dira. «Lehenengo kantak entzun eta oraingoe-kin alderatuz, garbi konturatzen gara hobetzen goazela». Oraindik ordea ez dute uste dezaketen guztia eman dutenik; «ke ba, oraintxe hasi gara eta...». Bateria, kitarra eta baxua bi ahotse-kin lagunduz, 'baserri-punka' egiten dute, beraiek txantxetan dioten moduan. Taldea sortu zutenetik hona ordea, mota honetako musikak beherantz egin duela onartzen dute: «orduan talde batzu baziren, indar haundia erakusten zutenak, baina RIP, Cicatriz eta abarrak jeisten joan dira. Musika aldatu egin da eta ikusi egin beharko orain zer dato-rren».

Hasierakoari eutsiz

Aldaketa hau nahiko orokorra izan dela iruditzen zaie, inork gutxi mantendu duela hasierako kaña. «Hertzainak eta Barricadak ez dute lehenengoko gai gogorrik egiten, eta orain ikusten da asko aldatu dutela. Azkenean denek aldatu egiten dute». Baina

Ivanek dioskunez, Xementeriok ez du leuntasunaren bide hori hartuko. «Gustatzen zaigun musika egiten dugu, eta gainera musika bat egiten hasten bazara, ba horrekin jarraitu. Guk behintzat geureari eutsiko diogu».

Zuzenean grabazioren bat edo beste egin duten arren, estudio-tan sartu eta behar bezalako maketa grabatzeko gogorrik erakusten dute, «baina oraingoz batere intentziorik ez». Izan ere, taldeko bi soldaduzka egiten hasi berriak dira, eta beste bik joan beharra izango dute hauek amaitzerako. «Etxetik hurbil tokatu zaigu sikie-

«Presoak hor daude oraindik, eta joera gauza leunagoak egitea bada ere, geuk musika eta hitz gogorrak egingo ditugu»

tuak badira ere, badituzte bertsio batzu, «ia denak hemen bertako taldeenak. La Polla eta Cicatriz-enak batez ere, eta oso gutxi kanpoko taldeenak, hemengoak gehiago entzuten ditugu eta». Euskal Herrian musikak leuntze-ra egiteaz gain, giroa ere jeitsi egin dela diote, «baina orain hasi

erre gabea ikusten bait dute: «egoera horrelakoa bait da; presoak oraindik hor ditugu, eta joera gauza leunagoak egitea bada ere, guk egokia ikusten dugu zera, hitz eta musika gogorragoak egitea».

X.MAKAZAGA

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

☎ 271050 eta 270447

BIDEO ETA FILMEEI

AHOTS, HOTS ETA MUSIKA

EZARTZEKO PREST

IZBI SA
BIKOIZKETA GRABAKETAK

ARBAITZALDE ETXEA-SAN ROKE AUZOA

DONOSTIA

Tel: 46 20 64 - 45 00 00

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

EUSKAL

**EUSKARAREN I.
ERAKUSKETA
OROKORRA**

BAIONA

Otsailaren 2tik 11ra
UDAL LIBURUTEGIA

EUSKO JAURLARITZA

HIZKUNTZA POLITIKARAKO IDAZKARITZA NAGUSIA

«DENBORA ZIGILATUA» DU IZENBURUTZAT

Andrei Tarkovski errusiarraren zinema gogoetak libururatu

Bizitza oso baten lana dugu kaleratu berri den «Denbora Zigilatua» liburua, bizitza osoan zehar notatutako gogoeta eta eritziak. Andrei Tarkovski Parisen hil zen duela hiru urte minbiziak jota baina, klasiko guztiekin gertatzen den bezala bere lana ez da inoiz modaz kanpoko.

Tarkovskiren ustez zinea «orain arte inork isladatu ez duen bizitza eta munduaren alor berezi bat isladatzeko sortu zen», eta oraindik ere bide luzea omen du. Hastapenetan zegoela zioen zinegile errusiarrak eta beraz, zinearen historiaren arrastorik ez dago liburu honetan.

Zinea zer den, berak nola ulertzen duen eta beste gauza asko azaltzen dizkigu A. Tarkovskik, ordurarteko zinegile mirestuak bazter utzi gabe. «Halako klasikoa da Chaplin, berez horren osoa, duela hirurehun urte hil delako sentzazioa izaten dudala batzutan». Eta horrekin ez du esan nahi Charlot-en filmeak atzo bertan eginak ematen dutela ezta gutxiagorik ere. Chaplin-en lana osoa izateak ematen dio klasikoan antzintasuna. Bresson, Bergman, Buñuel, Kurosawa, Dovjenko, Mizoguchi, Vigo... agertzen dira mirestuen artean. Ez oster Eisenstein. «Errore estrukturalistaren» biktima omen zen azken hau.

Askorentzat Tarkovski da 'lehen zinegile errusiarra', ordurartekoa zine 'sobietarra' bait zen. Nolanahi ere benetako aurrelartzat jo daiteke zentzu batetan, hasiera berria eman bait zion bere modura zine erru-

siar nahiz mundukoari. Stalin ondorengo baina perestroika eta glastnost-en aurreko zinegilea.

Ikusleekiko harremana ere oso bere modura ikusten zuen eta urte askotan zehar ikusleen errespetuzko distantzia jasan ondoren, galtzaile hutsa ikusten du bere burua harreman hauen barruan. «Artista batek zerbait egitea lortzen duenean, finean besteengan dagoen hutsunea betetzen duela se-guru nago —nahiz besteek momentuz horren kontzientziarik izan ez—. Horrexegatik suertatzen da beti publikoa garaile, irabazi egiten bait du zerbait. Artista beti da garaitua, ordaindu egin behar duena».

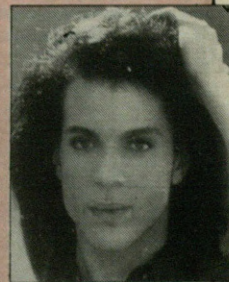
Zazpi filmek osatzen dute Tarkovski-ren lana eta bere izatearen adar nagusiak filmeotan bilatu behar ditugu liburuan baino gehiago. Ez dira memoriak, zinegile baten ikuspegia baino eta, Tarkovskirentzat gauza serioa da zinegile izatea. «Errealizatzaitea izatea erabakitzen duenak bere bizitza arriskutan jartzeko erabakia hartzen du, prest dago arduradun bakartzat joa izateko».

J.M. HERITZ

Zipristinak

PRINCE DEBEKATU IRLANDAR ALKATESAK

□ Datorren uztailaren 7an jo behar zuen Prince-k Irlandako Cork herrian baina Chrissie Ahern alkatesak debekatu egin dio. «Emakume eta kristaua naizenez ezetza eman behar diot kontzertuari».

Arrazoia, Prince-ren «hainbat testutako izakera sexual agerikoa». Bitartean Oliver Stone zine zuzendariarentzako lanean ari da kantaria. Jim Morrison zenaren bizitzaz egingo duen filmearen musika sortzeko enkargua du oraingoan.

BON JOVI KANTARIAK HOMOSEXUALAK IRAINDU

□ Dublín eskeinitako kontzertu batetan «ekipoa marikoi talde batek zehatu dit. Los Angelesko marikoi txuloputa koadri-la bat...» eta antzerako gozokeriak bota zituen New Jersey-ko kantariak zazpi mila fan aurrean zituela. Erantzuna berehalakoa izan da eta denuntzia jarrita dago Irlandako Gay Federazio Nazionalean. Gay komunitateari barkamena eskatu dion arren Bon Jovi-k kartzela eta 10.000 libratako isuna ordaindu beharko ditu errudun deklaratzeko badute.

DAVID BOWIE BERRIZ ERE MUNDU GUZTIKO TAULAN

□ Martxoan Canadan hasi eta abuztuaren bukaera aldera emango dio akabera Bowie-k tournée berriari bost kontinenteak eta hamalau herrialde desberdin bisitatu ondoren. Kontzertu saio honetan aintzineko kantak erabiliko ditu eta erreperitorioa, entzuleek beraiek aukeratuko dute. Herrialde bakoitzean adieraziko den telefono zenbakira deitu eta nork bere gustoko kantak eskatu ahal izango ditu. Kanta dedikatuak zuzenean?

Zinema

Zur eta lur

● Glenn Close egungo aktorea langile eta finena dugu, duarik gabe. Lehengo hilabetean bere azken pelikula estreinatu zuten Estatu Batuetan, «Immediate Family», Jonathan Kaplan zuzendariarena. Oraingoan James Woodsek laguntzen dio errepartoan eta haurrik izan ezin dezakeen bikote baten gorabeherak kondatzen ditu. Filmea bukatu bezain agudo, Close beste proiektu batean sartu da, «Reversal of fortuna», hirurogeigarren hamarkadako bikote aberats baten historia erreala. Hurrengo lankidea Jeremy Irons izango da, eta zuzendaria, berriz, Barbet Schroeder.

● Bertold Bercht eta Kurt Weill konposagilearen «La ópera de tres peniques» zeluloidera itzuliko da berriro hemendik gutxira. Jakina denez, G.W.Pabst zuzendariak 1930. urtean eraman zuen obra pantailara, eta oraingoan Menahem Golan israeldarrak pentsatu du berdina burutzea. Aktoreen buru Raúl Julia aurkituko da, bere aldamean Richard Harris, Roger Daltrey edo Julia Walters bezalakoa antzezleak izango dituelarik. Obra, XVII mendeko opera batetan oinarrituta dago.

Zuzendaria: Pedro Almodóvar. **Aktoreak:** Victoria Abril, António Banderas, Loles León, Maria Barranco, Rosi de Palma, Julieta Serrano, Paco Rabal. **Gidoia:** Pedro Almodóvar. **Argazkia:** José Luis Alcaine. **Musika:** Ennio Morricone. **Produktorea:** Agustín Almodóvar. Espainia. 1990.

“ATAME”, KATEATURIK BIZITZEKO MODUAN

«Qué he hecho yo para merecer esto?» errodatu zuenetik, Pedro Almodóvar hesi eta oztopo berrien aurrean aurkitu izan da estreinaldi guztietan: lortuko al du azken obra honek aurrenekoaren arrakasta estaltzea?, galdetzen zuten beti kritikoeek. Listoia maila altuan ezarri zen «Mujeres al borde de un ataque de nervios» filmeak erdietsitako prestigioaren aurrean, eta horregatik akaso, «Atame»ren agerpena movida delakoa eta antzeko txoroaldien morborako entseia baino ez da gertatu. Hala badere, zinegile mantxegoak ohizko ildoari segituz eta bere topikoak berriro errepikatuz, azken lanaren zapore gozoa ahaztu eta trebeziaz trebatutako produktua eraman du merkatura, abildade osoz landua.

Bahiketa eta amodioaren arteko harremana sarri askotan filmatu da zinemari. Almodóvar alabaina, bere betiko bidera itzuli da eta «La ley del deseo» edo «Mujeres» pelikuletako esentzia eta partateak berreskuratuz, ironia beltza eta lengoia aparta erabili ditu «collage» antzeko produktu atsegin eta oso errespetagarria burutzeko. «Atame»ren gidoia ez da borobila, eta pasadizo nagusienak gag-etara mugatzen dira; hala ere, bere zinema osoak duen xarma gordetzen du, oraingoan baliabide ekonomikoaz aprobetxaturik.

Douglas Sirk eta melodramari omenaldia eskainiz, Almodóvarrek kamararekin dakien guztia erakusten du, hasierako planuetan bezala. Victoria Abril eta Banderasek lan bikaina burutzen dute, bere musak plako xamar aritzen diren bitartean. Historia azken finean, bi historia desberdin eta kasik loturarik gabekora mugatzen baita, eta nagusiak lotzen duen bitartean, bigarrenari kili-kolo geratzen da, aktoreen antzera. Orokorrean ordea, filmeak lotu egiten zaitu, Almodóvarren ironiak, eta dialogoak idazteko erak bereziki, eutsi egiten zaituelako, halabezarrez.

A.G.

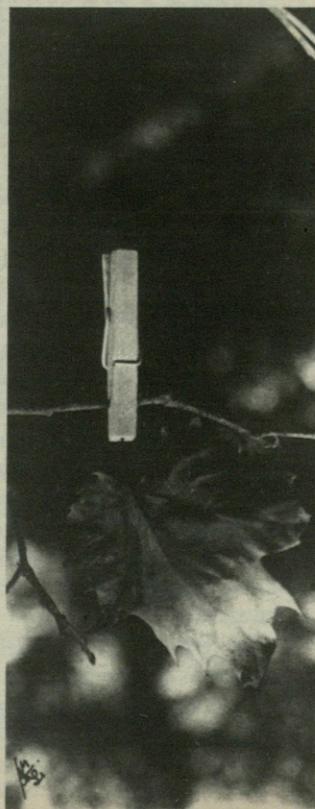
Zine Klubak

● Bilboko FAS zine klubean Manuel Gutierrez Aragon-en **Malaventura** pantailaratuko dute astelehenez, hilak 12.

● Orson Welles-en **El extranjero** filmea ikusgai izango da **Azkoitiko Gaztetxe**ko zine kluben eskutik, otsailaren 11an Kultur Etxean, arratseko 8,30etatik aurrera.

● Groseko zine forumean Paolo eta Vittorio Taviani-ren **Padre Padrone** filmea eskainiko dute otsailaren 10ean, larunbatez.

● Elorriko **Arriola** Kultur Areatan **Dublinese** filmea izango da ikusgai otsailaren 11 eta 12an, arratseko 8etan. Ostegunez aldiz, hilak 15, Monty Python-en **Brazyl** filmea izango da ikusgai, ordu berean.

Antzerkia

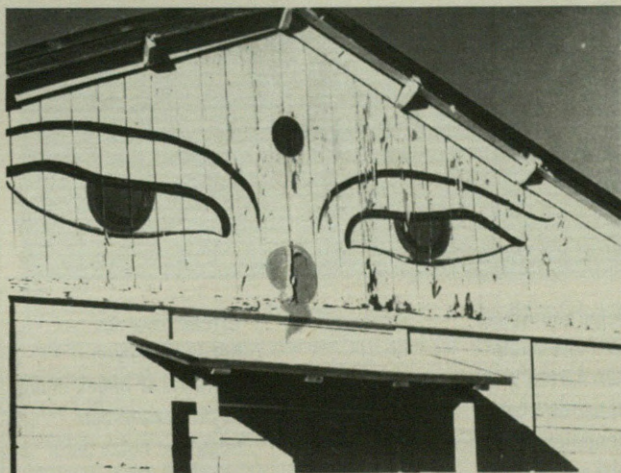
Komikiak

● **Basauriko II. Komiki Lehiaketara** lanak aurkezteko epea otsailaren 28an amaituko da. Kultur Etxeak antolaturik, banan bana zein taldeka parte hartu ahalko da eta lanek zuri-beltzezekoak beharko dute izan, euskaraz zein erdaraz errotulatuak. Kopia baztertuz, jatorrizko plantaxak eta oraindik agertu gabeko pertsonai eta gidoiak baino ez dira onartuko. Lanen neurriak 18x24 edo proportionalak izan beharko dute, eta bitik lau plantxara bitarte-koak.

Egileak lema bat aukeratu beharko du, plantxa guztien atzekaldean beste ezer gabe iragarriko dena, berari buruzko datuak kartazal itxi batean bidaliz, aurrealdean hautatutako lema duela. Epaimahaiaren erabakia eta sari-banaketaren eguna martxoaren 12an emango da aditzera, eta Basauriko Udal Kultur Etxeak ezarritako epaimahaiak aukeratutako lanez 'Jata Di Da' aldizkariaren ale berezia kaleratuko da. Sariak 30.000 eta 100.000 bitartekoak dira, eta informazio gehiago eskatzeko zein lanak bidaltzeko, jo ezazue Udal Kultur Etxera, Ibaigane 2, 48970 Basauri (94-4499943 tlf.).

Antzezkizunak

● Hilaren 16an, ostiralez, **Ama begira zazu** antzezlanak aurkeztuko da, "Arriola" kultur aretoan, Elorrioren, gaueko 10etan hasita.

● Donostiako "Antzoki Zaharra"n, hilaren 11an igandez, **Txontxongilo** taldeak "Ipurtargi" antzezlanak taularatuko du, arratsaldeko 8retan hasita.

● "Antzoki Zaharra"n ere, otsailaren 16 eta 17an, "Modigliani" obra eskainiko du, **Orain** antzerki taldeak, arrats partean.

● Elorrioko "Arriola" kultur aretoan, hilak 9, ostirala, "El último de los amantes" antzezlanak ikusgai izango da, **Isarrusi** taldearen eskutik, gaueko 10etatik aurrera.

Komikiak

● Bilboko Emakume Udal Zerbitzuak antolatuta, **Maila berean ezberdin** komiki sari-keta jokatu da. Emakumeen aukera eta eskubideen berdintasunari buruzko I. komiki lehiaketan lanak aurkezteko epea otsailaren 22an itxiko da, eta nahi duen orok parte hartu ahal izango du, banaka zein taldeka. Aurkezturiko lanen gaia «Emakumeen aukera eta eskubideen berdintasuna. Maila berean ezberdin» izango da eta komikiek jatorrizkoak eta argitaratugabeak beharko dute izan, euskaraz zein gazteleraz, haur eta gazteei begira eginak.

Jatorrizkoen neurria 18x24 edo honen arabera dela, komikiak zuri-beltzezekoak zein koloretakoak izan daitezke. Informazio gehiago jasotzeko edota prestatutako lanak bidaltzeko jo ezazue helbide honetara: Bilboko Udal Emakumearen Udal Zerbitzua. I. Komiki Lehiaketa. Ernesto Erkoreka plaza, 1. 48007 BILBO.

Bertsoak

Plaza saioak

● **Zestoako** polikiroldegian bertso saioa izango da otsailaren 10ean, gaueko 10etatik aurrera, Joxe Lizaso, Euskitze, Egaña, Peñagarikano, Lazkao-Txiki eta Mendizabal seikotearen eskutik, Laxaro Azkune gajartzaile lanetan arituko dela.

● «Euskadiko Sei Orduak» txirrindulari ekitaldiaren barne **Basarriri omenaldia** egingo zaio. Bertan izango dira Sebastian Lizaso, Euskitze eta Lopategi, otsailaren 10ean, larunbatez.

● Hilaren 10ean baita, **Antzuolako Gaztetxeak antolatuta**, Anatx, Soroazabal, Izarzelai, Aitor Sarasua eta Danel Goikoleak bertso saioa eskainiko dute gaueko 10,30etan hasita; Jon Sarasuak egingo ditu gai-jartzaile lanak.

Paperak jasota

Iaz eginiko I. ELORRI SARIA bertso paper lehiaketan, gaztetxo mailan lehenengo saria jaso zuen lana.

NI ALKATE BANINTZ

Segurako Alkate izendatu naute herritarren gogua behar dira bete kanpotarrek hementxe bizi nahi badute Euskaraz ikasteko dute hilabete

Herri hontan tabernak eskailera saila legatzak harrapatzen asko dira saia harrapatu ta gero ezin igo maila berdindu eta jarri sarrera lasaia

Txoriak botatzen ehiztariei multa azeri ta beleak behar dira bota apunteria findu zaindu eskopeta txerri gorri ta xagu asko dago eta

Kale estu hauetan hainbeste arazo balkoiak teilatura behar dra jaso aparkatzen hasita gehienen frakaso astoakin ibiltzen ziraden eroso

Urteak pasa eta herria hustutzen mutil zahar hauek denak ez dira ezkontzen negu hau hotza dator saiatu aurkitzen tabernak utzi eta etxeak berotzen

Uraren zerbitzua behar da berritu eta horretarako esanai jarraitu goizean goizetik harropak garbitu txokolata gera bertatik serbitu

San Joanetan plazan badago lekua nahiz eta musikak zoratu kaskua herriko jende denak dantza aureskua gazteak zaharrari emanaz eskua

Alkate berri honek buruan dabilta beste mila gauz baina orain ezin mintza norbait kexu badago etorri honuntza berai emango diot herriaren giltza

ENeko GOIBURU

Plaza saioak

● Lapurdiko **Saran**, arratsaldeko 4etatik aurrera Lopategi, Lizaso, Euskitze, Xanpun, Jesus Arzallus, Txomin Ezponda eta Jean Pierre Mendiburu bertsoan arituko dira otsailaren 11an, igandez, Amordio aretoan.

● 'Auzoz auzo' kanpainaren barne, hilaren 11an zehaztu gabeko bi bertsolari arituko dira Donostiako Amara Berrin, Ezparru tabernaren aurrean.

● Otsailaren 17an, **Azkoi-tiako** Floreaga eskolako aretoan bertso saioa izango da gaueko 10,30etatik aurrera Narbaiza, Larrañaga, Euskitze eta Egañaren eskutik, antolatuta duten Kultur Kontzientziazio Kanpainaren barne.

Musika

Kontzertuak

● Otsailaren 9an, ostiralez, **Delirium Tremens** taldeak kontzertua eskainiko du Zornotzako **Barrabas** aretoan, gauerdia baino lehentxeago hasita.

● **Tu-k** ondarrutarrak Hernaniko gaztetxean izango dira otsailaren 10ean, larunbatez, gaueko 10etatik aurrera.

● Hilaren 17an **M-ak** taldearen kontzertua iragarri dute Tolosako ferialean, gaueko 10,30ak aldera. Bestalde, ETBk kontzertua oso-osorik grabatuko duela ere jekinerazi digute.

● 'Kultur Bideetan' kanpainaren barne, Beasaingo Plaza Estalian dantzaldia izango da **Drin-dots** taldearen eskutik otsailaren 11an, igandez.

NON ZEGOK GURE ROCK'N'ROLLA?

Hertzainak taldearen laugarren diska kaleratu baino lehen, "Aitormena" izenez plazaraturiko hiru abestiko maxisinglearekin, musika aldetik somatu zaien aldaketa nolabait aurreikusten zen. Azken diskak, "Amets Prefabrikatuak", ezin uka soinu nahiz konponketa aldetik, kualitatiboki gora jo duela. Kantak teknikoki landuagoak izaki, soinuak ere irabazi du.

Bestalde, argi dago lehen diskoekin gonbaratuz gero, abestien letrak bigunagoak direla, ez hain errebeindikatiboak. Esan daiteke ere erritmoari dagokionez beste hainbat gertatu dela; hau da, melodia poperogoetara jo dutela.

Hamar kantuz osaturiko diska luzean, lau kanta suertatzen dira azpimarragarri. "Aitormena" abestiak maxian grabatu zutenekotik izugarrizko bertsio ezberdina jasan du. Maxian abesti gehienak lez rock erritmoa bazuen oinarri, diska luzean bibolinen soinu klasiko hutsez da lagundua Gari (abeslaria) kantatzen. Esan behar, bibolin melodiaren konposaketa izugarri ona dela; ez aldiz melodia eta abeslariaren ahotsaren arteko lotura edo uztartzea. Diskako pieza bitxia dela esango genuke. Orokorrean, maxian agertzen den lehen bertsioa gustagarriago suertatzen da.

"504" kantuak berezia duena txalapartaren oinarri erritmikoan datza. Derribos Arias talde desagertuaren "Tupeak gora" abestiaren bertsio bat ere badago, zeina agian inoiz gaztelaraz kantatuko duten. "Zuzen heriotzaraino" abestia, taldearen lehen garaitakoa da, hau ere bertsio berri batean; oraingoan biziago eta martxa handiarekin.

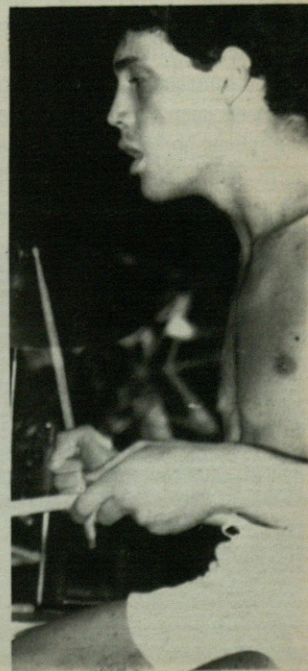
Aipatu bezala taldeak samurtzera jo du, gehienbat nahasketa eta konponketak direla medio, koruak, instrumentu desberdinak eta pop eta blues erritmoak sartuz. "Non zegok gure rock'n'rolla" diotenean beraien abestietako batean, burura datozkigu, taldearen lehen diskak; gusto kontuak hartuz gero atseginago eta esanguratsuagoak zirela deritzogu.

Hertzaina taldeak jasan duen beste aldaketa bat zuzeneko saioetan argi ikusten da. Diskan arroxatu (maxiko kotxe arroxaren pareko) badira, zuzenean indarra eta martxa gehitu diete kontzertuei, eskertzekoa dena.

K. AZPIAZU

Borroka egunak

● Otsailaren 13tik 25era bitartean eta **Patxa** elkarteak antolatuturik, 'Borroka egunak' izenpean ekitaldi ugari antolatu dituzte. Hilaren 13an, arratsaldeko 4etatik goiti txistulari, gaitero, dantzari, erakusketa eta abarrak izango dira Baiona Tipin. Ondoren, **rock kontzertua**, BELTZEZ, HAURTZARRAK eta TROLLS taldeekin, ondoren *po-teo-gaua* ere iragarri dutela. Otsailaren 16an langabetuen lan erakusketa izango da Patxokian, ondoren afaria egiteko, eta 18an, ostegunez, toki berean bazkaria, txistulari eta kantariekin. Hilaren 19tik 23ra bitartean bideo emanaldi eta erakusketez gain eztabaida sorta ere burutuko da arratseko 8,30etatik aurrera, eta azkenik, otsailaren 21ean antzerki emanaldia izango da Bordaxuri taldearekin, gaueko 9etatik goiti.

Astia

Bidaia

Transjurassiennen
iraupeneko eskia

Angeluko «Ibaialde» taldeko partaideek autobusa antolatu dute otsailaren 18an Frantziako Transjurassiennen nazioarteko iraupeneko eski saioan parte hartzeko. Autobusean 50 kiderentzat tokia izaki, oraingoz erdia baino ez dute bete, beste erdia betetzeke dutela. Irteera otsailaren 15erako pentsatua dute, arratsaldeko 8ak aldera, gaez bidai osoa egin eta ostiralez eskiatzeko moduan izateko; Euskadira astelehenez itzuliko lirake. Bidaia osoa, egoitza eta jatorduak barne, 20.000 pzt.a. inguru izango da. Zuetako inork bidaia egiteko asmo edo gogorik balu, Lapurdiko 07.33/59039075 telefono honetara dei ezazue (Jean Marc- ez galde).

Bestalde, Angelun bertan «San Fermin»a burutuko dute otsailaren 24ean, itxurazko entzierro eta guzti. Arratsalderako debategoa ere antolatu dute, eta horretarako Iruñeako entzierro lasterkaria eta jaien antolaketan parte hartu duen norbaiten partaidetza lortu nahi dute. Norbait prest egongo balitz, dei dezala 07.33/59559189 telefonora.

MAGDALENA MENDIKATEA
BURGOS ALDEAN

Mendizerra eta mendi batzu, Euskal Herrian ez badaude ere, gure mendigoizaleen bilgune bihurtu dira. Eta kasu askotan 'gureak' bailiran hartzen ditugu. Leku horien artean, Burgosen kokaturik, Magdalena mendizerra dugu. Bizkai alboan dagoen mendikatea hau Magdalenako Ateskatik, Cadagua herri gainean, Castro Grande-raino hedatzen da eta Arabako Garobel mendizerraren antzeko lautada dugu. Lautada horretatik, Iparralderantz, Mena haranerantz izugarritzko malkarrak jeisten dira, aitzitik Hegoaldean, Losa bailaran, ordokia zabaltzen zaigu.

Aipatu bi haranetatik (Mena eta Losa) igon daiteke, mendigoizaleentzako Mena bailara interresgarriagoa izanik, zeina hurbil gertatzen zaigun: esate baterako, Donostiatik Bilbo-Balmaseda-Villasana de Mena-Cadagua bideari jarraituz 145 km. besterik ez dau-de.

Mena bailara birika naturala da, industria eta poluziorik gabekoa eta harana heuren udako egoitza bihurtu duten lagunuen presentzia nabaria da herri txiki guztietan, pertsona horien gehien-goa Bilbo ingurukoa dela.

Dagoeneko Magdalena mendizerra kokatua, aste honetan gomendatzen dizuegun ibilbidea zerra horretako hiru tontorrik garaienetan zehar doana litzateke. Beraz, Cadagua herritik hasita, Magdalenako Ateskara (820 m.) ailegatzeko da ondoren Cantagallo eta Muga iturrietatik pasatzeko. Hortik abiatuta, gailurrean zehar hiru tontorrek zapalduko ditugu, hau da, Peña Mayor (1.256 m.), San Mames (1.202 m.) eta Peñalba (1.244 m.). Ibilbideari amaiera emateko Peñalbatik Siones herrira jeitsiko gara, orotara ia 8 ordu emango ditugularik.

Mendi mundua

Argia eta
elurra

Mendiak bera estaltzen duen elementuaren arabera jokatu du: elurra badago, %70 eta 90 bitarteko eguzkitiko izpi kopurua erreflektatuko du; belar geruza edota landare geruza bada, %10 eta 30 bitartekoa; eta landaretzarik egon ezean, %8 eta 15 bitartekoa.

Horrez gain, goierari esker eta mendi garaietan aireak duen xahutasuna dela eta, izpi ultramoreak biziagoak izango dira. Aipatutakoak geure gorputzean dauka eragina, jakina. Izpi ultramoreen eraginez erredurak ager daitezke. Hori dela eta, uken-duen erabilpena komenigarria dugu azala babesteko.

Begiak ere betaurreko ilunez babestu behar dira, elur edota izotzean erreflektaturiko argiak beraiei kalte egin bait diezaieke, konjuntibitisasortuko delarik. Konjuntibitis honen ondorioak honakoak dira: konjuntiba eta betazal inguruko azalaren hantura; malkozko jariatzearen gehipena; erresumina; eta, jakina, begien intolerantzia argiaren aurrean. Arazo hauek ekiditzeko begiak erabat babesten dituzten beturrekoak erabili behar ditugu.

K. MAULE

Osasuna

Osasunaren ardura

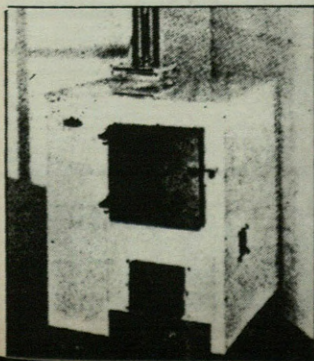
ERRAUSKAILU AUTOMATIKOA

Fabrikatzaile britaniar batek merkatuan jarri berria du errauskailu trinko bat, laborategi eta material kirurgikoko hondakinak kontsumitzen dituen, kerik sortu gabe, errauts fin eta esteril bihurtuz. Horrela, bada, hondakinak eliminatzeko sistema eroso eta eraginkorra eskaintzen du.

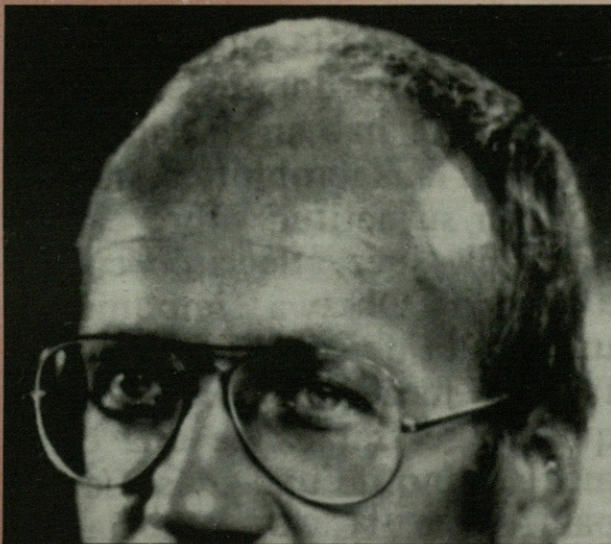
Errauskailuak, ikus argazkia, metro bat luze, 1,3 m. zabal eta 0,75 m. hondoan neurtzen ditu eta bere pisua 476 kg-koa da, erregailuak eta aginteko eta kontrolko armairua kenduta. La-beak petroleoz edo gasez funtziona dezake eta 220 V-ko korronte elektrikoa behar du. Ordubeteko ziklo bakoitzean 6,8 kilo hondakin eliminatzeko gai da.

Hondakinak erregailu nagusian suntsitzen dira, erregailu-osteko tresnak sor daitekeen edozein ke edo usain kontsumitzen duen bitartean. Errautsa bandeja berezi batean biltzen da eta aparatuarekin batera saltzen dira garbiketarako tresnak ere. Erite-txe, medikuen eta dentisten kontsultategi, laborategi eta ospitale txikietarako oso baliogarria gerta daiteke errauskailu berri hau.

JABIER AGIRRE

BURUSOILERIA ETA ELIKADURA

Burusoileria kopetatik agertzen baldin bada (hedakundea), isurki eta azukre desberdinen kopuru txikiagoa hartzea komeni da eta handitzea, berriz, jaki gogorren ingestioa: intzaurrak, gazta, zituak, algak. Gatza jatea, esate baterako, dendora gutxitan ondorio onak ekartzen dituen osabidea dugu. Dena den, sendabide honen arrakasta leunki egitean datza, hots, gatz handia hartu baino sarrago jan behar dugu progresiboki.

Soileria buru erdikaldetik hasi kasu (laburtzapena), okelak, arraultzak, koipeak eta abarreko elikagai gogorrek errefusatuko dira, aldi berean, ura, zumoak, barazkiak eta horietakoak gureganatuko ditugula. Kasu honetan, janari gogorren ordeaz ur handiago dutenak hartzea da funtsa. Gauero intsusa infusioa hartuz osatu daiteke sendabide hau.

Alde batean zein bestean burusoileria nabaria izanez gero (nahasitakoa), janari desberdinen arteko nahasia daukagu konponbide. Horien arteko orekan legoke, alegia.

Hala eta guztiz ere, egoera guztietan esentzia baten aplikapena lagungarria gertatzen da. Hona hemen, erraz prestatzen den produktuaren errezeta: 8 zentimetroko zumar azal zati bat ordu laurdenetan irakiten utzi bi litro uretan. Iragazi eta lorturiko ura, buru garbiketa izan ondoren, igorzenaren bidez erabili. Hilabetez errepikatu behar da sendadura, aste batean osabideari atsedena emango diogula.

Zumarrez gain, pinu eta azuzena azalak erabilgarriak izaten dira, lehen aipaturikoa hedakunde kasurako eta azuzenakoa burusoileria buru erditik agertzen bazaigu, bereziki.

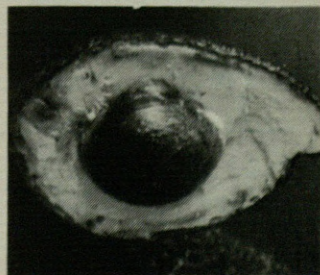
E.MINTEGI

Elikadura

GUACAMOLE MEXIKARRA

Mexikon arrakasta haundiko aguakatez egindako saltsa-krema da eta otordurako justu prestatu behar duguna, aguakatea denboraren eraginez iluntzen bait zaigu. Hona hemen guacamolea gauatzeko behar ditugun osagaiak: bi aguakate gordin, zurituta, desezurtuta eta sardexka batez pure eginda; bi tomate zuritu eta hazi gabekoak; estuki birrinduriko kipula txikia; bi goilarakada txiki limoi ura; piperrautsa; itsas-gatza. Mexikarrek piperrinak gehitzen dizkiote, baina hobe dugu beroiek alboan uztea osasuntsuak ez bait dira eta beste jakien zaporea hilko zuten eta. Guacamolea tomateak betez zerbitza daiteke edo apio zurtoinez. Baita perrexilez onnatuturik dagoen bezala ere har dezakegu.

Aguakateari buruzko aholku praktikoa batzu emango ditugu ondoren: aguakatea aukeratzera-koan, zurtoin ondoan presio egingen da. Alea heldua bada, azala pixkat hondatuko zaio. Aguakatea heldua izatera egun gutxitan ailegatzen da, baina horrela izanda helerazteko nahian orri batean biltzen da. Azkenik, esan behar, fruitu hau hozkailuan arazo barik kontserbatzen zaigula. Hala ere, zatituriko aguakatea ilun ez bihurtzeko limoi zumoz garrotatzen da.

Telebista - Irratia

Botoia sakatu aurretik

'Doll Andere Gurea'

● Igandean, 15,30etan **'Hawk Mendekaria, (1980)**. Bi anaiei buruzko historia da; biak ezpata majiko batengatik borrokan dabilta. Gazteena bihotz onekoa da, bete beharren eta ohorearen zentzu handiduna. Nagusia aldiz ankerra da, aitararen erahilea. Filme hau fantasia munduko lehenetarikoa dugu.

Zuzendaria: Terry Marcel.
Antzezleak: Jack Palance, John Terry, Bernard Bresslaw eta Ray Charleson.

● Osteguna, 21,00etan **'Doll Andere Gurea', (1946)**. John Payne, Iraultza gudaz gerortik, nahiko ahulduta gertzen da eta Virginia estatua uztea erabakitzen du, Filadelfiara joateko, bere emazte eta alabarekin. Paynek bere alabaren ezkontza konpontzen du, nahiz eta alabak gizon hori ez maite. Gizona hiltzen zaio eta bere ikuspuntuak aitortzeko

● Igandea hilak 11, 12,25etan **Zornotzako Krosa**. Zornotzatik zuzenean.

● Asteazkena hilak 14, 21,00etan, **Futbola**: Real Ma-

Ikusi baietz!

drid-Barcelona.

● Ostirala hilak 16, 00,00etan **Pilota**. Zesta Punta Durangotik.

● Igandea, hilak 18,

11,55etan **krosa**. Santestebanetik zuzenean.

● Osteguna, hilak 15, 22,05etan **Alfred Hitchcock-en ordua**. 'Zu Andre-gai garbia oraindik'.

ez du aukerarik izango.

Zuzendaria: Frank Borzage.
Antzezleak: Ginger Rogers, David Niven, Burgess Meredith eta Horace McNally.

● Igandea, 15,35etan **'Aho Biko Ezpata', (1975)**. Tom Skelton, Floridan bizi denaren helburu handienetako bat, arrantza gidaria izatea da. Nichol Dance, beste arrantza gidari batek ideia hori burutik kendu nahi dio. Hau ez du lortuko, eta beste gidari batekin plan berezi bat prestatuko dio Tomeri. Tom engainatuta sentitzen da, eta Dancereen untzia su emango dio.

Zuzendaria: Thoma Mc Guane. Antzezleak: Margot Kidder, Warren Oates, Peter Fonda eta Burgess Meredith.

Txori batek esan digu...

● ETBk, kanpotik iristen zaion **publizitatea euskaratzeko zerbitzua** eraikitzekotan dabil. Zerbitzu berri hau, ETB berak antolatuko luke eta **dohain** izango litzateke.

Kontutan izanik ETBra iristen den publizitatearen kopuru handiena erdaraz eginga dagoela, ezinezkoa zen horrelako zerbitzurik gabe egotea. Harrigarria da, nola demontre egon diren orain arte horrelako zerbitzurik gabe, ze t.b. piztu besterik ez da egin behar, zer nolako inpaktoa egiten duen jakiteko. Erdera hurtsa Euskal Telebistan, alajaina.

Beste urrats bat ematekotan daude, ea bide egintza honetan jarraitzen ausartzen garen. Zorionak!

J.M. EGANA.

Telebista - Irratia

Airean erantzun

Edurne Ormazabal:

«Katu Kalen, gogo biziz saioa aurrera ateratzeko»

Edurne Ormazabal, Katu Kale saio musikaren aurkezlea dugu, beste hainbat profesional gisa, programa egoiki bat ateratzen ahaleginduz. Edurne Tolosan jaioa da, psikologia ikasketak Donostian eginak ditu eta irati munduan ere ibilitakoa da.

ARGIA.— Katu Kale bezalako programa on bat egiteko, ze erizpide erabiltzen dituzue, musika eta klipen aukeraketan?

Edurne Ormazabal.— Kalitatea da bilatzen dugun lehen gauza, nahiz eta hori oso erlatiboa izan. Gure gustuak ere badu zer ikusia aukeraketa horretan eta hortik, guk erakus-

ten ditugun gauza asko, behar bada ez dira arrakastatsuak.

A.— Azken aldiko CIESe-ko datuen arabera, ETBn, programa kultural sailean, Fahrenheit da ikusle kopuru handiena duena. Non geratzen da Katu Kale, zer esango zenuke?

E.O.— Nik ez dut gehiegi sinisten datu horietan, ez dut

ulertzen zergaitik hilabete batetan Katu Kale asko ikusi daitekeen eta hurrengo hilabetean berriz gutxiago. Izan daiteke konpetentziagatik, beste kanale batetan Hitchcock edukitzeak asko suposatzen bait du. Eta beno, Fahrenheit asko ikusten bada, deputamadre iruditzen zait niri, sentitzen dudana da Katu Kale gehiago ez ikusteak.

A.— Programaren emititze ordua zure ustez egokiena da? Badirudi, larunbate-tako errepikapena, astarte-koa baino jende gehiagok ikusten duela; desegokitze bat ahal dago? Horrelako saio atsegin bat ez al zen gehiago zaindu behar?

E.O.— Jende gehiagok ikusten du bai, niretzat ez da inolaz ordu egokia. Gazez, 10,30etan mandoa kontrolatzen duena aita edo ama da eta hauek ez dute Katu Kale ikusten, gazteentzat zuzenduta bait dago. Baina T.B.ren ustez ordu onena da. Dena den aztertzen ari gara, gure ustez ordu desegokia bait da.

A.— Zure ustez zer falta da programa musikal oso bat egiteko ETBn?

E.O.— Ba medio asko, nik uste medio falta handia dagoe-la, edo karentzi dexentea behintzat. Noski gu oso brillanteak izango bagina eta ni kriston aurkezlea izango banintz dena askoz hobeto aterako zen, baina beno, ahal duguna egiten saiatzen gara gogoz eta burubelarri lan egiten.

J.M. EGANA

Ikusitakoak ikusita

Iraultza

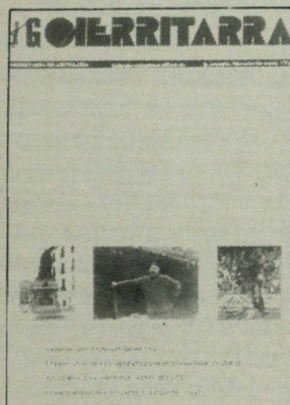
PTelebistaren asmakuntzak ekarri zuen 20. hamarkadako irudiaren mundura. Komunikabideetan gertatu diren berrikutzarik gehienak beste alor batetan jaio ohi dira, ordea: sate-litezko telebista, militarren eskutik, esaterako. Injeniaritza industrialak sortutako baliabi-deak dira ordenagailuz egindako irudiak. Kotxeetako piezen diseinuak ale berberak beste era batetara kokatu, eta giza-kiak eta txakurrak sortzen ditu. Diseinu elektronikoak etxeko pantaila hornitzen duenean, irudi ikusgarriagoak, beldurgarriagoak, larrigarriak munduratzzen dira.

Telebista sortu eta 70 urte beranduago, berriro irauli dira gauzak. Hasiera batetan 'errealitatearen lekuko' izan zena bere errealitate propioaren sortzaile da gaur. Pantailatik honutzako munduan kausitzen ez den errealitatea. Denboraren poderioz, gure mundu honetik itxura errealago hartuko duen errealitatea. Eta orduan inboluzioa etorriko da, egiaren estigma izango du berri ere telebistak.

R.M. MARTIN SABARIS

Liburuak

ALDIZKARIAREN IZENA:
GOIERRITARRA.
EZAUGARRIAK: 3. ZBK.
90KO URTARRILA-OTSAILA.
175 PZTA.

Herri aldizkariak ugaltzeko garaia duela urte batzu izan zen. Oraingoa aldizkari horien sendotze garaia dira. Gero eta nagusiagoa den joeraren barruan, aldizkariak askoz kazetalar sen haundiagoa agertzen dute, eskualdeko kronikari eta herritarren interesetara gertutik lotzen zaizkie. Sortzen diren ere, aurrekoek ibilitako bidea eta sortutako estiloa antzeman daiteke. Horietako dugu «Goierritarra». Hirugarren zenbakia plazaratu du dagoeneko hilabetekari honek, eskualdeko ekitaldiei buruzko informazioaz arduratzeaz gain, inguruko kontuen zabaltzeko kezka.

Aitor Larrañaga, Josune Agirre eta Jon Mikel Arano lankideek osatzen duten erredakzioak goierritar ospetsuen hitzak bildu ditu azken bi zenbakietan. Gogoan dauzkagu oraindik bigarren zenbakian Joxemiel Barandiaran, Joxemartin Apalategi, Joxantonio Luluaga bertsolaria edota Anjel

Gonzalez Katarain musika-ekoizlearekin eginiko elkar hizketak. Eta hirugarren berri honetan: Txiki Begiristain futbolaria eta Anjel Arza artzainarekin loturikoak.

Aipagarriak dira baita ere, 32 orrialdez osatutako zenbaki honetan irakur daitezkeen Rufino Iraolak Goierriko bertsolarietara eginiko artikulua eta gerraurrean poeta zen Gurutz Sarasolaren poema zenbaiten bilduma, aurreko zenbakian Eustakio Mendizabal 'Txikia'ren Gabon koplak ekarri antzera.

Agenda zabala, Goierriko kultur elkarte eta langileen zerrenda osotua, hemerroteka, inkesta, irakurleen txokoa, debaldeko iragarkiak... orotari-koentzat gorde du txokoa «Goierritarra» aldizkariak bere baitan.

Hala moduz jarraituko ahal du!

IZENBURUA: LEZO
URREIZTIETA (1907-1981)
BIOGRAFIA.
EGILEA: MARTIN UGALDE.
ARGITARATZAILEA:
ELKAR. ORHI SAILA.

Urreiztieta Rekalde bizkaitarra, herri honen historia hurbilaren alde ezku ugari horietako dugu. Itsasuntzietan hazia, gazte-gaztetandik kontrabandoan aritua, bera izan zen 36ko gerrako Eusko Gudarostearen arma gehienak lortu zituenak, eta baita blokeo frankista izugarria hautsiz janariz betetako itsasuntzia Bilboko portura eraman zuena. Akzio-ko gizona zen, izugarri abila itsasoan, XX. mendeko pirata. Idealista izanagatik, Euskal Herriko borroketara erabili zuen bere iaiotasuna, ondasun guztiak galtzeraino. Erradikala eta izaera sutsukoa, eskertzarreko

egoeran bizi zituen azken urteak Baionan 1981an hil zen arte.

Martin Ugaldek Lezo hil baino urte batzu lehenago zenbait elkar hizketa luze grabatu zituen harekin. Elkar hizketa horiek baliatuz eta Eusko Jaurlaritzak emandako diru-laguntza bati esker pertsonaia nagusi horren biografia osatu du. Honelako lanek funtzio bikoitza betetzen dute: alde batetik, gure historiarako inportantea den jendearen testigantza hil aurretik jasotzea; bestetik, luzeago begiratuta, gerora historia berregingo dutenentzako ahalik eta datu gehienak biltzea. Hori baita arazo larriena, hil baino lehenago jende horrekin egin beharreko kazetalar lan isil baina astuna. Martinek betidanik izan du jenero horretarako joera, eta argitaratuta dituen liburuez gain hamaika zinta ditu transkripzio eta erredakzio zai. Zinez merezi luke lan horretan segit dezan behar diren laguntza guztiak lutzatzea.

Liburua ez da elkar hizketa hutsa, grabazioak landuz osatutako biografia baino. Pena da liburua gerra garaiko urteetarako besterik ez iristea. Azken 30 urteetako ibileretaz apenas ezer kontatzen zaigun. Libu-

Puntako argitalpenak

(Donostiako «Bilintx» liburudendak emandako datuak)

LITERATURA

- 1.— «Babilonia», Joan Mari Irigoien. Elkar.
- 2.— «Ez gara geure baitakoak», Joseba Sarrionandia. Pamiela.
- 3.— «Sokratikoek ere badute ama», Andoni Egaña. Erein.
- 4.— «Izua hemen», Joxe Mari Iturralde. Bizkaiko Diputazioa.
- 5.— «Balizko erroten erresuma», Koldo Izagirre. Susa.

OROTARIKOAK

- 1.— «Schopenhauer, Nietzsche, Spengler Miranderen pentsamenduan», Joxe Azurmendi. Susa.
- 2.— «ARGIA Urtekaria». ARGIA.
- 3.— «100 euskal abesti», Oñatibia. Edili.
- 4.— «Balea eta euskaldunak», Murgil eta Sarda taldeak. Gaiak.
- 5.— «Enbido», J. Elozegi eta L. Manterola. Elkar.

ruan bertan iragartzen zaigu azken aldi horretan ere lan eta aktibismo ugarietan murgilduta ibili zela Lezo. Datu haundirik ez zaigu ematen baina. Beharbada, Lezo Urreiztietak berak ez zuelako nahi izan.

ALDIZKARIAREN IZENA:

HERRIAK ASKE.

EZAUGARRIAK:

ASKAPENA-REN

ALDIZKARIA. 1990KO

URTARRILA.

ASKAPENA erakuñde internazionalistak beste herrietako borrokei buruzko aldizkari ugari kaleratu ditu gaur arte.

Gogoan ditugu, besteak beste, Namibia, Palestina eta El Salvadorri buruzkoak. Aldizkari mardulak, informazio mordoa biltzen zutenak, material grafiko ederraz hornituta. Orain ar-

gitaratu duten Nicaraguari buruzko aldizkaria ez da beste horiek bezalakoa. Saio berria jo nahi izan dute. Egunkari tainak zortzi orrialde dira, eta bere helburua ez da informazio zabal eta osatua ematea, unean uneko behar larriei erantzutea baino.

Adibidez, estraineko zenbaki honetan, Nicaragua hartu eta burutzearen dagoen hauteskunde prozesua dela eta, koordinada labor batzu eman, FSLNren programa azaldu, eta diru-bilketan eragingarri izango den argitalpena egin nahi izan dute. Bere laborrean helburua betetzen duelakoan gaude, pro-

paganda hutsa baino zerbait gehiago eskaintzen duelako, hain zuzen ere, eguneroko berrien bitartez jakiten ez diren gauza asko eta asko: Iraultza Sandinistaren lorpenak, arazoak eta kontraesanak; arazo horiek konpontzeko sandinistek egindako proposamenak; UNO eta Kontraren arteko harremanak; FMLNekiko tirabirak; etabar. Nazioarteko gorabehera bapateko erantzuna eman beharrek honelako zer edo zer eskatzen dutela begibistakoa da. Saiolari eusteko adorea eduki behar.

JOSU LANDA

Mamiak harrotzen

Umore beltza baino harago

karkakoa izaten den asto-lanari. Etsigabe iraun duen talde horietako bat Labayrukoa du, eta «Idatz & Mintz» aldizkariaren bitartez burutu dute urtez urte azpilan horixe. Jabier Gorostizaren «Ipuin arinak» liburua ildo horretan lerratzen da, eta orain arte horretatik sortu den libururik aipagarrienak da, gure ustez.

Hamabi ipuin laborrek osatzen dute liburua. Kasu batzutan izugarri laborrak dira, eta jakina da labortasun horrek erraztu baino alde askotatik zaildu egiten duela narratze gintza. Idazlearen alderditik behintzat. Jabier Gorostizarengan ikusia dago jeneroa behar bezala menderatzen duela, eta horrelako ipuinek behar dituzten ezinbesteko ezaugarriak erabiltzen oso ongi dakiela: kokatzea eta girotea lehenbiziko lerrotik bertatik hasi, gertakizun eta gainerako elementu narratiboen garapen gorakoa eta azkarra, aurrekoa borobilduko duen bukaera ezustekoa...

«Ipuin arinak» definiziopean bildu dira ipuinok, baina arinta-

sun horri behingoz bere esanahi egokia egotziz. Arinak dira irakurtzen duenari begira, eta ez, gure artean sarritan ulertu izan den bezala, idazlearen ikuspegitik.

Aurreneko ipuin pare irakurtzea nahikoa da liburuko aurkezpenaren esaten zaiguna frogatzeko: «narratze beltzerako zaletasuna eta gauzak ironiaz azaltzeko joera argi agertuko jakuz». Umore beltzeko bukaeren bidez ematen die buelta ipuin gehienei. Irakurlearengana eragina bukaeren bidez bilatzeak azken buelta horrekin bete-betean asmatzea eskatzen du, eta egia esan ipuin pare batean ez du bestetan bezalako borobiltasunik lortzen («Osaba Edison» eta «Zer egingo eukean berorrek?». Baina orohar, oso ongi burutzen ditu, «Inguratuta» eta «Lagun minak» izenekoak esate batera.

Baina Jabier Gorostizaren abilitadea ez da umore beltzaren esparruan agortzen. «Gowna» ipuinean bestelako estilo batean murgiltzeko saioa iragartzen digu, liburu bukaerako ipuin ederretan gauzatuko dena. Bukaerako umorearen ordez testuan zehar barreiatutako ironia erabiltzen du. Ipuin

luzeagoak dira, baina laborrak bezain intentsoak. Dramatikotasuna kutsatzen ere maisu dela erakusten digu. Aipagarriak dira, ildo honetatik, «Florenzia 1457» eta «Orestes gauean».

Medikuntzarekiko zaletasuna ere argi dago liburuan, zaurituak, sendagaiak, hildakoak, izurriteak, etabar deskribatzeko orduan. Baina distantzia hartzen ere primeran daki Gorostizak. Garai eta leku erabat desberdinetan kokatzen ditu ipuinak, eta kasuan kasuko estiloa egokitze saioa egiten du (amodiozkoa, intrigazkoa, historikoa, judiziala, epikoa...). Ipuin pare batean egunerokotasunak ere bere arruntaren indarra erakusten du.

Barietate horrek esperimentazio kutsua eman diezaiokie liburuari. Halere, ezin garbiago frogatzen du Jabierrek ipuinona baino arnas luzeagoko urratsak emateko gauza dela.

Baliteke hizkuntz ereduagatik edo argitaletxearen darizkion zertzeladak direla medio, hau bezalako literatura bazterrean gelditu izana. Aspaldi jo zuen horrelako prejuizioak hausteko orduak. Areago, honelako liburuak tartean direlarik.

JOSU LANDA

IZENBURUA: IPUIN ARINAK.
EGILEA: JABIER GOROSTIZA.
ARGITARATZAILEA:
LABAYRU/BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA.
GALBURUA SAILA.

Literatur aldizkari eta taldeek betetzen duten zuzpertzeta ereite lana emaitza eskasekoa izaten da hastapenetan. Urte batzu behar izaten dira emaitza sendorik argitaratu ahal izan arte, eta horrek kutsatu ohi dio etsipena, maiz ba-

Poltsikoan daukadan zulotik

Opinatzaileak

Ofizio edo rol berria sortu da azken bi urteotan: opinatzaileena. Arier horretako praktikantei baldintza bakarra eskatzen zaie, hots, proposatutako edozein gairi buruz zernahi itxuraz koherentea esateko gauza izatea. Eritziaren bertsolariak, puntua jarrita, gaia emanda edo ofizioka. Haientzat ez dago muga tematikorik: gazteen joera sexual berriak, Cubako ostrazismo komunista, gastronomia, Ekialdeko bufanda itxaropentsua... Edozein komunikabidetan ihardun dezakete, baina ikusentzuneakoetan lortzen dute luzimendurik distiratiene. Guztientzat ezin du oraingoz ogibide izatera ailegatu, baina batzurenzat izateko bidean dago. Mass-media horien barruan formula aldetik eman da aldaketarik nabarmenena. Garai batean purian egondako debateak desagertuta, tertulien aroan murgilerazi gaituzte. Tertuliek sortarazten dituzte opinatzaileak, eta beharrezko dituzten baldintza guztiak eskaini. Gai bakoitzari buruz zer esan gehiena izan dezakeen jendea mahaiaren inguruan biltzea ez dago modan. Batu gaitezen eta hitz egin dezagun. 'Tolerantzia' 'manikeismoa' ren kontra. Intolerantzia modu berriak asmatu behar dira, jendeak bere eritziak zerbaiteko balio dutela pentsatzen segi dezan. Ez berritza hiltzea da. Eta nik, gustoko ditut tertuliak; menpekotasuna sortu zait iadanik. Funtsean, oraingook lehengook bezain alferrikakoak direlako. Ez-adostasuna ezin agertzetik, derrigorrez agertu behar izatera pasatu zen (lehen asimilazioa). Gerora, ez adostasunek balio ia osoa galdutakoan, eritzia giza-eskubide nagusi bezala kontsideratzera. Ta zer ez da berdin. Finean, sinatzen duena beste opinatzaile bat besterik ez duzue.

JOSU LANDA

Zinema anonimo

ZINEMAGINTZA dirulaguntzez babesten duten instituzio publikoek egituraketa berriak entseiatuko dituzte aurten, administrazio zentralizatuen jestio modu makal eta traketsi konponbidea aurkitu nahian. Gasteizko gobernuak erakunde publiko berri bat sortuko du hilabete honen amaieran elkarte anonimoaren egituraz: «Euskofilm». Eta gisa berean, Donostiako Zinemaldia egundaino Udal Fundazio Publikoaren esku egotetik elkarte anonimo izatera pasatuko da ekainean.

Zinemagintza munduan lanean diharduten profesionalengan kezka larriak eragin dituzte erabaki hauek, egundaino Administrazio mailako sekretismo eta nepotismo jokabideak —gogoratu «Ander eta Yul» filmea baino subentzionatu ez zuten urtea, edo Jaurlaritzako Kultura Saileko zinemarako balorazio batzordea zein pertsonak

osatzen zuten kazetari batek jakin erazi behar izan zuela publikoki, edota balorazio batzordeko partaide zen batek bera produktore izango zen filme proiektua aurrera atera nahi izan zuela— areagotu egin daitezkeen zalantzak bait dauzkate elkarte edo erakunde anonimo-publiko hauekiko.

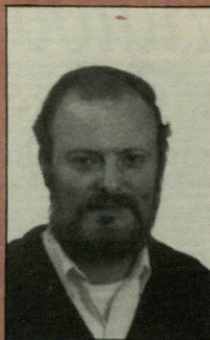
DONOSTIAKO Nazioarteko Zinemaldiaren berregituraketa eta zuzendaritza berriaren izendapena izan dira iragan asteko kultur gai nagusiak. Joan den irailean Zinemaldiko zuzendaria zen Diego Galán-ek bere dimisioa iragarri zuenetik lau hilabete luze pasatu dira soluziorik aurki ezinean, eta hemendik aurrera sei edo zazpi hilabete baino ez zaizkie geratzen 38. edizioaren prestakuntza lanak martxan jartzeko.

Diego Galán izan da, hain zuzen, Zine

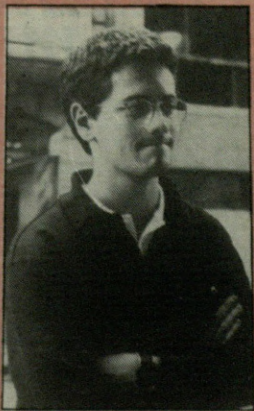
J.M. Zalakainek puntua jarrita

Alberto Uribarri

(Komikigilea)

— Gurutzetako Kultur Etxean, Euskal Herriko komikigintzaz aritu ondoren, halako adierazpen aipagarriak egin berri dituzu egunkari batetan. Hortik jakin izan dugunez, zu izorratuturik sentitzen zara komikia moda bihurtu delako, bai eta arazo honetan merkatuak hartzen duen nagusitasunagatik. Hala eta guztiz ere ez duzu

ukatuko komikia komunikatzeko era aproposenatarikoa denik, ezta?, ala komikiaren izate bera da moda hutsa?

KOMIKIA adierazpen artistikoaren eratarik bat da (x-garrena omen da, lehena, bigarrena eta horrela baleude). Hizkera mailan beste edozein espresabide artistikoren parean jarri daitekeena, hain zuzen. Era berean komunikabide bat duzu, eta horrexegatik beste eratako komunikabideekin (argitalpen eta aldizkariekin) erlazio bat mantendu behar du. Jakina, erlazio honek patxadazkoa behar du izan, eta ez behartua, hots, elkarren osagarria, benetako sinbiosian esango genuke. Erlazio hau desorekatzen baldin bada, eta bata bestearen morrontzan jartzen denean —eta kasu honetan badirudi komikiak daramala parterik txarrera—, komikiaren zentzua ilundu egiten da, ezkutatu egiten dela ez esatearren. 'Masa komunikabide' deitzen jarraituko dugu: hori da, masena; baina hitzaren esangura garbienetik, *deusez*. Agian apologia, ideologia, marketinga izan liteke, edo eta erne ez bagaude, *inkomunikazioa*.

maldiaren berregituraketa premia aldarrikatu zuen lehena. Zinemaldiko Udal Fundazio Publikoa 1977. urteko estatutuen birtatez gidatua izaki, zeharo zaharkitua zegoela salatu zuen; 1988ko azaroan Xabier Albisturri eskazia eta baldarkeriak konpontzeko eginbeharrak adierazi zizkion; eta berriro ere errepikatu behar 1989ko urrian, gutun bat zela medio.

Berregituraketa bideratzeko ekonomista bat kontratatu zuen Albistur alkateak: Javier Iraola —12 milioi pezeta—, eta honen informea alde guztietarik kritikatu izan da honez gero, gastuen %16an bakarrik oinarrituta aurrekontu orokorrak trazatzeko ausardia izan duelako batik bat.

Ostean, Zinemaldia elkarte edo erakunde anonimo bezala egituratzea deliberatu da berriki, eta hutsik zegoen zuzendaritza eta organigrama orokorra bete, Berlingo Zinemaldian aurkeztua izateko egun batzu baino falta ez direlarik.

GASTEZIKO gobernua, Donostiako Udala eta Gipuzkoako Diputazioaren artean osatuko omen da Zinemaldiaren elkarte anonimo organigrama gailurra: Administrazio Kontseilua. Iaz bezalaxe, lehenak eta bigarrenak 70 milioi pezeta jarriko dituzte, eta 25 hirugarrenak. Oraindik ez da txintik aipatu ordea Madrilgo Kultur Ministeritzaz, zeinak 45 milioitako dirulaguntza jarri zuen 89an.

Zuzendaritzaren hautaketak arazo frango eragin ondoren, Filmoteca Vasca-ko zuzendaria hautatu zuten Iñaki Zarraoa (Jaurilaritza), Xabier Albistur (Donostiako Udala), Ester Larrañaga (Gipuzkoako Al-
dundia) eta Javier Iraolak (Zinemaldiko finantza zuzendariak): Pello Aldazabal —ETBko lankide izana, proiektu zinematografikoen baloratzeko Lakuako kontseilu batzordekoa, eta Zestoa eta Lekeitioko zinemaldietako epailea—; konfiantzako gizona, Diego Galán-en aldamenean inor ez baldin bada ere.

Galán-ek eskatu eta ukatu zaizkion baldintzak luzatuko ei zaizkio Aldazabali hemendik aurrera. Bera izango omen da erabakietan estraineko eta atzeneko hitza emango duena, nahiz eta Administrazio Kontseilua —eta beraz, finantza zuzendaritza ere (Iraola)— bere gain egon. Gezurra badirudi ere, Galán-en sasoian zegoen Pilar Olascoaga komisarioaren (idazkari orokorra) konpetentziak murriztuak izango ei dira halaber.

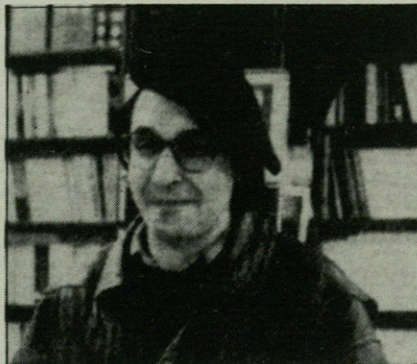
Aipatutako erabaki guztiok benetakoak izango baldin badira behintzat, hain denbora laburrean aldaketa baikor gehiegitxo, Pello Aldazabal bezalako esperientziarik gabeko *morroi* baten bizkar uzteko. Nola gaingituko ditu orain arte gertatu diren buruhaustek, Diego Galán-en garaian nahikoa izan ez zen 300 milioiko aurrekontu berberaz? Datorren urteko Zinemaldirako zuzendari berri baten bila aurre hasi beharko dute. Madrilgo Kultur Ministeritzak hala eskatuko du bederen.

GORKA ARRESE

Mila milioi genozidioa goresteke?

ARDANZA lehendakariaren presidentziarean bildurik iragan urtarilaren 17an, «Amerika eta Euskaldunak» Batzorde txit ofizialak 1000 milioi inguruko aurrekontu orokorra ontzat eman zuen bere babespean gauzatuko omen diren hainbat proiekturen artean banatzeko; dirutza honetatik at geratzen dira Gasteizko agintarien kalkuluen arabera Komunitate Autonomoak Sevillako «Expo»an parte hartzeko xahutu behar dituen 600-700 milioiak. Txanpon publikoen zifretako zeroak hutsaren baliokide bailiren gutxienesten ohituta bagaude ere, bistan da aipatu kopuruak ez direla txori-zirina: burutaziook ARGIAko 'Azkena'n argitaratzeko aukera ematen didatenek —edo erakunde ofizialetara subentzio eske joan den beste edonork— jakingo dute zer esan nahi dutan.

AHANTZ dezagun instant batez eskuzabaltasun horri darion arbitrariotasun kutsua: mila milioi horiek, zertarako? «Euskal Herriari V Mendeurrenean izango duen parte-hartzea tajutzea, antolatzea, koordinatzea eta pizkortzea» xede nagusizat duen Batzordeak, beronen izatea arautzen duten agindu ofizialei muzin egin ez badie behintzat, «izen haundiko euskaldunek Amerikan egindakoei eta gauzaturiko ekarpenei —batez ere giza-eskubideen eremuan— loturiko gaiei buruzko ikerketa» proiektuak hartuko zituen haintzat, lehen-lehenik. «Euskaldunak eta Amerika»

MIKEL ARAMENDI
('Zer Egin?'eko erredakzio-burua)

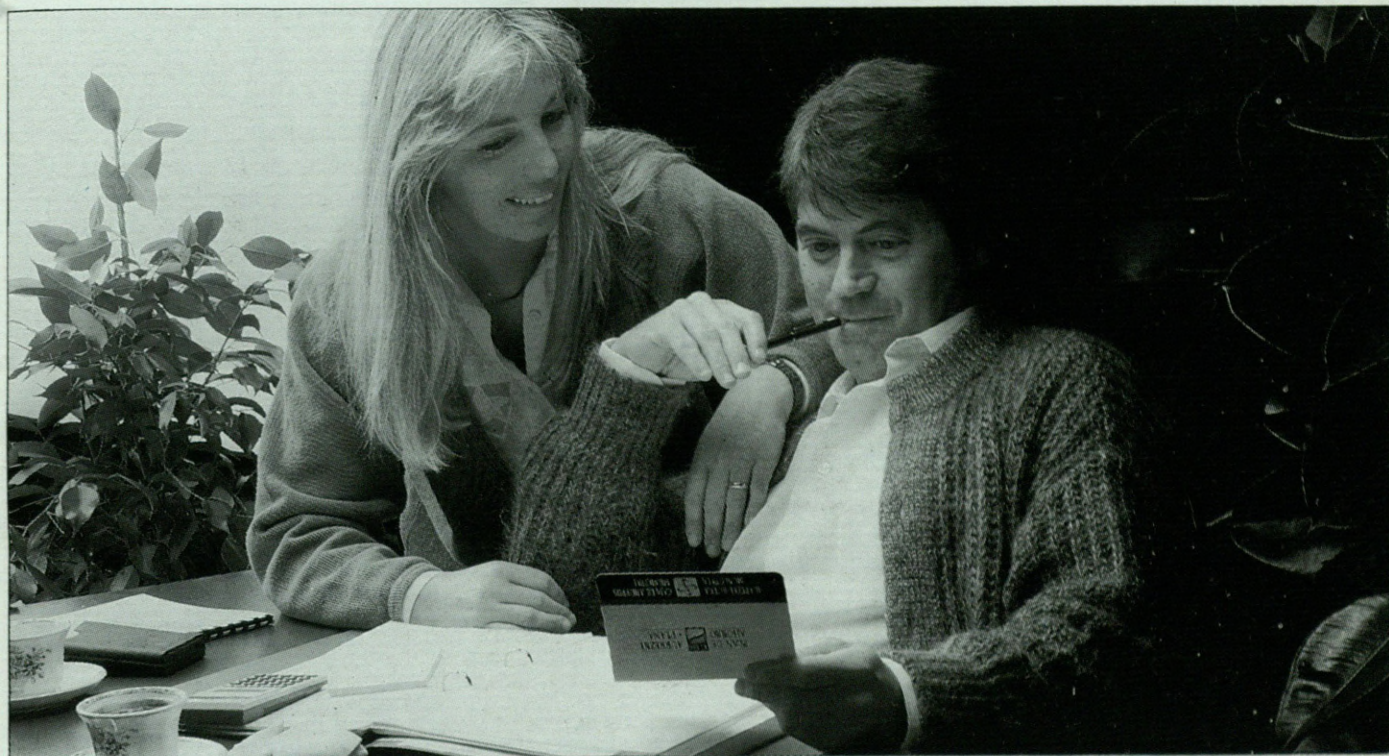
Batzordearen leiv-motiv kuttunenetako bat dugu: «aurkikuntza»ren inguruan inguruan garaiko euskaldun ospetsuek egindako «aportazioak, batez ere giza-eskubideen defentsarekin zerikusia dutenak» aztertzea eta goraiatzea da, aidanez, V Mendeurrena Euskal Herrian ospatzeko modurik aproposena. Hegoalderagoko zenbait lekutan prestatzen ari diren erromeria apologetikotik zertxobait aldendu nahi lukeen saio ilustratu bat... baina «ospakizuna»rekiko baikortasuna zalantzatan ipini gabe. «Kritika» hitzak ez du kabidarik «Amerika eta euskaldunak» Batzordearen lexikoan.

EUSKAL Herrian, hala ere, bagara —eta, beharbada, ez hain bakanak—, V Mendeurreneko ospakizunek genozidioa goren dutela pentsatzen dugunak, jende eta herri askori irain eginez interes neokolonialistak berrindartzeko taxugabekeria bat direla

uste dugunak, ideologia hispano-inperialistarik zantarrena suspertzeko muntaia bat dela deritzogunak, geure historiarekiko zorroztasun kritikoa erabiltzeko parada ezinobearen aurrean gaudela pentsatzen dugunak,... Honelatsu pentsatzen dugu, demagun, Amaiur Quetzal Agiria sinatu genuenok. Beraz, bagara. Eta zergak ordaintzen ditugu, gogotik edo gogoaren kontra. Eta, beraz, gureak ere badira «Amerika eta Euskaldunak» Batzordeak hustirapen kolonialaren apologetei hain eskuzabalki eskaintzen dizkien sosak; beste kontu bat da horrela subentzionaturiko ikerketa eta proiektu zehatzak, kasuan kasuko egilearen edo arduradunaren baitan, halako eta holako ikuspegia erabiltzea, «ametikarria dakeenari» behatuz: geure kolonialismoaren apologia subentzionatu nahi du Batzorde ofizialak.

HORREN kontra hitza ateratzera behartzen nau neure kontzientziak: ezin dut ametitu kolonialismoaren «justifikazioak», sarraski baten «alderdi onurakorrak» eta genozidioaren «esplikabideak» aurkitzea xede duen egitasmo bat neure diru eskas baina kostaturikoaz baliatzea. Ezin dut ametitu diru publikoaz hiritarrak indoktrinatzeko guztiz onartezinak eta gizalegearen kontrakoak iruditzen zaizkidan ideia, iritzi eta asmakizunetan: Amerika kolonizatzea genozidio bat izan zen, eta genozidioek kitamendu historikoak behar dituzte, ez zuri-keak. Neuk zerga objezio egin eta neure ingurukoek egin dezaten saiatuko naiz, subentziorik gabe bederen.

Plan on bat baduzu gogoan kontutan izan Kutxa.

Zure neurriko Plana aurki dezazun, zein edo zeintzu diren zuri hobekien datozkizunak aukeratu besterik ez duzu.

Etorkizunean, gauzak zuk aurrikusi bezala gerta daitezen.

Zuk nahi duzun bezala.

PENTSIO-PLANA

Errentagarria, zergaringarria eta zure neurrikoa. Etorkizuna duen dirua.

AURREZKI-PLAN ASEGURATUA

Oso interesgarria eta zergaringarria. Seguru hazten den dirua.

AURREZKI-PLANA

Interes handia aurrezki txikiarentzat. Piskanaka gehiagotzen den dirua da.

ETEN GABE EUSKERAREN ALDE

Euskara Sortu zen enbor beretik jaio zen Euskal Telebistak, gogor dihardu egunero euskara bera arnas-berritu eta zabaltzen.

Euskarari telebista-hizkuntza berriaren lehioak irekiz, komunikazio-mundurako baliabide egokia sortuz, beste hizkuntza modernoekin orpoz-orpo jokatzuz... Horrexegatik da E.T.B.

EUSKAL TELEBISTA